

*Aktivister mot Islam: En empirisk studie av
medlemmene i SIAN*

Hans Peter Tranøy

Vår 2020

Masteroppgave i statsvitenskap, Institutt for statsvitenskap,

Universitetet i Oslo

Antall ord: 25 522

Sammendrag

På grunn av hemmelighold og lite tillit til omverden finnes det få direkte, og enda færre studier med mange respondenter av medlemmer i ytre høyre-grupper. Forskning på tradisjonelle, i betydningen fascistiske og nynazistiske, ytre høyre-grupper tar likevel ofte utgangspunkt i at aktivister er unge, sinte og marginaliserte menn motivert av tilhørighet og sosialt samvær med en med en diffus motstand mot etniske og/eller religiøse minoriteter. Nyere anti-islamske-grupper på ytre høyre har både lignet på de tradisjonelle ytre høyre-aktivistene, som English Defence Leuge i England, mens andre peker i retning av noe nytt, som Pegida i Tyskland. Denne oppgaven er en studie av den største anti-islamske-gruppen i Norge, «Stopp islamiseringen av Norge» (SIAN). Oppgaven stiller tre spørsmål: hvem er de, hvorfor er de med, og hva mener de? Metoden har vært å sende et spørreskjema til alle medlemmene av SIAN. 184 svarte på undersøkelsen.

Denne studien finner at medlemmene hovedsakelig er motivert av ideologisk overbevisning, fremfor tilhørighet og sosialt samvær slik man tradisjonelt har tenkt om ytre høyre-aktivister. Den ideologiske motivasjonen kommer heller ikke bare kommer til uttrykk gjennom en diffus motstand mot minoriteter, men har også et dypere og mer nasjonalistisk innhold. Selv om medlemsmassen hovedsakelig består menn, er de eldre og mer ressurssterke enn de tradisjonelle aktivistene, målt ved yrke, inntekt, utdanning og medlemskap i andre organisasjoner. Selv om både SIAN eller andre anti-islamske grupper ønsker å unngå ytre høyre-stempelet viser det seg at litt under tre fjerdedeler av SIAN-medlemmene stemmer FrP eller lengre ut til høyre (Demokratene og Selvtendighetspartiet). I tillegg har SIAN-medlemmene svært lav tillit til demokratiske og politiske institusjoner som regjeringen og etablerte medier. Dette indikerer anti-system-holdninger som er et typisk trekk ved dagens ytre høyre (Carter 2018).

Studien skiller seg fra andre bidrag i forskningen på medlemsorganisasjoner på ytre høyre fordi den studerer medlemmene direkte og er mer representativ enn tidligere forskning. Den gir empirisk grunnlag til tidligere antakelser om SIAN og anti-islamske grupper i Norge, samtidig som den peker på en del nye forhold om medlemmenes bakgrunn, motivasjon og holdninger.

Forord

Jeg har over lengre tid vært nysgjerrig på hva som motiverer mennesker i stigmatiserte grupper. Det har vært givende å få lov til å studere dette. Jeg vil takke min veileder Anders Ravik Jupskås for inspirasjon, for å ha vært engasjert og konkret i veiledningen, og for å ha hjulpet meg til å tørre prøve nye ting og se resultater i et bredere perspektiv.

Hjelpen fra ledelsen i SIAN har vært helt nødvendig for å muliggjøre dette prosjektet. Takk for at dere har vist tillit til meg og mitt prosjekt. Og takk for at dere og andre medlemmer av SIAN har brukt tid på å svare på min undersøkelse.

Jeg vil også takke mine foreldre og yngre brødre som åpnet sine hjem, og gjorde det til et skrivevennlig sted da koronatiltakene ble iverksatt. Koronakrisen har vist at ikke alle sitter i samme båt. Jeg er også takknemlig for tilbakemeldinger på uferdige tekster, og for avkoblinger på kveldene med fotballspilling og tv-serier.

Takk til mine venner som har tråkket i de samme gangene, først bokstavelig, så etterhvert kun billedlig, Haakon, Albert, Adrian og Krølle. Latteren satt løst, særlig når jeg hadde ekstra behov for det. Jeg ser frem til å se hva det blir av dere.

Tusen takk til deg, Paulina. Hadde det ikke vært for ditt nådeløse vesen og mantra om «hvorfør utsette til i morgen det det du kan gjøre i dag?», hadde prosessen vært vanskeligere, og kanskje resultatet svakere. Du er en stadig påminnelse om at selvhøytidelighet, sutring og egoisme er noe man burde prøve å unngå.

Hans Peter Tranøy,
Oslo, 11.06.20

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	8
<i>Begrepsavklaring.....</i>	<i>11</i>
<i>Kort om SIAN.....</i>	<i>12</i>
<i>Problemstilling.....</i>	<i>13</i>
<i>Hva bidrar denne studien med?.....</i>	<i>14</i>
<i>Tidligere forskning på ytre høyre-aktivister.....</i>	<i>14</i>
<i>Oppgavens videre gang:.....</i>	<i>17</i>
2. Metode	19
<i>Kontakt med SIAN.....</i>	<i>19</i>
<i>Ytre validitet.....</i>	<i>20</i>
<i>Sammenliknbarhet og reliabilitet.....</i>	<i>21</i>
3. Hvem er SIANS medlemmer?	23
<i>Kjønn og alder</i>	<i>23</i>
<i>Sosial klasse og marginalisering.....</i>	<i>25</i>
<i>Resultater: Kjønn og alder</i>	<i>28</i>
<i>Sosial bakgrunn</i>	<i>30</i>
4. Hvorfor er de med?.....	40
<i>Teori om politisk aktivisme</i>	<i>41</i>
<i>Instrumentalitet, identitet og ideologi</i>	<i>43</i>
<i>Hvilke hypoteser kan vi utlede fra teorien?.....</i>	<i>45</i>
<i>Resultater: Hvordan ble de med?.....</i>	<i>46</i>
<i>Hvorfor meldte de seg inn?.....</i>	<i>46</i>
<i>Når meldte de seg inn?.....</i>	<i>51</i>
<i>Hvordan er det å være medlem?.....</i>	<i>52</i>
<i>Mest passive, og noen aktive medlemmer</i>	<i>52</i>
<i>Facebook.....</i>	<i>54</i>
<i>Hva får de ut av medlemskapet?</i>	<i>57</i>
<i>Stigmatisering: Stemplet som rasist.....</i>	<i>60</i>
5. Hva mener de?	64
<i>Ideologien i ytre høyre.....</i>	<i>64</i>
<i>Nativisme, autoritarisme og populismens anti-system holdninger</i>	<i>65</i>
<i>Hypoteser.....</i>	<i>67</i>
<i>Resultater: Plassering på H/V-aksen og stemmegivning</i>	<i>68</i>
<i>Saker de er opptatt av.....</i>	<i>71</i>
<i>Tillit til demokratiske og politiske institusjoner i Norge.....</i>	<i>72</i>

6. Konklusjon	75
<i>SIAN som en del av den nye høyreekstremismen i Norge.....</i>	<i>77</i>
<i>Både nytt og gammelt?.....</i>	<i>78</i>
<i>Anti-Islam er kommet for å bli – hva med SIAN?.....</i>	<i>79</i>
<i>Videre forskning.....</i>	<i>80</i>
Litteratur	81
Appendiks	88

Tabeller

Tabell 1.1. Oversikt og beskrivelse av et utvalg tidligere forskning av ytre høyre-aktivister på grasrotnivå.	15
Tabell 3.1. Hentet fra Knutsen og Langsæther (2015). Kategoriseringer av yrker basert på sektor og attraktivitet.	32
Tabell 3.2. Prosentvis fordeling av foreldres stemmegivning. Mor, N=170, Far, N= 173.	37
Tabell 4.1. Kosaria-Pedersens åtte motivasjoner for politisk aktivisme (2017: 78).	42
Tabell 4.2. Oversikt over hva slags type negative reaksjoner som opplevdes som verst for medlemmene.	62
Tabell 5.1. Plassering av seg selv og SIAN på venstre-høyre-aksen. Deg selv, N=178. SIAN, N=176.	68
Tabell 5.2. Svar og prosentfordeling av spørsmålet «Hvilket parti ville stemt du på om det var stortingsvalg i morgen?» N=182.	70

Figurer

Figur 3.1. Prosentfordeling av kjønn blant medlemmer i SIAN, N=183.	29
Figur 3.2. Prosentfordeling av alder blant medlemmene i SIAN, N=183.	30
Figur 3.3.inntekten til SIAN-medlemmer (N=159) i ulike intervaller i tusen, frem til millioner.	31
Figur 3.4. Prosentvis fordeling av yrker blant medlemmene i SIAN (N=137) i kategoriseringen til Knutsen og Langsæther (2015).	33
Figur 3.5. SIAN-medlemmenes utdanningsnivå i prosent (N=183).	34
Figur 3.6. Prosentvis fordeling av SIAN-medlemmenes medlemskap i andre frivillige organisasjoner, N=180.	35
Figur 3.7. Prosentvis fordeling av hvilke typer organisasjoner medlemmene er, eller har vært medlemmer i, N=139.	35
Figur 3.8. Foreldres stemmegivning fordel på venstre-, sentrum og høyresiden.	37
Figur 3.9. Prosentvis bosetting blant SIANs medlemmer, N=183.	38
Figur 3.10. Prosentvis fordeling av SIAN-medlemmenes bosetting etter type sted.	39
Figur 4.1. Kategorisering av ulike grunner til innmeldelse.	48

Figur 4.2. Prosentvis fordeling av den viktigste grunnen til at medlemmene meldte seg inn i sin tid, N=173.....	50
Figur 4.3. Prosentfordeling av medlemmer basert på antall timer i måneden brukt på deltakelse (N=178).....	52
Figur 4.4. Prosentandel av medlemmer som har deltatt på ulike måter i SIAN.....	53
Figur 4.5. Prosentvis fordeling av medlemskap i SIANs offisielle Facebookgruppe blant medlemmene i SIAN (N=183).	55
Figur 4.6. Prosentfordeling av de som er medlemmer av Facebookgruppen til SIAN, basert på hvilke måter de er aktive på.	56
Figur 4.7. Illustrasjon av fordelingen av svar på spørsmålet «Hvor viktige er følgende grunner til at du er medlem i SIAN?» (N=165-182).	58
Figur 4.8. Prosentvis fordeling av svar på grad av åpenhet rundt medlemskap, (N=184).....	60
Figur 4.9. Prosentvis fordeling av svar på spørsmål om negative reaksjoner, (N=184).	61
Figur 4.10. Prosentandel av medlemmene som har opplevd negative reaksjoner fra ulike hold.	61
Figur 5.1. Sammenslåing av de som har plassert seg selv på venstre-, sentrum og høyresiden av aksene, prosentvis fordeling.	69
Figur 5.2. Prosentfordeling av saker valgt av SIAN-medlemmene.	71
Figur 5.3. Illustrasjon av den prosentvise fordelingen av grad av tillit til demokratiske og politiske institusjoner i Norge (N=180-184).	73

1. Innledning

Sometimes the only way to study people, is to study people.

Conway (2017: 88)

Hva er det som motiverer mennesker som blir med, og forblir, i ytre høyre-bevegelser? Etter terrorangrepet i USA vi nå bare omtaler som «9/11», har ytre høyre endret karakter. Anti-islamske grupper tar større plass enn de tradisjonelle, i betydningen ulike varianter av nynazistiske og fascistiske grupperinger. Basert på studier av grupper som for eksempel Vigrid og Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM), er det lett å danne seg en forventning om at anti-islamske aktivister skal ha vesentlige likhetstrekk med aktivister i de tradisjonelle gruppene. Selv om empirien viser at de tradisjonelle ytre høyre-gruppene kan rekruttere bredere enn man kanskje skulle tro, er det vanlig å beskrive nynazistiske og fascistiske grupperinger som preget av sinte, unge, marginaliserte menn, motiverte av behovet for tilhørighet og sosialt samvær, kombinert med en diffus motstand mot religiøse eller etniske minoriteter (Bjørge m.fl. 2018: 30; Mudde 2019: 76; Klandermans og Mayer 2006). Det finnes imidlertid lite empirisk forskning av aktivister i anti-islamske bevegelser. Heller ikke i Norge har det vært gjort særlig mye (Bjørge m.fl. 2018: 18). Denne oppgaven er en empirisk studie av medlemmene i den største anti-islamske grupperingen i Norge: «Stopp islamiseringen av Norge» (SIAN).

På grunn av hemmelighold og liten tillit til utenforstående er det vanskeligheter forbundet med å gjøre empiriske studier av ytre høyre-grupper. Disse metodologiske begrensningene gjør at vi vet mye mer om hva slags informasjon disse gruppene legger ut på nettet, og på sosiale medier, enn vi vet om kjennetegn ved medlemmene eller deres motiver. Det finnes så vidt jeg vet ingen representative undersøkelser av aktivister i anti-islamske medlemskapsorganisasjoner hverken i Norge eller internasjonalt. Denne studien kan dermed betraktes som et første spadestikk. Målet er å kunne si mest mulig, om flest mulig medlemmer i SIAN for å kunne danne et presist og helhetlig bilde av medlemmene.

SIAN er den største anti-islamske gruppen i Norge, men det finnes tre til av en viss betydning: Norwegian Defence League (NDL), Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes (Pegida i Norge) og Folkebevegelsen mot innvandring (FMI). Forskning gjort på anti-islamske bevegelser i Europa peker i forskjellige retninger. English Defence

League (EDL) peker på at anti-islamske bevegelser kan ligne på gamle ytre høyre-bevegelser (Meadcroft and Marrow 2016; Treadwell and Garland 2011), mens andre peker i retning av noe nytt, som Pegida i Tyskland hvor medlemmene virker å være eldre, fra middelklassen, og mer motivert av ideologisk overbevisning enn av tilhørighet og sosialt samvær (Dostal 2015). Hvor passer SIAN inn i dette bildet? Og hva er bakgrunnen for aktivismen hos medlemmene? For å svare på denne overordnede problemstillingen har jeg stilt tre spørsmål: hvem er de, hvorfor er de med, og hva mener de? For å finne svar sendte jeg en spørreundersøkelse til alle SIANs medlemmer. 184 av dem svarte på denne.

Vi er nå inne i det som kan beskrives som den fjerde bølgen av ytre høyre etter 2. verdenskrig, en periode som går fra rundt årtusenskiftet og utover (Mudde 2019: 21-23)¹. Perioden har vært preget av at det som tidligere har blitt betraktet som radikalt, har blitt normalisert eller «mainstream». Særlig gjelder dette politikk rundt, og meninger om religiøse og etniske minoriteter. Allerede i den tredje bølgen, fra ca. 1980 til 2000-tallet, begynte anti-islamske ideologier å ta mer plass enn de tradisjonelle nynazistiske og fascistiske ideologiene. Ytre høyre har opplevd sterk vekst under den fjerde bølgen. De siste årene har dette manifestert seg i form av økt velgerstøtte og sterkere grasrotbevegelser. Denne tendensen har vi sett blant annet i Europa, USA, India og Brasil (Castelli Gattarina og Pirro 2018; Mudde 2019: 20). Tydelige bilder på dette er Donald Trumps valgseier i 2016, brexit og Boris Johnsenes valgseier i Storbritannia i 2019. Vi ser også udemokratiske utviklinger i dagens Ungarn ved Fidesz-leder Viktor Orbán, og ved Lov og rettferdighetspartiet, PiS, i Polen. I Norge kom FrP for første gang med i regjering i 2013, og det mer ytterliggående partiet Demokratene fikk 13 % oppslutning i Kristiansand ved kommunevalget i 2019 (NRK.no).

Mer ytterliggående grasrot-bevegelser vært mindre aktive i gatene siden 90- og 2000-tallet, til gjengjeld har det vært mer aktivitet på nettet og i sosiale medier (Bjørge m.fl. 2018: 30, 152). Det siste året har det vært flere demonstrasjoner i gatene igjen (Kvittingen 2020). Flere ytre høyre-grupper, inkludert SIAN, har hatt betydelig vekst på sosiale medier, særlig på Facebook (Haanshus og Jupskås 2017). SIAN har også fått mye oppmerksomhet i media det siste året med koranbrenning i Kristiansand i november 2019, og oppmøte i kvinnetoget 8. mars 2020. I 2019 viste det seg også at flere FrP-politikere var medlemmer av SIAN (Thommesen m.fl. 2019). Da gikk partileder Siv Jensen ut og sa at SIAN-medlemskap ikke var forenlig med

¹ De tre andre bølgene: neo-fascisme: 1945-55, høyrepopulisme: 1955-80, radikale høyre: 1980-2000.

medlemskap i FrP. SIAN lykkes stadig i å nøre oppunder debatten om ytringsfrihetens grenser. Med ytre høyre på fremmarsj blir det skrevet og ment mye om SIAN og SIANs medlemmer. Det er derfor viktig å gjøre en undersøkelse med en åpen tilnærming for å se på bakgrunnen til dem som er medlemmer, hvorfor de er med, og hva de faktisk mener.

Det er gjort en håndfull studier av SIAN tidligere (Bangstad 2016; Axelsen 2018; Haanshus og Jupskås 2017; Rambøl 2014), men det er få som har studert medlemmene direkte, og ingen – til undertegnede beste viten – som har gjort noe som ligner på representative studier av medlemmene. Det fremgår også fra Politihøgskolens rapport om høyreekstremismen i Norge at det mangler empiriske data på flere av de nyere gruppene på ytre høyre (Bjørge m.fl. 2018: 18). Bredere innen forskningen på ytre høyre argumenteres det for at det gjøres for lite studier der man spør medlemmene direkte (Conway 2017: 88; Castelli Gattarina og Pirro: 2018). Mudde (2019:76) er enda mer presis når han i sin siste bok sier at det mangler representative studier av medlemmer av ytre høyre-organisasjoner som *ikke* er partier, som for eksempel SIAN.

Jeg har trukket på teori fra tre forskjellige litteraturer: aktivisme i ytre høyre-organisasjoner, stemmegivning på ytre høyre, og parti-aktivisme. Alle disse retningene er teorier om politisk aktivisme. Det er et metodologisk informert mål å studere SIAN, så langt det lar seg gjøre, som en hvilken som helst annen politisk bevegelse. Flere steder i analysen vil trekk ved SIAN-medlemmene bli sammenliknet med parti-medlemmer i Norge, og den norske befolkningen generelt. Jeg har også trukket på en relativt bred teoretisk bakgrunn fordi medlemskap i SIAN er et tilfelle av flere typer aktivisme. Det er et tilfelle av aktivisme i en politisk organisasjon på ytre høyre, en form for politisk støtte til ytre høyre og et tilfelle av politisk aktivisme og medlemskap i Norge.

Denne studien finner at medlemmene hovedsakelig er motivert av ideologisk overbevisning, fremfor tilhørighet og sosialt samvær slik man tradisjonelt har tenkt om ytre høyre-aktivister. Den ideologiske motivasjonen kommer heller ikke bare kommer til uttrykk gjennom en diffus motstand mot minoriteter, men har også et dypere og mer nasjonalistisk innhold. Selv om medlemsmassen hovedsakelig består menn, er de eldre og mer ressurssterke enn de tradisjonelle aktivistene, målt ved yrke, inntekt, utdanning og medlemskap i andre organisasjoner. Selv om både SIAN eller andre anti-islamske grupper ønsker å unngå ytre høyre-stempelet viser det seg at rundt tre fjerdedeler av SIAN-medlemmene stemmer FrP

eller lengre ut til høyre (Demokratene og Selvstendighetspartiet). I tillegg har SIAN-medlemmene svært lav tillit til demokratiske og politiske institusjoner som regjeringen og etablerte medier. Dette indikerer tydelig anti-system-holdninger som er et typisk trekk ved dagens ytre høyre (Carter 2018).

Resten av innledningen vil jeg bruke på følgende oppgaver. Først vil jeg avklare sentrale begrep, før jeg går kort gjennom SIANs forhistorie og bakgrunn. Deretter følger problemstilling, plassering i litteraturen, og en presentasjon av tidligere forskning på ytre høyre aktivister. Innledningen avsluttes med en beskrivelse av oppgavens videre gang. I kapittel 2 tar vi for oss metode, herunder en overordnet diskusjon av bruk av spørreskjema som metode for å svare på problemstillingen. Analysen er oppdelt i kapitler etter forskningsspørsmålene: hvem er de, hvorfor er de med, og hva mener de? I kapittel 3 ser vi på den demografiske bakgrunnen til medlemmene, i kapittel 4 ser vi på grunnene til at de meldte seg inn og forble medlemmer, og kapittel 5 tar for seg hvilke holdninger de har. Dette er sentrale empiriske forhold for å forstå bakgrunnen for aktivisme hos medlemmene i SIAN. Kapittel 6 er det avsluttende kapittelet. Her legges det frem en konklusjon og forslag til videre forskning.

Begrepsavklaring

I denne oppgaven forstås politisk aktivisme som handlinger og aktiviteter med et mål om å fremme en politisk sak eller et synspunkt. Handlingene og aktivitetene kan ha en indirekte natur ved at man for eksempel bidrar økonomisk i en politisk organisasjon gjennom en medlemskapsavgift, eller en mer direkte natur ved oppmøte på demonstrasjoner og lignende.

I oppgaven vil jeg ofte referere til ytre høyre og anti-islamske bevegelser. Det er ingen konsensus i academia om hvordan høyreekstremisme, -radikalisme eller ytre høyre skal defineres. Den mest utbredte definisjonen av ytre høyre er som en samlebetegnelse for høyre-ekstreme og –radikale (Mudde 2019: 7; se også Bjørge m.fl. 2018: 17). De høyreekstreme er anti-demokratiske og ønsker et autoritært styresett. De høyreradikale aksepterer den demokratiske styreform, men er ofte imot flere sentrale deler av det liberale demokratiet som rettsikkerhet, maktfordeling og rettighetene til etniske og/eller religiøse minoriteter. De ekstreme er revolusjonære, mens de radikale i heller ønsker reformer. Ytre høyre kan slik omfatte mange forskjellige partier og grupper. Anti-islamske holdninger kan defineres som sterk motstand av ideologien Islam og praksisene noen mener religionen kan føre med seg.

Islamofobi derimot defineres som en irrasjonell frykt for Islam hvor man tror at de aller fleste muslimer er islamister – en gruppe som driver ekstrem tolkning av Koranen (Mudde 2019: 28). De islamofobe tror gjerne at alle muslimer er motstandere av demokrati og ikke-muslimer.

Det er ikke et mål for oppgaven å forsøke å definere SIAN eller gruppens medlemmer som ekstreme eller radikale, utover at de har en tydelig anti-islamisk profil. Fordi SIAN blir omtalt i media og i forskningen som ytre høyre, er det relevant å sammenlikne dem med andre grupper som også blir beskrevet som en del av ytre høyre, fordi medlemmer av andre ytre høyre-grupper også opplever stigmatisering. Det er også interessant å se om medlemmene i SIAN, og deres motivasjoner for medlemskap, ligner på motivasjonen blant andre ytre høyre-aktivister.

Kort om SIAN

«Stopp islamiseringen av Norge» ble opprettet i 2000 under navnet «Aksjonskomiteen mot bøønnerop», og har byttet navn flere ganger, før de landet på SIAN fra 2008. Tanken bak navnebyttet var blant annet for å kunne samarbeide med lignende organisasjoner i andre land. Ser man på vedtektene til SIAN står det at organisasjonen har som mål å «... motarbeide, stoppe og reversere islamiseringen av Norge» (SIAN.no). De trekker også frem at de kjemper for demokrati og menneskerettigheter, og gjør det klart at det er en ikke-voldelig og en ikke-rasistisk organisasjon. I beskrivelsen av ideologien står det: «SIANs eneste formål er å bekjempe islamsk ideologi og praksis». Det står også at de vil oppnå dette «... ved å spre informasjon om hva islam står for, og hvilke konsekvenser islamiseringen av Norge vil få.» Budskapet er altså at Norge er i ferd med å «islamiseres», som betyr at Islam får økende innflytelse i det norske samfunnet i takt med det økende antallet muslimer som kommer, og får barn i Norge. På nettsiden står det også at middelet de tar i bruk for å motvirke dette er informasjonsspredning gjennom hjemmesiden, sosiale medier (særlig Facebook), flygeblader, fredelige demonstrasjoner og stands.

Bjørge med flere hevder at medlemmene av SIAN er blandede drops – noen av medlemmene ligner mer på tradisjonelle høyreekstreme med en mer rendyrket motstand mot muslimer og innvandrere, mens andre er mer prinsipielle motstandere av Islam og religionens forhold til menneskerettigheter og likestilling (2018: 98). SIAN på sin side hevder at de er en fredelig, ikke-rasistisk protest-bevegelse som kjemper for menneskerettigheter, med medlemmer som

stemmer langs hele parti-spekteret (SIAN.no). Det er derfor viktig at det gjøres en åpen empirisk undersøkelse av hvem medlemmene faktisk er.

De senere årene har SIAN fått mye oppmerksomhet gjennom hyppige og kontroversielle demonstrasjoner. På SIAN sin hjemmeside fremgår det at det ble holdt 17 demonstrasjoner/stands i løpet av 2019 (SIAN.no). Selv om det ikke er så mange medlemmer som møter opp, får flere av arrangementene mye oppmerksomhet i media. I september 2019 ble det holdt demonstrasjon på Tøyen torg – en av Oslos mest flerkulturelle bydeler. Den ble møtt av en stor mengde mot-demonstranter, inkludert et musikkorps. Dette bidro til at man knapt klarte å høre noe som helst av SIANs talere. Den mest kontroversielle demonstrasjonen fant sted i Kristiansand i november 2019. Her ble det brent en utgave av Koranen, det skapte store opptøyer, og senere en debatt rundt ytringsfrihetens grenser.

Det er ingenting som tyder på at SIAN er en voldelig organisasjon. I nyere tid har likevel noen av deres ledende figurer opplevd problemer med loven i sammenheng med hatefulle ytringer. Leder Lars Thorsen ble dømt til bot og betinget fengsel i november 2019, mens nestleder Fanny Bråten ble frifunnet i samme rettsak (NTB 08.11.2019).

Problemstilling

Den overordnede problemstillingen er følgende: Hva er bakgrunnen for aktivismen hos medlemmene i SIAN? Problemstillingen er inspirert av studien til Klandermans og Mayer fra 2006. De studerte medlemmer av ulike grupper i fem forskjellige europeiske land, Tyskland, Nederland, Italia, Frankrike og Belgia. Istedenfor å behandle medlemmene som iboende irrasjonelle, marginaliserte og sinte, et utgangspunkt ofte brukt i tidligere studier, antok de at medlemmene hadde sine egne grunner til å delta på lik linje med andre politiske grupper (Klandermans og Mayer 2006: 7). Det er med det samme åpne utgangspunktet jeg vil studere SIANs medlemmer. For å studere bakgrunnen til den politiske aktivismen hos medlemmene har jeg stilt tre underordnende spørsmål: Hvem er SIANs medlemmer? Hvorfor er de med? Og hva mener de?

De tre problemstillingene danner strukturen for analysekapitlene. Hvem SIANs medlemmer er (1) handler om bakgrunnsinformasjon som kjønn, alder, bosted, oppvekst og yrke. Hvorfor de er med (2) går ut på hvordan og hvorfor de i sin tid meldte seg inn i organisasjonen, hvordan det er å være medlem, hva de får ut av medlemskapet og på stigmatisering rundt

medlemskap. Hva de mener (3) handler om deres politiske holdninger og deres tillit til sentrale institusjoner i Norge.

Hva bidrar denne studien med?

Mobilisering på ytre høyre er et stort og stadig voksende forskningsfelt (Arzheimer 2018: 145). Det er ikke særlig overraskende med tanke på at ytre høyre som allerede nevnt vokser i form av både grasrot-bevegelser og økt velgerstøtte til ytre høyre-partier i Norden og Europa (Castelli Gattarina og Pirro 2018). Ytre høyre-partier samarbeider, eller har nylig samarbeidet med regjeringspartier i flere land i Europa: Østerrike, Bulgaria, Danmark og Italia blant annet (ibid: 448). Mens støtten til ytre høyre har vokst på både på parti- og grasrotnivå har ikke forskningen reflektert dette på en symmetrisk måte. Derfor argumenteres det for at det burde forskes mer på grasrotnivå (Castelli Gattarina og Pirro 2018: 454). Dernest argumenterer Castelli Gattarina og Pirro for at man kan studere aktivisme på ytre høyre på tre nivåer: makro, meso og mikro. I henhold til denne typologien er oppgaven en studie på mikro- og grasrotnivå fordi det er en studie av individuelle medlemmers motivasjon for aktivisme i en politisk organisasjon som ikke er et parti.

Castelli Gattarina og Pirro oppfordrer også til at man bruker etablerte rammeverk for å studere medlemmer i grasrot-bevegelser, og anbefaler Klandermann og Mayer sin tredeling av motivasjoner: instrumentalitet, ideologi og identitet (2018). På denne måten kan man bidra til kumulativ forskning hvor man lettere kan sammenlikne studier av medlemmer av ytre høyre- og anti-islamske grupper. Denne studien har fulgt oppfordringen.

Tidligere forskning på ytre høyre-aktivister

Denne studien skiller seg fra andre studier i to henseender. For det første i den forstand at den er mer representativ enn tidligere studier (se metodekapittelet for en mer utførlig diskusjon av representativitet). For det andre fordi den studerer medlemmer i en ytre høyre-organisasjon direkte. Tidligere studier har likevel vært viktige utgangspunkt for å utvikle min egen. De gir også en kontekst å plassere mine funn i. Som vi så i forrige del er dette en studie på mikro- og grasrotnivå. Det er gjort andre studier på disse nivåene, men de skiller seg likevel fra denne studien på minst to av fem dimensjoner jeg har brukt for å strukturere min gjennomgang av litteraturen: metode, type bevegelse, ideologi, funn og geografisk område. I tabell 1.1 presenteres et knippe med tidligere forskning som illustrerer langs hvilke av de fem

dimensjonene disse studiene skiller seg fra min. Der det er overlapp med min studie er det markert gult. Dette bildet stemmer også overens med andre forskeres beskrivelser av litteraturen (Mudde 2019: 77; Blee 2007; Castelli Gattarina og Pirro 2018; Conway 2017).

	Bjergo m.fl. (2018). DNM og Vigrid.	Meadcroft og Marrow (2017). EDL.	Dostal (2015). Pegida i Tyskland.	Perry og Scrivens (2018).	Klandermans og Mayer (2006).
Metode	Intervjuer og tekstanalyse	Etnografiske studier	Survey og tekstanalyse	Intervjuer og tekstanalyse	Intervjuer
Type bevegelse	Medlemskaps-organisasjon.	Medlemskaps-organisasjon.	Desentralisert nettverks-organisasjon	Hovedsakelig beskrivelse av miljø	Medlemskaps-organisasjoner
Ideologi	Gammel (nynazistisk/fascistisk)	Ny (anti-islamsk)	Ny (anti-islamsk)	Gammel (nynazistisk/fascistisk)	Både ny og gammel
Funn	Tradisjonelle (stort sett)	Tradisjonelle	Noe nytt	Tradisjonelle	Noe nytt
Område	Norge	England	Tyskland	Canada	Italia, Belgia, Tyskland, Nederland og Frankrike

Tabell 1.1. Oversikt og beskrivelse av et utvalg tidligere forskning av ytre høyre-aktivister på grasrotnivå.

Langs *metodedimensjonen* ser vi at alle studiene har studert aktivister, men de aller fleste har brukt metoder som gir lav representativitet (intervjuer og etnografiske studier), med unntak av studiene som er gjort av Pegida i Tyskland (Dostal 2015). Her har det vært gjennomført survey med 400 respondenter ved to forskjellige demonstrasjoner, i tillegg til online-surveyer (Reuband 2015). Pegida-studiene har et høyt antall respondenter og har dermed grunnlag for å kunne si noe generelt om de som møter opp på Pegida-demonstrasjoner. De andre studiene har derimot brukt etnografisk- eller intervjubasert metode (noen ganger i kombinasjon med tekstanalyse) som ikke gir representative utvalg fordi det ikke er nok respondenter. Studier av norske ytre høyre-bevegelser som Vigrid og DNM reflekterer dette. Disse er baserte på intervjuer med et knippe aktive, tidligere aktive aktivister og med informanter i politiet, i tillegg til analyser av organisasjoners aktivitet på nett og sosiale medier (Bjergo m.fl. 2018: 18).

Når vi ser på dimensjonen *type bevegelser* er det Perry og Scrivens sine studier av mer tradisjonelle ytre høyre-miljøer i Canada (2018) og studiene av Pegida i Tyskland som skiller seg ut. Perry og Scrivens beskriver ulike nynazistiske miljøer både innen musikk og på internett. De finner at miljøene består av mer tradisjonelle ytre høyre-aktivister: unge, marginaliserte, sinte og sosialt motiverte. Pegida-studien skiller seg også fra de andre studiene fordi Pegida ikke er en medlemsorganisasjon, men fungerer mer som et desentralisert nettverk. Pegida vokste frem som en Facebook-organisert demonstrasjon i den tyske byen Dresden i 2014. I dag fungerer den som en paraply-organisasjon for andre medlemskapsorganisasjoner i flere land (Berntzen 2018). Det betyr at Pegida ikke består av medlemmer, men er navnet på en mer uforpliktende bevegelse som brukes av anti-islamske organisasjoner som SIAN og EDL til å organisere demonstrasjoner. På det meste var det ca. 25.000 som deltok i Pegida-demonstrasjon i Tyskland (ibid). En survey-undersøkelse viste at 13 % av tyskere at de ville gått i en Pegida-demonstrasjon om den ble organisert i deres by. Denne ble riktig nok gjort da flyktningkrisen var på sitt mest akutte. De som møter opp til Pegida-demonstrasjoner er dermed en ganske annen type aktivister enn betalende medlemmer i SIAN. Funn fra studier av Pegida sier muligens mer om utbredelsen av ytre høyre-holdninger blant tyskere, enn det gjør om mer forpliktete aktivister i medlemskapsorganisasjoner.

Langs *ideologi-dimensjonen* finner vi at både EDL og Pegida er anti-islamske bevegelser, men mer generelt finnes det foreløpig mer forskning på medlemmer i de nynazistiske og fascistiske gruppene (Mudde 2019: 77). Funnene viser at både studiene av Pegida og studiene til Klandermans og Mayer peker i retning av noe nytt: Eldre og mer ressurssterke aktivister som i større grad er motiverte av ideologisk overbevisning. Et forbehold mot generaliseringen til Klandermans og Mayer ligger i at utvalget deres kan ha systematiske og usystematiske skjevheter. De gjorde 150 intervjuer fordelt på flere organisasjoner i fem forskjellige land. Med så få respondenter er det vanskelig å unngå usystematiske (tilfeldige) skjevheter. Utvalget kan også ha systematiske skjevheter siden de som blir intervjuet gjerne er mer utadvendte, ressurssterke og ideologisk motiverte enn resten av populasjonen (de andre medlemmene). Det er uansett verdt å ta med seg at dette ikke er den første undersøkelsen som har funnet en nyere type ytre høyre-aktivister.

Til slutt ser vi at alle studiene er gjort i land som kan beskrives som «vestlige». Dette er en relevant kontekst til å sammenlikne resultatene fra min egen studie. Bjørge m.fl. sin rapport om ytre høyre i Norge vektlegger at det foreløpig mangler empiriske studier på de nyere anti-islamske bevegelsene (2018: 18). Denne studien er et bidrag til å fylle dette hullet. Samlet ser vi at det er gjort mye spennende forskning tidligere som har vært viktig når jeg skulle utvikle min egen studie, særlig med tanke på hvilke spørsmål jeg skulle stille i spørreskjemaet. Vi ser også at denne studien kan bidra med en mer representativ forskning av anti-islamske medlemskapsorganisasjoner enn det som gjort tidligere, både i Norge og generelt.

Oppgavens videre gang:

Kapittel 2 er et metodekapittel. Her gjør jeg rede for hvordan spørreundersøkelse er brukt, og fordeler og ulemper med dette som metode. Jeg beskriver prosessen i datainnsamlingen, oppgavens ytre validitet, og sammenliknbarheten og reliabiliteten ved resultatene fra studien.

Etter dette begynner analysen som er strukturert etter problemstillingene: *hvem er de, hvorfor er de med, og hva mener de?* Oppgaven har ikke et eget teorikapittel, i stedet er hver del strukturert slik at teori, hypotese, resultater og diskusjon kommer etter hverandre. Kapitlene begynner med introduksjon etterfulgt av en teori-del og en analyse-del. Teori-delene tar for seg ulike teorier om politisk aktivisme og tidligere forskning innen temaet. Disse delene avsluttes med hvilke hypoteser vi kan utlede på dette grunnlaget. Analyse-delen beskriver hvordan teori er koblet til spørsmålene stilt i spørreskjemaet, og diskuterer resultatene i lys av hypotesene. Resultatene sammenliknes også med kunnskap om parti-medlemmer i Norge, og befolkningen generelt, der det er mulig og hensiktsmessig. Denne strukturen er valgt for å analysen lettere å følge, samtidig som den tydeliggjør sammenhengen mellom teori, metode og empiri.

Kapittel 3, «hvem er de?», ser på demografiske og sosiale bakgrunnsvariabler som alder, kjønn, yrke, inntekt, utdanning, medlemskap i andre organisasjoner, sivilstatus og oppvekstmiljø (operasjonalisert ved foreldres yrke og stemmegivning). Her har jeg brukt teori og tidligere forskning som forklarer stemmegivning på ytre høyre, men også sett på tidligere forskning på medlemmer i de anti-islamske grasrotbevegelsene English Defence League (EDL) og Pegida i Tyskland.

Kapittel 4, «hvorfor er de med?», kartlegger og forklarer motivasjoner for å melde seg inn, hvordan det er å være medlem og hva de får ut av medlemskapet i dag. Her ser vi på hvordan

og hvorfor de meldte seg inn, når de meldte seg inn, hva de bruker tid på, deres forhold til SIANs Facebookgruppen, de viktigste grunnene til at de er medlemmer i dag og på negative reaksjoner de får på grunn av sitt medlemskap i SIAN. Denne delen trekker på Klandermans og Mayer sin tredeling av motivasjoner: instrumentalitet, identitet og ideologi (2006: 9). Dette kapitlet er informert av et ideologisk ideal om åpenhet. Jeg forsøker i størst mulig grad å stille SIAN-medlemmene de samme spørsmålene jeg ville stilt til medlemmer av en hvilken som helst annen politisk organisasjon.

Kapittel 5, «hva mener de?», tar for seg medlemmenes holdninger. Her ser vi etter hvorvidt medlemmene er nativistiske (en ekskluderende forståelse av hvem som tilhører nasjonalstaten), autoritære, og hvor dypt anti-systemholdninger stikker. Disse holdningene har flere trukket frem som definerende trekk ved det moderne ytre høyre (Mudde 2019: 23; Kallis: 2018; Carter: 2018). Holdningene måles ved å se på hvilke saker medlemmene er opptatte av, og hvor mye tillit de har til politiske og demokratiske institusjoner i Norge. I tillegg ser vi på stemmegivningen til medlemmene, og deres plassering av seg selv og SIAN på høyre-/venstre-aksen.

Kapittel 6 er oppgavens siste konkluderende, kapittel. Her holder jeg forskningsspørsmålene opp mot funnene og gir en kort oppsummering. Deretter følger en kort diskusjon om implikasjonene av funnene for bilde av SIAN og det nye ytre høyre i Norge, hvorvidt holdningene i SIAN er nedarvede eller forskjøvet fra mer moderate miljøer, og hva funnene kan fortelle oss om SIANs framtidsutsikter og gjennomslagsevne.

2. Metode

I denne delen av oppgaven vil jeg beskrive prosessen med å samle inn data, og fordeler og ulemper ved å bruke spørreundersøkelse som metode. Først beskrives samarbeidet med ledelsen i SIAN. Deretter diskuteres studiens ytre validitet, etterfulgt av betraktninger rundt sammenliknbarheten og reliabiliteten ved resultatene. Det er også knyttet metodologiske dilemmaer og avveininger til flere enkeltspørsmål i spørreskjemaet. Dette gjelder både valg av formulering og valg av format på svaralternativene. Slike diskusjoner blir imidlertid lett så detaljerte at det er mer hensiktsmessig å diskutere dem fortløpende, opp mot funnene de genererer.

Kontakt med SIAN

Som beskrevet tidligere i oppgaven er det gjort få representative studier av aktivister fra ytre høyre, særlig blant de anti-islamske gruppene i Norge. For å få flere respondenter valgte jeg å sende ut et spørreskjema fremfor å gjennomføre intervjuer. I september spurte jeg ledelsen i SIAN om de ville godkjenne at jeg sendte ut en spørreundersøkelse til deres medlemmer. De sa at det måtte jeg gjerne gjøre, men at jeg mest sannsynlig ikke ville få mange svar fordi det er liten tillit til akademia og journalister blant medlemmene i SIAN. Etter å ha utviklet et spørreskjema og fått det godkjent av ledelsen i SIAN, og etter flere runder med Norsk senter for forskningsdata (NSD), gikk spørreskjemaet ut i februar. Spørreskjemaet ble sendt ut av ledelsen i SIAN ved en lenke til medlemsregisteret i SIAN via mail. Én uke senere ble skjemaet sendt ut igjen som en purring til de som ikke hadde svart første gang. Ledelsen la ved en egen tekst ved utsendelsen som understreket anonymiteten ved deltakelse, og som samtidig oppfordret til å deltakelse. Dette følgeskrivet var sannsynligvis av stor betydning for tilliten medlemmene tilsynelatende har møtt undersøkelsen med.

Den enkleste måten å sende ut undersøkelsen og samtidig unngå at jeg fikk noen form for kontaktinformasjon om medlemmene, var å be ledelsen sende ut en generell lenke. Det er en viss risiko ved å sende ut en generell lenke fordi folk enten kan svare flere ganger ved en feiltakelse, eller forsøke å manipulere undersøkelsen. Førstnevnte har jeg kontrollert for ved å sammenlikne alle svarene langs flere variabler for å se om noen svarte mistenkelig likt. I tillegg har jeg sett på de som brukte lite tid på svarene sine for å se om disse virker rimelige. Denne prosessen ledet til at jeg slettet ett svar. Jeg fant én respondent som hadde svart to ganger. For å kontrollere for de som eventuelt skulle forsøkt å manipulere dataene med overlegg har jeg sett etter inkonsistente eller ulogiske svar.

Ytre validitet

Den ytre validiteten handler først og fremst om jeg kan gjøre generaliseringer om SIAN som gruppe. Undersøkelsen har i utgangspunktet ikke som mål om si noe generelt om aktivister fra ytre høyre i Norge, men det er sannsynlig at holdningene og motivasjonene kartlagt i denne undersøkelsen også kan gjelde utenfor SIAN. Det er ikke uvanlig for ytre høyre-aktivister å gå mellom grupper eller være medlemmer av flere grupper. I tillegg er anti-islamisk ideologi et sentralt tema for flere ytre høyre grupper i Norge som Pegida, Folkebevegelsen mot Innvandring (FMI) og Norwegian Defence League (NDL). Det er godt mulig at holdninger og trekk ved medlemmene i SIAN kan gå på tvers av disse gruppene.

Dette prosjektet kan beskrives som en populasjonsstudie. Undersøkelsen ble sendt til hele medlemsregisteret til SIAN gjennom ledelsen i organisasjonen. Alle medlemmene har fått tilbud om å svare på undersøkelsen, og en viss andel av populasjonen har valgt å delta. Den ytre validiteten avhenger av hvor godt gruppen som svarte på skjemaet representerer populasjonen som helhet. Dette er det vanskelig å vurdere presist fordi ledelsen ikke vil oppgi hvor mange medlemmer SIAN har. Dette reiser to umiddelbare problemer. For det første kjenner vi ikke svarprosenten (og dermed heller ikke faren for usystematiske skjevheter). For det andre gir min metode en effekt som tilsvarende mulige problemer knyttet til selvseleksjon og dermed systematiske skjevheter. Systematiske skjevheter oppstår når det er grupper i populasjonen som det er systematisk mindre sannsynlighet for at svarer på undersøkelsen. Usystematiske skjevheter oppstår tilfeldig fordi det er vanskelig for utvalget å speile populasjonen perfekt (Blair m.fl. 2014: 13).

Skal vi estimere svarprosent er det beste tallet vi har fra 2010, den gangen hadde SIAN cirka 400 medlemmer (Rambøl 2014: 17). Som vi skal se i kapittel 4 under, er det mange i SIAN som har meldt seg inn etter 2014 og selv om det ganske sikkert har vært utmeldinger i den samme perioden, er det grunn til å tro at de mere enn 400 medlemmer i dag. Hvis vi antar at medlemstallet har doblet seg, innebærer det at nesten én fjerdedel av medlemmene har svart på undersøkelsen (N=184).

Fordi usystematiske skjevheter oppstår tilfeldig har de mindre implikasjoner for resultatene og slutninger hvis studien i utgangspunktet har relativt mange respondenter. Selv om respondentene ikke skulle speile populasjonen perfekt vil likevel resultater, som en overvekt av eldre menn, gi grunnlag for å beskrive trekk ved populasjonen som helhet. Usystematiske

skjevheter motvirkes av høyrere svarprosent: Jo flere respondenter, desto færre usystematiske skjevheter. Sammenliknet med intervjuer og etnografiske studier er det færre av disse skjevhetene siden denne studien har flere respondenter fra én organisasjon enn det man vanligvis har kapasitet til å intervju.

Hvis det er systematiske skjevheter så skiller de som har svart på undersøkelsen seg fra de som lot vær å svare på en systematisk måte. Det er liten grunn til å tro at dette er tilfelle fordi undersøkelsen har unngått «intervjuereffekt», og fordi ledelsen i SIAN bidro til å bygge tillit hos medlemmene gjennom følgeskrivet de sendte med undersøkelsen. Sammenliknet med intervjuer hvor det gjerne er de mer utadvendte, ressurssterke og aktive som deltar, var terskelen for å delta i denne undersøkelsen lavere. Her kunne man alene, i sitt eget hjem, fylle ut skjemaet i ro og mak uten å bli påvirket av omgivelsene eller intervjueren. Lengre ned i analysen ser vi også at dette er respondenter som bruker lite tid på deltakelse (56 % bruker 0 timer i måneden, og 87 % bruker 0-2 timer i måneden). Dette indikerer at studien ikke *bare* har fanget opp de mest aktive medlemmene, slik intervjuer og etnografiske studier kan ha en tendens til å gjøre. En annen systematisk skjevhet kan forekomme ved at noen lar være å delta fordi de er bekymret for anonymiteten sin eller lignende. Det er likevel grunn til å tro at denne gruppen er liten. Dette fordi ledelsen i SIAN sendte med et følgeskriv hvor medlemmene ble oppfordret til å delta, samtidig som det ble understreket at undersøkelsen var anonym. Formatet ved undersøkelsen gjorde også at man når som helst kunne lukke nettleseren for å trekke seg fra undersøkelsen.

En mulig strategi for å kunne si noe mer presist om representativiteten i mine data kunne vært å sammenlikne de som har svart med kunnskap vi har om populasjonen. Hvis for eksempel alders- eller kjønnsfordelingen i mitt utvalg hadde speilet de samme fordelingene i populasjonen som sådan, ville dette ha styrket en påstand om vi sitter på et representativt utvalg. Heller ikke slike tall er tilgjengelige, det lengste jeg kan gå i en slik retning er å registrere at andelen kvinner i mitt utvalg er 15 prosent og at dette grovt sett passer godt inn i bildet vi har av kvinnerepresentasjon i andre ytre høyre bevegelser.

Sammenliknbarhet og reliabilitet

Denne studien har muligens et bedre utgangspunkt for sammenliknbarhet enn tidligere studier fordi den har så høyt antall respondenter, og har dermed et bedre grunnlag for å si noe generelt om aktivistene i en gruppe. Intervjuer og deltakende observasjon har på sin side et

bedre utgangspunkt for å gå i dybden på hver respondent (Mosley 2013: 6). I min spørreundersøkelse har jeg forsøkt å kompensere for dette ved å ha åpne svaralternativer hvor det er viktig at respondenten får brukt sine egne ord og får selv trekke frem det vedkommende mener er relevant. Som i det åpne spørsmålet «hva var den viktigste grunnen til at du meldte deg inn i SIAN?». Spørsmålene og svaralternativene er basert på tidligere studier og etablerte og testede teoretiske rammeverk. Dette var viktig for å kunne stille presise og relevante spørsmål.

Selv om jeg ikke fikk muligheten til å gjennomføre uformelle kartleggingsintervjuer i forkant av studien, var ledelsen i SIAN meget hjelpsom. Vi gikk flere runder med spørreskjemaet for å se hvilke spørsmål som var relevante for medlemmene. Spørreskjemaet ble også pre-testet flere ganger blant venner og familie og ble gjennomgått i flere runder med veileder. Denne typen forarbeid er ansett som helt essensielt for å lage gode spørreskjemaer (Blair m.fl. 2013: 12; Bryman 2016: 261). En annen metodisk fordel ved spørreundersøkelser er at man unngår «intervjuereffekt». Siden respondenten ikke påvirkes av intervjuer har respondentene svart på samme premisser og det er et bedre grunnlag for å sammenlikne svarene. Det er også mer sannsynlig å få de samme resultatene hvis man repliserer studien (sender ut spørreskjemaet på nytt).

Det viktigste å ta med seg fra metodediskusjonen er at denne studien – gitt visse forbehold gjort rede for over - tillater generaliseringer om medlemmene i SIAN. Dette representerer noe nytt i forskning på medlemsorganisasjoner på ytre høyre. På grunn av hemmelighet, anonymitetshensyn og lite tillit til utenforstående har det vært vanskelig å få mange respondenter i tale. Studien gjør også et godt grunnlag for å sammenlikne resultatene med andre studier som har anvendt lignende teoretiske rammeverk. Det er også gode forutsetninger for å kunne sammenlikne svarene innad i gruppen, og replisere studien og få de samme resultatene. Spørreskjemaet (se appendiks) må gjerne brukes som utgangspunkt i undersøkelser av andre anti-islamske eller ytre høyre-grupper. Resultatene kan også brukes til videre forskning i andre grupper, eller som utgangspunkt for dybdeintervjuer i SIAN.

3. Hvem er SIANs medlemmer?

Dette kapittelet ser på SIAN-medlemmenes bakgrunn. Vi ser kjønn og alder, i tillegg til variabler knyttet til sosiale forhold: inntekt, yrke, utdanning, sivilstatus, medlemskap i andre organisasjoner, oppvekst og bosted. Som sagt mangler vi empirisk og representativ forskning på medlemmer i ytre høyre-organisasjoner som ikke er partier. Dette er særlig tilfelle for organisasjoner som i hovedsak er nettbaserte, som SIAN (Mudde 2019: 77). Derfor har jeg også trukket på teori og forskning som forklarer ytre høyres stemmegivning for å kunne utlede hypoteser om SIAN-medlemmenes kjønn, alder og sosiale profil. Men vi vil og se hvordan tidligere forskning på English Defence Leuge (EDL) og Pegida i Tyskland er relevant for hypoteseutledning.

Først vil vi se på teorier og tidligere forskning på kjønn og alder på de som stemmer på, og er medlemmer av ytre høyre-organisasjoner og -partier. Deretter gjør vi det samme for å etablere forventinger til SIAN-medlemmenes sosiale profil. Deretter følger analysedelen med den samme oppdelingen, kjønn og alder, og deretter sosiale profil.

Kjønn og alder

Det er en sterk overvekt av menn som stemmer ytre høyre, og som er med i ytre høyre-organisasjoner (Bjørge m.fl. 2018: 31; Mudde 2019: 76, 78; Arzheimer 2014: 10; Coffé 2018: 201). Tidligere forskning viser at menn er enda mer overrepresentert blant medlemmene av ytre høyre-partier i forhold til de som stemmer på ytre høyre (Mudde 2007). Arzheimer finner at menn virker å være 40 % mer tilbøyelige til å stemme på et ytre høyre parti enn kvinner, på tvers av tid og landegrenser (2014: 9). Studier av English Defence Leuge og Pegida i Tyskland viser også til en overvekt av menn i medlemsmassen (Meadowcroft og Morrow 2016; Treadwell og Garland 2011; Dostal 2015).

Det er foreløpig mangel på gode forklaringer på hvorfor menn er mer tiltrukket av ytre høyre enn kvinner. Arzheimer peker på at kvinner er generelt mer konservative i stemmegivningen og styrer unna både radikale venstre og høyre (ibid). Cas Mudde mener ytre høyres ideologi appellerer mer til menn, mens den kan fremmedgjøre kvinner når den inneholder sexisme (2019: 159). Sexismen kan både uttrykkes gjennom idolisering av konservativ maskulinitet, eller ved et tradisjonelt syn på familie og kjønnsroller. Videre mener Mudde at selv om kvinner kan ha mange av de samme holdningene som menn (innvandringskritiske og kulturkonservative), er de mindre tolerante ovenfor volden noen grupper utøver, og det sosiale

stigmaet gruppene ofte opplever. Hilde Coffé peker på mange av de samme forholdene som Arzheimer og Mudde (2018). I tillegg mener hun at noe av forklaringen kan ligge i at kvinner generelt er mindre politisk aktive enn menn, og at de derfor er mindre tilbøyelige til å stemme radikalt eller være medlem i radikale politiske organisasjoner (Coffé 2018: 202).

På en den annen side benytter gjerne ytre høyre likestilling strategisk som et argument for at «Islamsk kultur» ikke kan forenes med den europeiske (Mudde og Kaltwasser 2015). SIAN bruker stadig dette som argument for at Islam ikke er forenlig med norsk kultur. Blant annet stilte de med stand på kvinnedagen 8. mars i 2020 i Oslo. Det er uansett interessant at ytre høyres medlemsmasse domineres av menn uavhengig av om organisasjonen er kvinnekriminerende, eller fremmer likestilling.

Basert på eksisterende litteratur og teori kan vi utlede en tydelig hypotese om at det vil være en overvekt av menn blant SIAN-medlemmene. Dette på tross av at det er en del egenskaper ved SIAN som tilsier at organisasjonen skal kunne appellere til kvinner. Det er en sterk interesse for likestilling, og det er ingen utpreget macho-kultur i organisasjonen. Men vi ser i litteraturen at det gjennomgående er menn som stemmer ytre høyre, og som er medlemmer av ytre høyres organisasjoner.

Man finner derimot mindre statistisk signifikante sammenhenger mellom alder og tilbøyelighet til å stemme ytre høyre, selv om Arzheimer mener at de yngre kan ha en tendens til å stemme ytre høyre (2014: 11). Disse har gjerne mindre partiloyalitet, har en sterkere opplevelse av etnisk konflikt, er mindre påvirket av sosial kontroll og er mer eksperimentelle med stemmegivning. Samtidig som yngre kan ha en sterkere opplevelse av etnisk konflikt, finnes det også teori som tilsier at yngre er mer aksepterende ovenfor innvandrere og andre etnisiteter og kulturer (Mudde 2019: 108).

Alderen varierer også blant ytre høyre-aktivister. Det typiske bildet av ytre høyre-aktivisten er en skallet ung mann som har adoptert nynazistiske holdninger etter å ha funnet tilhørighet i organisasjonen han har meldt seg inn i. Dette var også bilde man malte av gateaktivister i Norge på 90-tallet og frem til midten av 2000-tallet (Bjørge m.fl. 2018: 29). Blant prominente ytre høyre-bevegelser i Europa i dag er det gjort empirisk forskning på medlemmene av EDL og Pegida. Studier av EDL peker på at de fleste medlemmene er unge, hvite, menn, med arbeiderklassebakgrunn (Meadowcroft og Morrow 2016; Treadwell og Garland 2011). Det er

noe problematisk å etablere forventninger til SIAN-medlemmers demografiske profil basert på studier av EDL, da dette er en organisasjon med tette bånd til fotball-”hooligans”, et sted hvor rotløse unge menn fra arbeiderklassen kan finne tilhørighet gjennom gateaktivisme.

Konteksten Pegida oppstod i kan være mer relevant for SIAN. Pegida oppstod som en protest mot innvandringsbølgen fra Syria under flyktningkrisen, først organisert gjennom Facebook i 2014. Dostal viser hvordan flere studier tegnet det samme bildet av de som møtte opp på demonstrasjonene da organisasjonen var på sitt mest populære i Tyskland i 2015: En mann fra middelklassen på rundt 48 år med brukbar inntekt og utdanning (2015). Studiene av EDL og Pegida gir også et utgangspunkt for forventninger til den sosioøkonomiske profilen til SIANs medlemmer. Dette kommer jeg nærmere inn på i neste del av oppgaven: sosial klasse og marginalisering. Samlet sett peker teori og tidligere forskning mot at det bør være en overvekt av menn blant medlemmene i SIAN, mens det er færre klare forventninger til medlemmenes alder.

Sosial klasse og marginalisering

Teoriene i litteraturen på dette feltet predikerer stort sett at lavere sosiale klasser og marginaliserte stemmer på ytre høyre-partier (Klandermans og Mayer 2006: 6; Arzheimer 2014, 2018). Sosial klasse referer til inntekt, utdanning, yrke og oppvekst. Sosial marginalisering er et begrep som favner relativt bredt, men handler i bunn og grunn om forhold hos individer som leder til følelser av angst, sinne og isolasjon (Arzheimer 2014: 3). Begrepet kan dekke forhold som inntekt og yrke, men også andre forhold som sivilstatus og nettverk. Jeg har tatt utgangspunkt i både sosial klasse og marginalisering for å studere bakgrunnen hos SIANs medlemmer målt ved: inntekt, yrke, utdanning, organisasjonsmedlemskap, sivilstatus og oppvekst (operasjonalisert ved foreldres yrke og stemmegivning). Nedenfor ser vi først på hvordan teori på ytre høyre-stemmegivning gir oss anledning til å utlede hypoteser om medlemmenes sosiale klasse. Deretter ser vi kort på forskning på anti-islamske aktivisters sosiale klasse. Deretter ser vi på stemmegivnings-teori og forskning knyttet til marginaliseringsvariabler.

Teoriene i litteraturen kan deles i to: De som fokuserer på korrelasjonen mellom sosial klasse og tilbøyelighet til å stemme ytre høyre, og de som forsøker å forklare mekanismene i dette kausalforholdet. Blant de mekanismeorienterte peker Arzheimer på fire forskjellige grupperinger av teorier: 1. Realistic group conflict (RGCT) og ”ethnic competition”, 2.

”status politics” og ”symbolic racism”, 3. ”social identity”, og 4. ”scapegoating” (2018). Rekkefølgen til Arzheimer er ikke tilfeldig. Jo lengre ned i listen man kommer desto mindre handler det om konflikten rundt materielle ressurser og bevisste kognitive prosesser, og desto mer handler det om følelser og misnøye ovenfor ut-gruppen (ibid). Uten å gå i detaljer på hver enkelt teori er det interessant at fellesnevneren for alle er at inn-gruppen er de med lavere sosioøkonomisk status: lavere middelklasse, arbeidere og uføre (the usual suspects), mens ut-gruppen er innvandrere (Arzheimer 2014: 4; 2018). I mange vestlige samfunn er en av de største innvandrergroppene (i tillegg til de som feilaktig beskrives som innvandrere selv om de er født i landet) de som kommer fra det ytre høyre beskriver som «muslimske» land, som vil si land i Afrika og Midtøsten.

Teorier som fokuserer på korrelasjonen mellom sosial klasse og tilbøyelighet til å stemme på ytre høyre-partier har etterhvert vokst seg stor. Anders Widfeldt beskriver Hans Georg Betz sin teori fra 1994 som en av de første betydningsfulle på området (2015: 21). Betz mente at det postindustrielle samfunnet hadde gitt opphav til en underklasse av arbeidere i dårlige og ustabile jobber og at disse bærer på et nag som kommer til uttrykk gjennom støtte til ytre høyre-partier. Ikke lenge etter presenterte en mer nyansert teori som også tok det postindustrielle samfunnet som utgangspunkt (Widfeldt 2015: 22-23). Kitschelt og Mcgann mente at de som arbeidet praktisk ikke trengte *bare* å være de som hadde trukket det korteste strået i det postindustrielle samfunnet og globaliseringen. Tvert imot kunne de være ytre høyre-velgere som jobbet med avanserte praktiske oppgaver med god lønn. For dem vil det ofte kunne være mer rasjonelt enn emosjonelt motivert å stemme ytre høyre. De kunne ha et ønske om mindre konkurranse fra utlandet. Hovedinntrykket er likevel at teorier som fokuserer på korrelasjon, og de som fokuserer på kausalitet i forholdet mellom sosial bakgrunn og tilbøyelighet til å stemme ytre-høyre ender opp med «the usual suspects»: lavere middelklasse, arbeiderklassen og de uføre (Arzheimer 2014: 4; Mudde 2019: 107).

Sosial klasse kan også knyttes til utdanning. De med universitetsutdanning viser seg å være betydelig mindre tilbøyelige til å stemme ytre høyre, selv om det er noen ytre høyre-partier og –grupper som kan appellere til dem med litt høyere utdanning (Arzheimer 2014: 9).

Arzheimer mener det er to nærliggende forklaringer. For det første har de med høyere utdanning ofte mer liberale verdier. For det andre vil de med høyere utdanning ikke føle seg like truet av innvandrere som primært søker seg til jobber som krever lav utdanning.

Arzheimer nevner også et forbehold mot funnet i forholdet mellom utdanning og ytre høyre-

holdninger. De som har høy utdanning er mer tilbøyelige til å føle ubehag når de oppgir at de stemmer ytre høyre. De lar kanskje derfor være å oppgi at de stemmer ytre høyre.

Den sosioøkonomiske profilen til anti-islamske aktivister varierer i større grad enn den gjør for blant de som stemmer på ytre høyre-partier. I forrige del så vi hvordan forskning på EDL pekte på unge, rotløse gutter fra arbeiderklassen som det typiske medlemmet, mens det var litt eldre utdannede menn fra middelklassen som møtte opp på Pegida-demonstrasjoner i Tyskland (Meadowcroft and Morrow 2016; Treadwell and Garland 2011; Dostal 2015). Teori og empirisk forskning på stemmegivning på ytre høyre peker tydeligere på "the usual suspects": lavere middelklasse, arbeiderklasse og uføre. Forskning på anti-islamske aktivister er mer sprikende. Samlet sett kan vi forvente at SIAN-medlemmene har mindre attraktive yrker, og mindre lønn og utdanning enn gjennomsnittsbefolkningen i Norge.

Sosial marginalisering dekker variabler som yrke, utdanning og inntekt, men favner samtidig bredere og handler mer generelt om forhold hos individer som leder til følelse av angst, sinne og isolasjon (Arzheimer 2014: 3). Sosial marginalisering burde derfor vurderes langs flere variabler i samspill med hverandre. I spørreskjemaet har vi spurt om: sivilstatus, organisasjonsmedlemskap, bosted og oppvekst. Det ligner på det Mudde kaller usikkerhet og livskriser som han mener kan gi opphav til radikale holdninger (Widfelt 2015: 25). Mudde mener også at oppvekstmiljø og tidlig sosialisering kan være en kilde til ytterliggående holdninger. Vi kan dermed forvente at flere av SIAN-medlemmene vil være single og ha vokst opp med høyrevridde foreldre i mer tradisjonelle arbeiderklassehjem.

Arzheimer har funnet at selv om det er empirisk belegg for marginaliseringsteori, er det også mange ytre høyre-velgere som ikke er spesielt marginaliserte, og det er mange marginaliserte som ikke stemmer på ytre høyre-partier (2018). Arzheimer finner likevel at medlemskap i fagforeninger og kirker reduserer sannsynligheten for at man stemmer ytre høyre, men dette kan komme like mye av partiloyaliteten disse medlemskapene fører med seg, som følelsen av felleskap (ibid). Er du med i LO stemmer du gjerne AP, og er du kristen stemmer du gjerne KrF eller Høyre. Man har også sett på størrelsen på husholdningen og hvorvidt man er gift eller ikke, men dette har kun gitt inkonsistente og svake sammenhenger (ibid).

Veugelers og Menard fremmer en annen teori. De mener at medlemskap i homogene organisasjoner har en positiv effekt på ytre høyre-holdninger, mens medlemskap i heterogene

organisasjoner - som eksponerer medlemmene for andre samfunnsgrupper – har en negativ effekt på ytre høyre-holdninger (2018: 292). Videre mener de at sammenhengen også er signifikant etter å ha kontrollert for andre variabler som kjønn, utdanning og klasse. De nevner riktig nok ikke den potensielle bakenforliggende variabelen knyttet til partiloyalitet medlemskap i forskjellige organisasjoner fører med seg. Uavhengig av hvilke mekanismer som virker sterkest, tilsier teori – stort sett – at SIAN-medlemmene ikke er medlemmer av mange andre organisasjoner.

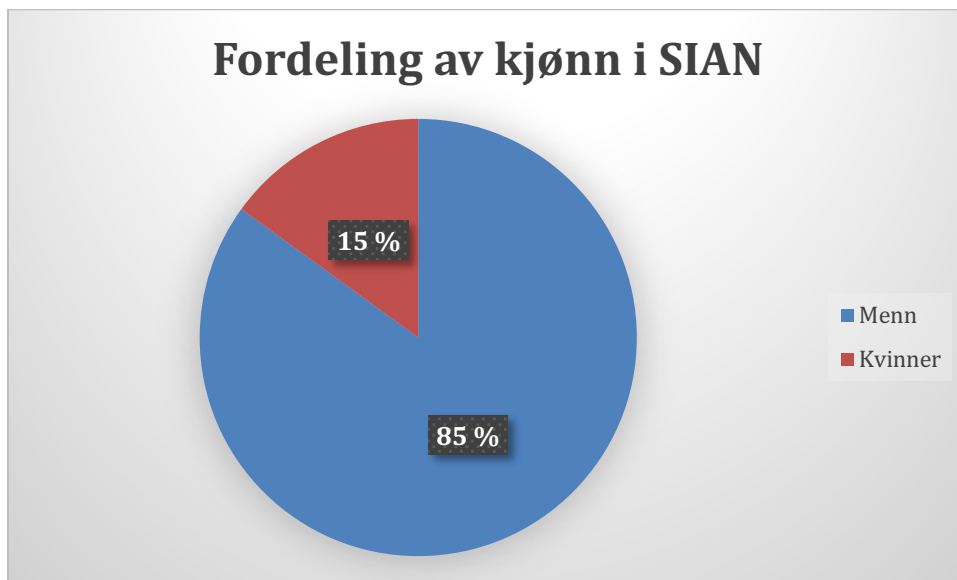
Marginaliseringslogikken vil muligens også tilsi at flere av medlemmene vil bo i periferien da disse i snitt ofte tjener mindre og har mindre utdanning (Hopland 2018). På en annen side kan urbane områder med høy inntekt og ulikhet, som Oslo (Sandvik 2015), være en kilde til relativ deprivasjon og dermed et mer sannsynlig sted å finne ytre-høyre-aktivister. Også teorier som forsøker å predikere om ytre høyre-velgere bor urbant eller ruralt peker i forskjellige retninger (Karreth m.fl. 2015). Etnisk konkurranse-teori – en teori om at innvandrere tar av begrensede ressurser på bekostning av majoriteten – går ut på at eksponering for innvandrere fører til negative holdninger til innvandrere, mens kontakt-teori predikerer det motsatte. Karreth med flere mener økt eksponering for innvandrere kun leder til mer negative holdninger hos de som har innvandringsfiendtlige holdninger fra før, basert på regionale studier i Østerrike, Tyskland og Sveits (2015). Bildet kompliseres ytterligere av forskjeller innad i byer med mange innvandrere som i Oslo hvor det bor flere innvandrere på østkanten enn på vestkanten. Er det da majoriteten som bor på østkanten som har mest negative (etnisk konflikt-teori) eller positive (kontakt-teori) holdninger til innvandrere? Det er altså vanskelig å lage en klar hypotese om hvor i landet SIAN-medlemmene bor. Vi kan likevel se om det bor flere SIAN-medlemmer i områder hvor det også bor mange innvandrere (etnisk konflikt-teori) med forbeholdet om at dette er et komplisert forhold å studere hvor analysen kanskje burde ha et deskriptivt fremfor forklarende mål basert på dataene fra undersøkelsen.

Resultater: Kjønn og alder

En kraftig overvekt av SIANs medlemmer er menn, 85 %, mens kun 15 % er kvinner², se figur 3.1. Dette stemmer godt overens med hypotesen og kan til og med være mer enn det

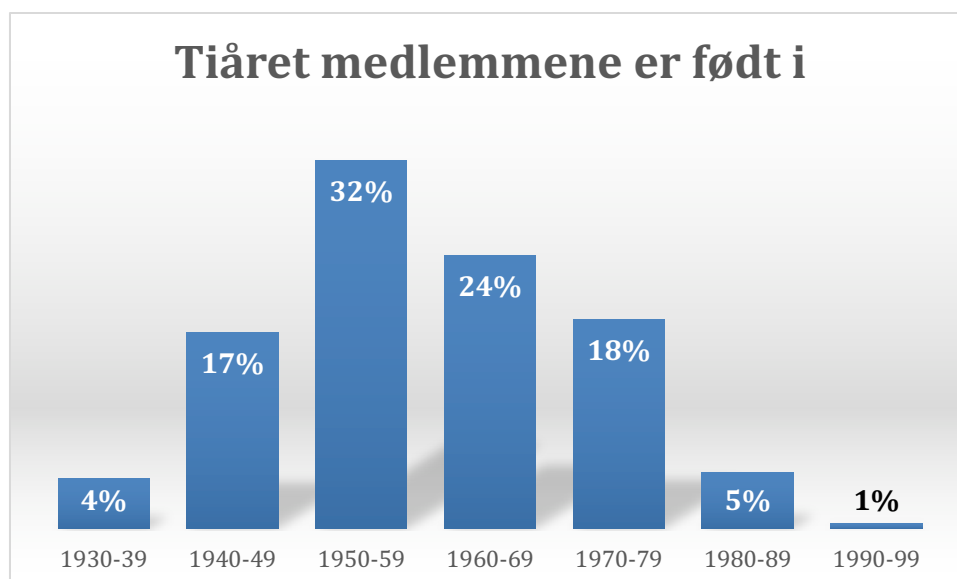
² Det går an å identifisere seg innenfor flere kjønn enn mann og kvinne, men jeg antok at en mer konservativ organisasjon som SIAN ikke hadde bruk for et tredje alternativ, «annet», i spørsmålet «hvilket kjønn tilhører du?».

man kunne forvente på forhånd med tanke på at SIAN fronter likestilling og mangler en utpreget macho-kultur. Resultatet er derimot ikke så overaskende hvis vi ser på kjønnsfordelingen i norske partier. Jevnt over er det mest menn, 65 %, som er medlemmer av politiske partier (Heidar m.fl. 2017: 4). Samtidig har det partiet som ligger nærmest SIAN ideologisk, FrP, en kraftig overvekt av menn, 81 %

Figur 3.1. Prosentfordeling av kjønn blant medlemmer i SIAN, N=183.

SIAN-medlemmene er også en eldre gruppe. Over halvparten (53 %) av medlemmene er over 60 år og over tre fjerdedeler (77 %) er over 50 år, se figur 3.2. Videre er mindre enn 6 % under 30 år. Dataene er basert på hvilket tiår medlemmene er født i fremfor hvilket årstall de er født. Tiåret de er født er presist nok til å gi et godt aldersmessig bilde på organisasjonen samtidig som det gir bedre beskyttelse av anonymiteten til medlemmene. Dette er et gjennomgående hensyn i undersøkelsen. Det er dessuten gjerne eldre i Norge som er medlemmer i partier. Ca. to tredjedeler av partimedlemmer i Norge er over 50 år (Heidar m.fl. 2017: 4). Det er flere aspekter ved SIAN som likner et parti. SIAN har en relativt tydelig ideologi, formelle medlemskap, og avholder møter og demonstrasjoner. Kanskje kan det derfor være noe i typen aktivisme SIAN tilbyr som appellerer til litt eldre, fremfor yngre.

Figur 3.2. Prosentfordeling av alder blant medlemmene i SIAN, N=183.

FrP er stortingspartiet som ligger nærmest SIAN i ideologi med sitt forhold til innvandring (i kapittel 5 ser vi også at 40 % av SIAN-medlemmer stemmer FrP). Mens tre fjerdedeler av SIAN-medlemmer er over 50 år er 64 % av FrP-medlemmer over 51 år. Vi ser også at partiene på høyresiden (Høyre og FrP) og mer konservative KRF har de eldste medlemsmassene. Den eldre medlemsmassen i SIAN mest sannsynlig ikke bare et resultat av de konservative holdningene organisasjonen står for, kan også knyttes til at det å være medlem i politiske organisasjoner er mer populært hos de over 50 år.

Kjønns- og aldersfordelingen i SIAN stemmer delvis overens med antakelsene i rapportene fra Forsvarets forskningsinstitutt og Politihøgskolen om ytre høyre-grupper i Norge (Sandrup m.fl. 2018: 23; Bjørge m.fl. 2018: 30). Her gjør man først og fremst antakelser om at det hovedsakelig er menn mellom 20 og 50 år som er medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelse (DNM), men man har færre klare antakelser om den demografiske profilen til anti-islamske grupper i Norge som SIAN, siden man har manglet data om disse bevegelsene.

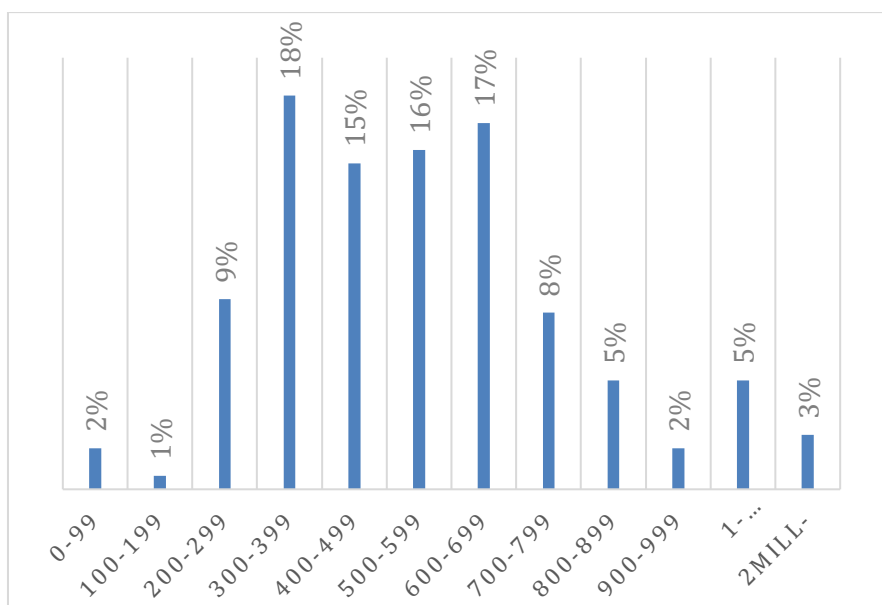
Sosial bakgrunn

For å teste hypotesen om at SIAN-medlemmene vil skåre relativt lavt på sosial klasse og være ganske marginaliserte har jeg spurt om.: lønn, yrke, utdanning, sivilstatus, bosted, medlemskap i andre organisasjoner og oppvekstforhold operasjonalisert gjennom foreldres yrke og stemmegivning. Noen av resultatene vil bli sammenliknet på områder der SSB har tilsvarende data for befolkningen i Norge. Det er viktig å understreke at det ikke er et mål

med analysen å se om medlemmene skårer litt høyere eller lavere enn Ola Nordmann. Målet er å se etter tydelige avvik som styrker eller svekker hypotesene utledet i teori-delen av kapitlet.

Dataene fra spørreundersøkelsen viser at SIAN-medlemmene jevnt over har gode jobber, og middels inntekt og utdanning. Gjennomsnittsinntekten før skatt på de som ville oppgi inntekten sin (N=159) var 590.920 kr i 2019, og medianen var 500.000 kr.

Gjennomsnittslønnen i Norge i 2019 var 567.480 kr (SSB 2020). I figuren nedenfor ser vi hva SIAN-medlemmene tjener i ulike intervaller.

Figur 3.3. Inntekten til SIAN-medlemmer (N=159) i ulike intervaller i tusen, frem til millioner.

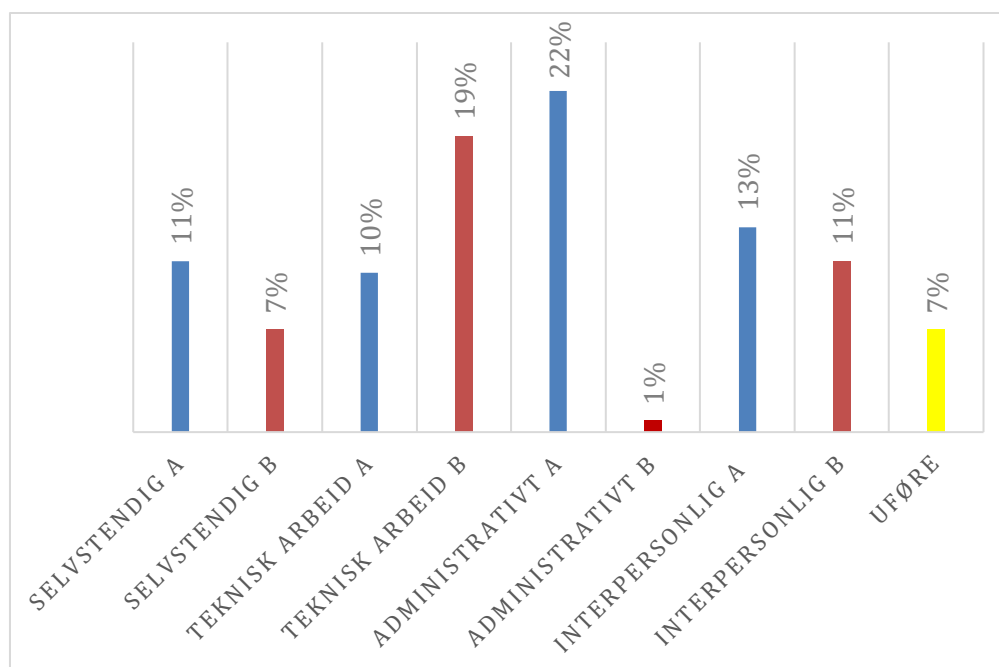
Figuren viser at 56 % av medlemmene tjener 500.000 kr eller mer, mens 44 % tjener mindre 500.000 kr. Rundt en fjerdedel tjener mellom 100.000 og 399.000 kroner (28%), 1 % mellom 100.000 og 199.000 kroner, og 3 % som har oppgitt mellom 0-99.000 kroner. Det er også 5 % som tjener mellom 999.000 og 1,9 millioner, og 3 % som tjener 2 millioner kroner eller mer, med høyeste inntekt på mellom 3 og 4 millioner. Det er mulig at de som har oppgitt svært lave verdier, bare noen tusen kroner for eksempel, ikke har oppgitt pensjon, eller på en annen måte har misforstått spørsmålet. Tallene viser uansett at det er god spredning i hva medlemmene tjener. Det er å vanskelig å se at gruppen skal vurderes som marginalisert når det kommer til inntekt sammenliknet med befolkningen generelt.

I spørreundersøkelsen har vi også stilt det åpne spørsmålet «Hva jobber du som?». Deretter har jeg kodet svarene inn i kategoriseringen til Knutsen og Langsæther, basert på Daniel Oesch (Knutsen og Langsæther 2015: 10). Kategoriseringen har en åttedeling av typer yrker: vertikalt etter attraktivitet og horisontalt etter sektor. Denne kategoriseringen er valgt for å se om det er mange som jobber i de mindre attraktive yrkene, eller om de samler seg i én sektor. Den attraktive sektoren vil refereres til som «gruppe a»-yrker, og er de yrkene man finner på den øvre halvdel. De mindre attraktive yrkene vil refereres til som «gruppe b»-yrker, og befinner seg på den nedre halvdel av tabell 3.1.

Independent work logic	Technical work logic	Organisational work logic	Interpersonal service work logic
Large employers and liberal (self-employed) professionals Entrepreneurs Lawyers Dentists	Technical (semi)-professions Engineers Architects IT specialists	(Associate) managers in business and public sector Managers, Managerial professions Administrators Consultants Accountants	Socio-cultural (semi-) professions Doctors and nurses Teachers Social workers
Petit bourgeoisie Small business owners with less than 10 employees and without any employees Shop owners Restaurant owners Farmers	Production workers Mechanics Carpenters Assemblers Farm workers	Office clerks Secretaries Receptionists Mail clerks	Service workers Waiters auxiliary nurses Home helpers Shop assistants

Tabell 3.1. Hentet fra Knutsen og Langsæther (2015). Kategoriseringer av yrker basert på sektor og attraktivitet.

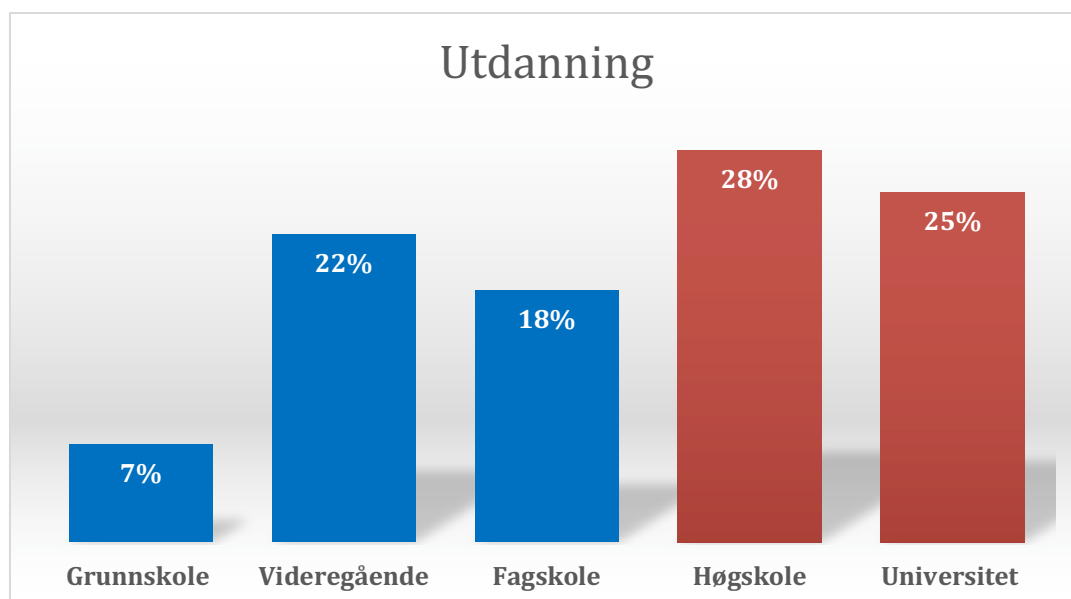
Basert på denne kategoriseringen ser vi at medlemmene har en heterogen yrkesbakgrunn, se figur 3.4

Figur 3.4. Prosentvis fordeling av yrker blant medlemmene i SIAN (N=137) i kategoriseringen til Knutsen og Langsæther (2015).

Ser vi på den vertikale fordelingen, basert på utdanning, lønn og stilling, er 56 % i gruppe a (øvre halvdel i tabell 3.1), mens 37 % er i gruppe b (nedre halvdel). 7 % oppga at de var uføre. Ser vi på sektorene er de to største gruppene de som jobber i administrativ a og teknisk b, med hhv. 22 % og 19 %. Det betyr at mange jobber eller har jobbet som ledere, rådgivere og regnskapsførere, men vi finner også flere elektrikere, rørleggere og industriarbeidere. Det er for øvrig viktig å merke seg at disse tallene er basert på det vi kan definere som arbeidsstyrke pluss de som oppga et yrke fra da de var yrkesaktive, N=137. I tillegg til disse var det 35 respondenter som kun oppga at de var pensjonister, men basert på disse respondentenes inntekt og utdanning kan vi forvente at disse også har hatt gode yrker. Pensjonistene som ikke oppga et tidligere yrke (N=35) tjente i snitt 501.000 kr og over halvparten har utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Totalt var det 172 av 184 som svarte på spørsmålet om yrke. Basert på opplysningene som ble gitt kan man beskrive yrkesbakgrunnen til SIAN-medlemmene som heterogen. Det er for øvrig interessant at det er såpass mange som 27 % er pensjonister. Dette kan komme av at pensjonister kan føle seg urimelig behandlet og føle at innvandrere tar av ressurser som burde gått til dem, at de misliker utviklingen i samfunnet, eller at det generelt er flere pensjonister i Norge som er medlemmer av politiske organisasjoner.

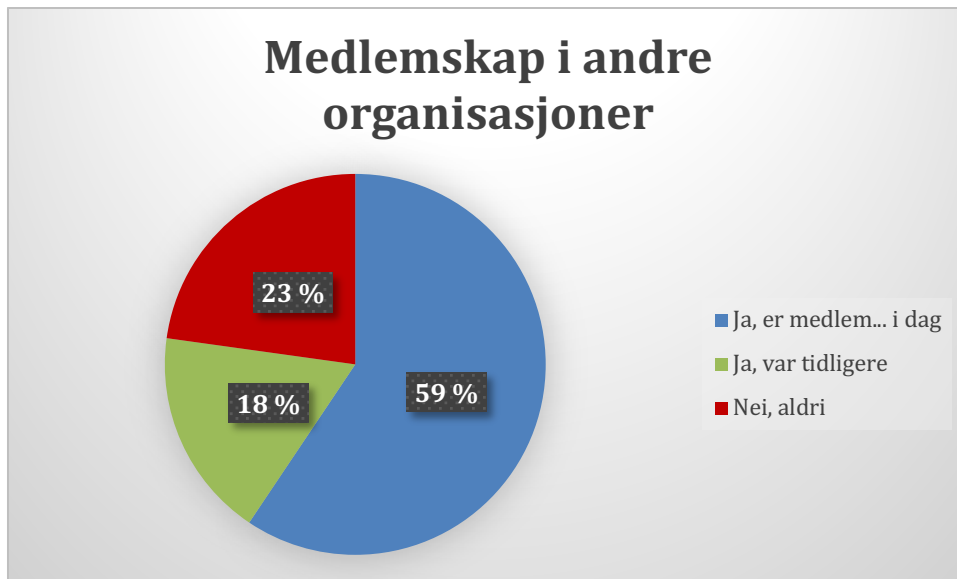
SIAN-medlemmene har også en heterogen utdanningsbakgrunn hvilket figur 3.5 illustrerer.

Figur 3.5. SIAN-medlemmenes utdanningsnivå i prosent (N=183).

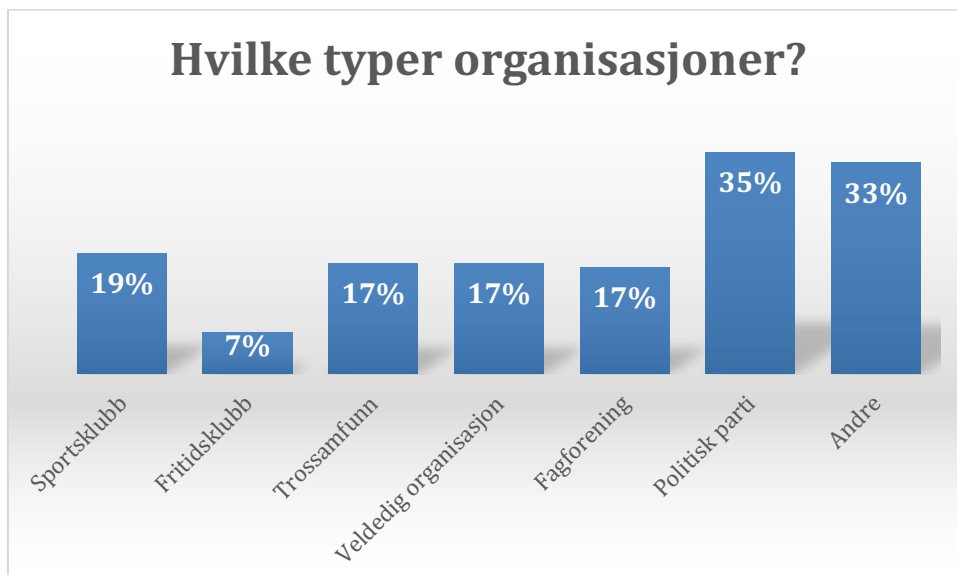
I fordelingen over høyeste fullførte utdanning finner vi at 7 % har grunnskole, 22 % har videregående, 18 % har fagskole, 28 % har høgskole og 25 % har universitet. Det betyr at 54 % av medlemmene har utdanning på høgskole- eller universitetsnivå. Dette er mer enn gjennomsnittet for befolkningen over 16 år hvor 35 % har utdanning på høgskole- eller universitetsnivå (SSB 2019). Det er litt uheldig å ha 16 år som avgrensning fordi 16-åringer ikke har hatt muligheten til å gå på høgskole eller universitet. Hvis vi derimot ser på aldersintervaller fra 20 år og eldre, er det ingen av disse intervallene hvor befolkningen som har utdanning på høgskole- eller universitetsnivå overstiger 35 %.

Ser vi på sivilstatus er én fjerdedel (26 %) av SIAN-medlemmene single. Halvparten er gift (48 %), 21% har samboer eller kjæreste og 4 % er enker eller enkemenn (N=182). Dette er avvikende fra hypotesen om at en stor andel av SIAN-medlemmer kunne være single. Et viktig forbehold er at det å være singel ikke er ensbetydende med å være marginalisert. Derimot kan sivilstatus ses i sammenheng med flere variabler som sosialt liv, inntekt og yrke. SIAN-medlemmene virker heller ikke å være marginaliserte langs andre variabler. Godt over halvparten (59 %) er medlem av andre organisasjoner i dag, 18 % har vært medlem tidligere, mens 23 % har aldri vært medlem i noen organisasjon (N=180), se figur 3.6.

Figur 3.6. Prosentvis fordeling av SIAN-medlemmenes medlemskap i andre frivillige organisasjoner, N=180.

Av de som er, eller har vært medlemmer i andre organisasjoner ser vi en overvekt av medlemskap i politiske partier med 35 %, se figur 3.7. I tillegg har mellom 15 og 20 % vært, eller er medlemmer av: sportsklubb (19 %), trossamfunn (17 %), veldedig organisasjon (17 %) og fagforening (17 %). Én tredjedel oppgir også «annet».

Figur 3.7. Prosentvis fordeling av hvilke typer organisasjoner medlemmene er, eller har vært medlemmer i, N=139.

Gitt at de som har svart «andre» kun referer til én annen organisasjon, siden listen over svaralternativer er relativt uttømmende, kan vi tegne følgende bilde: De som er medlemmer av organisasjoner i dag er stort sett medlemmer av én eller to organisasjoner (80 %) og det

samme gjelder de som har vært medlemmer av andre organisasjoner tidligere 77 %. Dermed ser vi at SIAN-medlemmene stort sett er medlemmer av et bredt spekter av andre organisasjoner og har en særlig interesse for politikk. Vi ser også at det er få tilfeller av «organisasjonsmennesker»: De som er medlemmer av mange organisasjoner fordi de liker å være medlemmer, uten å være så opptatte av ideologien i organisasjonen eller organisasjonens virke.

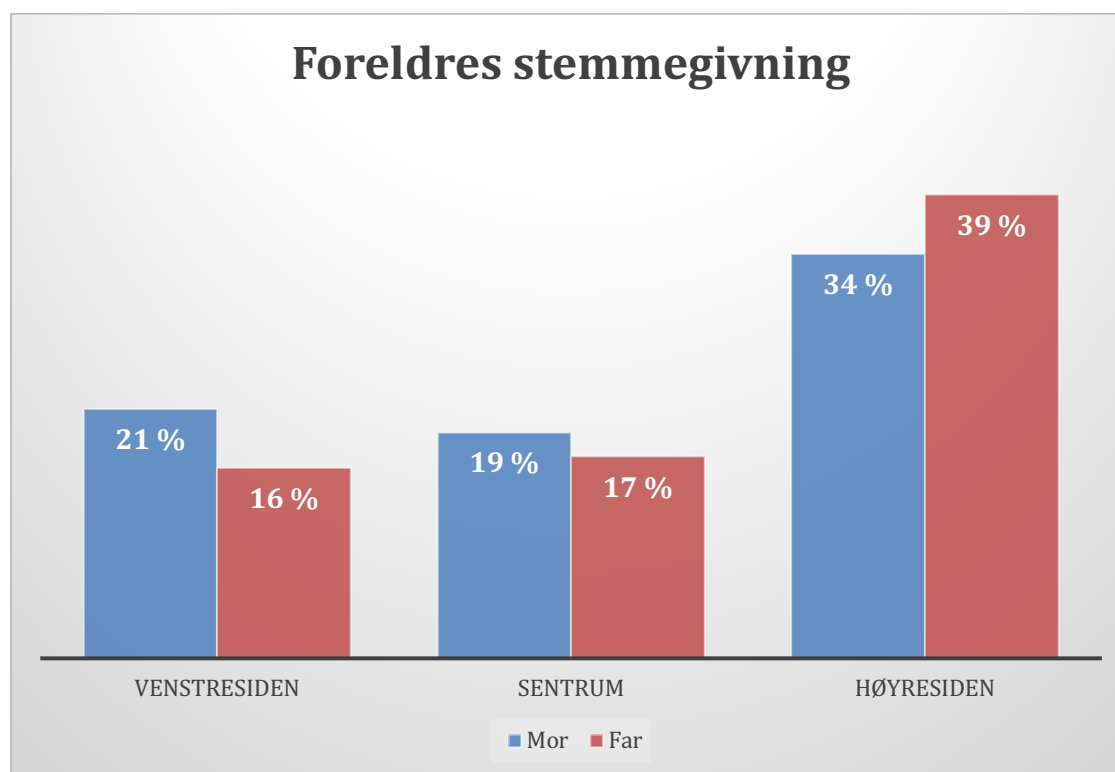
For å studere oppveksten til medlemmene har vi sett på yrkene og stemmegivningen til foreldrene. Ser vi på yrkene til fedrene jobbet 39 % i a-yrker, mens 61 % jobbet i b-yrker (N=155). En tredjedel av fedrene jobber i tekniske b-yrker (34 %). Dette er ikke nødvendigvis en spesielt stor andel siden denne yrkesgruppen var større i etterkrigstiden i Norge. Det er dermed lite som tyder på at medlemmene har en utpreget arbeiderklassebakgrunn. Dette er motstridende med teori som sier at ytre høyre-aktivister ofte vokser opp i arbeiderklasse-hjem (Widfeldt 2015: 23). I denne sammenhengen har jeg kun trukket frem yrkene til fedrene siden det var mer vanlig tidligere at fedrenes yrke reflekterte hva slags klasse-hjem man vokste opp i. Så lenge klassebakgrunnen til medlemmene fremstår som såpass heterogen basert på fedrenes yrke er det ikke nødvendig å gå i dybden på yrket til mødrene også.

Foreldrenes stemmegivning kan reflektere at flere av medlemmene har vokst opp i høyrevridde hjem. Hvis vi samler stemmegivningen i bolker: høyresiden (Høyre, FrP og de nye partiene på høyresiden som Alliansen o.l.), sentrum (KrF, Venstre og SP), og venstresiden (Ap, SV, Mdg og Rødt) ser stemmegivningen slik ut (tabell 3.2).

	<i>Venstresiden</i>	<i>Sentrum</i>	<i>Høyresiden</i>
Mor	Rødt: 0 % SV: 1,6 % Ap: 19,6 % MDG: 0 % <i>Sum: 21,2 %</i>	Venstre: 1,1 % KrF: 9,8 % Senterpartiet: 8,2 % <i>Sum: 19,1 %</i>	Høyre: 15,8 % FrP: 17,4 % Alliansen: 0,5 % Demokratene: 0 % Selvstendighetspartiet: 0,5 % <i>Sum: 34,2 %</i>
Far	Rødt: 1,1 % SV: 1,6 % Ap: 13,6 % MDG: 0 %	Venstre: 3,3 % KrF: 4,3 % Senterpartiet: 9,8 %	Høyre: 16,8 % FrP: 20,5 % Alliansen: 0,5 % Demokratene: 0,5 %

	Sum: 16,3 %	Sum: 17,4 %	Selvstendighetspartiet: 0,5 % Sum: 38.8 %
--	-------------	-------------	--

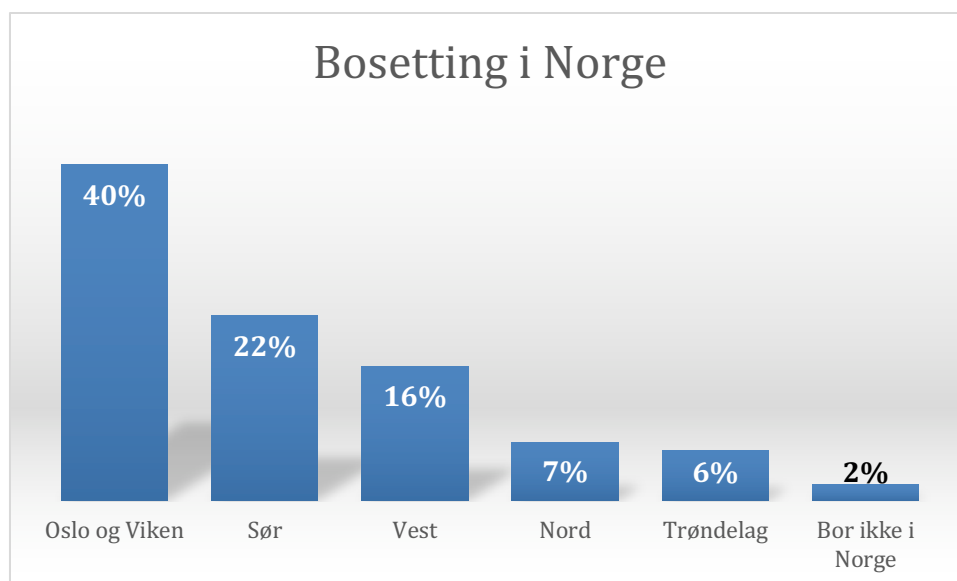
Tabell 3.2. Prosentvis fordeling av foreldres stemmegivning. Mor, N=170, Far, N= 173.

Figur 3.8. Foreldres stemmegivning fordel på venstre-, sentrum og høyresiden.

Vi ser at begge foreldrene jevnt over er relativt høyrevridde, far litt mer enn mor. FrP er det mest populære partiet hos begge to. Det ble også oppgitt for hhv. mor og far at 16 og 19 % ikke stemmer. Vi så tidligere at 35 % av SIAN-medlemmene er eller har vært medlemmer av politiske partier, mest sannsynlig har også disse vært på høyresiden. Politiske holdninger er ofte nedarvede, også for ytre høyre-miljøer i andre land som Frankrike (Lafont 2006: 125), Italia (Milesi m.fl. 2006: 91) og Belgia (de Witte 2006: 148).

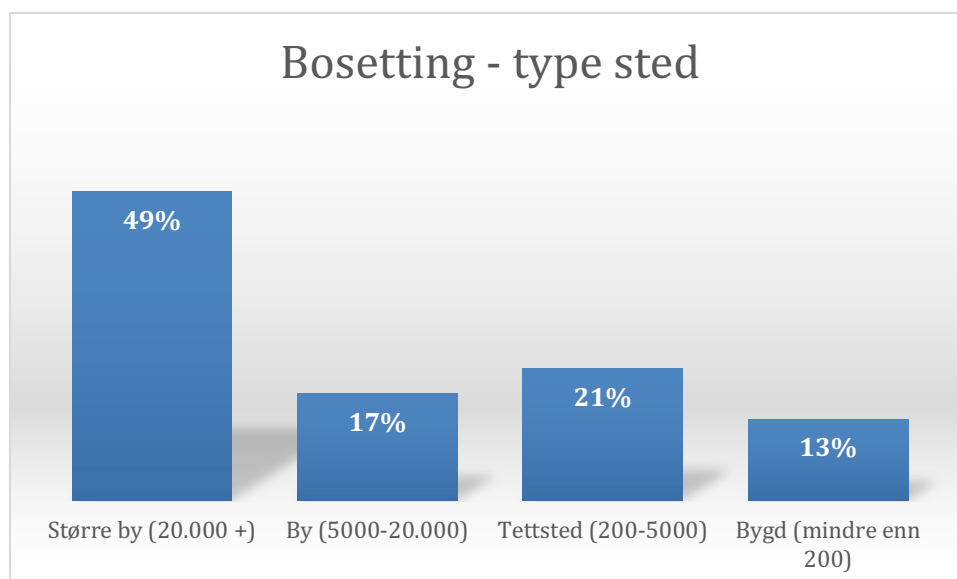
Med tanke på hvor i landet SIAN-medlemmene bor skulle vi gjerne gått ned på by- eller kommune-nivå for å se om det fantes mer spesifikke geografiske miljøer med medlemmer. Men hensynet til personvern gjorde at vi måtte dele landet i andre regioner: Oslo og Viken, Sør, Vest, Innlandet og Trøndelag. Den største gruppen (40 %), bor i Viken og Oslo, mens den nest største gruppen (22 %) bor i den sørlige delen av landet (Rogaland, Agder og Vestfold og Telemark), deretter vest i landet med 16 % (Vestlandet og Møre og Romsdal), 7 % nord i landet (Troms og Finnmark og Nordland) og 6 % i Trøndelag, se figur 3.9.

Figur 3.9. Prosentvis bosetting blant SIANs medlemmer, N=183.

Gjennomgående bor SIAN-medlemmene tilnærmet proporsjonalt med hvordan befolkningen i Norge generelt er bosatt (SSB 2019). Den største forskjellen er at det bor 3 % flere SIAN-medlemmer i Oslo og Viken sammenliknet med befolkningen generelt, men det er ingen substansiell forskjell. Vi ser også fra SSB at det bor flest innvandrere i Oslo og Viken, hvor mellom 4,9-13 % av befolkningen er innvandrere, og i Rogaland og Ager hvor mellom 3,6-4,8 % av befolkningen er innvandrere. Det er ikke mulig å vurdere om det bor flest SIAN-medlemmer der det er flest innvandrere på grunn av innvandrerne, eller fordi det speiler det generelle bosetningsmønsteret.

SIAN-medlemmene er verken rurale eller urbane. Halvparten (49 %) bor i større byer (20 000 eller mer), 17 % i by (mellom 5000 og 20 000), 21 % i tettsted (mellom 200 og 5000) og 13% i bygd (mindre enn 200), se figur 3.10. (N=182). Til sammenlikning bor ca. 35 % av Norges befolkningen i tettsteder med over 100 000 innbyggere (SSB 2020). Det virker ikke å være noe ved bosetningen til SIAN-medlemmene som skiller dem fra den generelle befolkningen.

Figur 3.10. Prosentvis fordeling av SIAN-medlemmenes bosetting etter type sted.

I sum er det svært lite som tyder på at SIAN-medlemmene kommer fra en spesiell sosial klasse eller er marginaliserte. Med hensyn til sosial klasse ser vi at de både har gjennomsnittlig inntekt og heterogen yrkes- og utdanningsbakgrunn. Marginalisering er noe som burde måles langs flere variabler enn sosial klasse: En ganske singel gruppe med et rikt sosialt liv og høy inntekt er vanskelig å beskrive som marginaliserte. Det er uansett enkelt å beskrive SIAN-medlemmene som ikke-marginaliserte da de gjennomgående har: god lønn, et heterogent yrkesbilde, partner, medlemskap i andre organisasjoner og bor både i byer og mer ruralt. Det som derimot har gitt utslag er nedarvede politiske verdier hvor vi ser at foreldrenes stemmegivning kan reflektere kulturkonservative og innvandringskritiske holdninger som har gått i arv. I tillegg har 35 % av SIAN-medlemmene vært, eller er, medlemmer av politiske partier, som kan tyde på nedarvede politiske verdier og interesser. Muligens kan teorien til Veugelers og Menard (2018) forklare en potensiell mekanisme: Hvis mange SIAN-medlemmer tidligere har vært medlemmer i homogene organisasjoner, f.eks. FrP, kan dette ha bidratt til å skyve dem mot SIAN-medlemskap. Den samlede konklusjonen er uansett at «hvem de er» avviker tydelig fra hypotesen om å være en marginalisert gruppe av "the usual suspects" fra nedre halvdel av middelklassen og arbeiderklassen.

4. Hvorfor er de med?

Det finnes ulike tilnærminger til å studere bakgrunnen for aktivisme i ytre høyre og anti-islamske grupper. Tidligere har man blant annet tatt utgangspunkt i autoritære personlighetstrekk som en forklaring på aktivisme i ytre høyre-grupper. Man har også tatt utgangspunkt i at ytre høyre-aktivister ser verden i svart-hvitt og som en kamp for tilværelsen. Denne logikken skal tilsi at ytre høyres ideologi skal ha god resonans hos de med lite utdanning og lav inntekt (Klandermans og Mayer 2006: 6). Som vi så i forrige kapittel er ikke dette alltid tilfelle (heller ikke for SIAN), og det trenger heller ikke være grunnen til at de er politisk aktive. Istedenfor å ta utgangspunkt i at ytre høyre-aktivister er annerledes (autoritære og/eller irrasjonelle), studerte Klandermans og Mayer motivene til ytre høyre-aktivister som en hvilken som helst annen politisk bevegelse. Med denne tilnærmingen utviklet Klandermans og Mayer et teoretisk rammeverk basert på klassiske teorier om politisk aktivisme for å kategorisere og forstå ulike motivasjoner hos ytre høyre-aktivister (2006: 7).

Fordi vi skal studere SIAN-medlemmene som en hvilken som helst annen politisk bevegelse vil første del av kapittelet begynne med å presentere teori om parti-aktivisme i Norge og Danmark ved henholdsvis Heidar og Saglie (2002) og Kosaria-Pedersen (2017). Disse bidragene gir også bakgrunn for å forstå hva slags litteratur Klandermans og Mayer har basert sitt teoretiske rammeverk på. Den skandinaviske konteksten til rammeverkene er også relevant for SIAN som operer i Norge. Disse teoretiske bidragene er relevante for SIAN fordi SIAN ligner på et politisk parti. SIAN har en ideologisk plattform, formelle medlemskap, er tilsynelatende godt organiserte og avholder møter og demonstrasjoner. Det er også verdt å merke seg at Heidar og Saglie (2002) og Kosaria-Pedersen har basert sine teorier på henholdsvis Wilson (1973) og Seyd og Whiteley (1993) som utgjør sentrale teoretiske bidrag i litteraturen om politisk aktivisme.

Etter dette vil jeg gå inn på Klandermans og Mayer sin tredeling av motivasjoner for politisk aktivisme: instrumentalitet, identitet og ideologi (2006: 8). Denne tredelingen er den mest sentrale teorien for analysen i dette kapittelet. Instrumentelle motivasjoner går ut på at man enten har en forventning om å endre tingenes tilstand ved politikktutforming, eller forholdene rundt seg selv ved materielle goder som verv og nettverk. Identitet går ut på å danne inn- og ut-grupper og følelsen av tilhørighet og lojalitet ovenfor inn-gruppen. Ideologiske motivasjoner gir muligheten til å jobbe for det man tror på og dermed gi mening til sin tilværelse, uavhengig av om man faktisk får oppnådd reelle endringer. Disse tre

motivasjonene er ikke gjensidig utelukkende. Det vil si at man kan være motivert langs flere av motivasjonene på en gang, både ved innmeldelse i organisasjonen, og som bakgrunn til at man har blitt værende.

Første del av kapittelet avsluttes med hvilke hypoteser vi kan utlede fra teoriene presentert. I kapittelets andre del begynner vi på en fire-delt analyse: (1) hvordan de ble med, (2) hvorfor meldte de seg inn, (3) hvordan er det å være medlem, og (4) hva får de ut av medlemskapet. Førstnevnte (1) ser på hvorvidt medlemmene hørte om, og meldte seg inn i organisasjonen på egenhånd. Dette vil kunne si noen om hvorvidt det er sosialt aspekt ved innmeldelse. For å studere hvorfor de meldte seg inn (2) er det spurt om hva som var den viktigste grunnen til at de meldte seg inn i sin tid. Det er og spurt om hvilket år de meldte seg inn. Dette sier noe om SIANs popularitet over tid, men også om innmeldingsstatistikken korrelerer med hendelser som man har antatt har ledet til økt popularitet for anti-islamske bevegelser, som 9/11 og flyktningkrisen i 2014/15. For å undersøke hvordan det er å være medlem (3) ser vi på hvor mye tid de bruker på deltakelse, hva de bruker tid på, og deres forhold til SIANs offisielle Facebookgruppe «Stopp islamiseringen av Norge». I den siste delen «hva får de ut av medlemskapet» undersøkes og måles ulike grunner til at de er medlemmer, før vi ser på stigmatisering og diskriminering ved medlemskapet. Nedenfor følger først teori, før vi ser på hvilke hypoteser vi kan utlede fra denne.

Teori om politisk aktivisme

Med utgangspunkt i teorien til James Q. Wilsons (1973) lager Heidar og Saglie fem klassifikasjoner for motiver for innmeldelse i partier: politikk, politisk miljø, sosialt miljø, passiv støtte og materielle årsaker (2002: 158). Politikk referer til saker og ideologi. Politisk miljø går utpå at det blir naturlig på grunn av yrkes- eller annen organisasjons- og politikkbakgrunn. Sosialt miljø referer til at man ble dratt med av familie, kjæreste eller venner. De som vil vise passiv støtte vil gjerne støtte partiet uten å bruke for mye tid og ressurser på deltakelse. De som er med for materielle årsaker er med for å fremme sin egen karriere. Disse klassifiseringene ligner klassifiseringene til Klandermans og Mayer (2006): instrumentalitet, identitet og ideologi. Den tydeligste forskjellen er at Heidar og Saglie ikke skiller mellom de som er med til tross for at det svært liten sannsynlighet for politiske gjennomslag – en ideologisk protestbevegelse som SIAN – og de som er med fordi det er gode muligheter for at de faktisk får gjennomslag for sakene sine. Begge disse motivasjonene samles i den første kategorien «politikk». De har også to kategorier for miljø, både sosialt og

politisk, som er mer relevant for politiske partier, hvor innmeldelse oftere har et sosialt aspekt, enn det er for nettbaserte grasrotbevegelser som SIAN. Den kategorien som kanskje er mest interessant for å studere SIAN-medlemmene er kategorien «passiv støtte». Det er ikke alle som har like sterke instrumentelle eller identitetsorienterte motivasjoner, og som heller ikke vil bruke mye tid på deltakelse, men som ønsker å støtte organisasjonen, og ideologien de står for, gjennom medlemskap og økonomiske bidrag.

Kosaria-Pedersen bruker et mer omfattende teoretisk rammeverk når hun studerer danske partimedlemmer. Hun lager en kategorisering på åtte forskjellige motivasjoner for medlemskap basert på et rammeverk opprinnelig utviklet av Seyd og Whiteley fra 1992 (2017: 78).

1.	Kollektivt positivt gode: bidra til en endring.
2.	Kollektivt negativt gode: motsette seg andre partier.
3.	Selektivt gode(a): gjeve verv og lignende.
4.	(b): gode opplevelser – delta i politiske prosesser og møte likesinnede.
5.	Ideologiske gleder – diskutere med likesinnede.
6.	Følelsen av å gjøre sin plikt, altruisme.
7.	Følelsesmessig tilknytning til partiet eller lederen.
8.	Sosiale normer: det er forventet av venner og familie.

Tabell 4.1. Kosaria-Pedersens åtte motivasjoner for politisk aktivisme (2017: 78).

Det teoretiske rammeverket skiller seg fra både Heidar og Saglie (2002) og Klandermans og Mayer (2006) ved at det inkluderer flere motivasjoner og har en litt annen forståelse av hva som er ideologiske og identitetsorienterte motivasjoner. Umiddelbart ser vi at det går et skille mellom positive (1) og negative (2) goder – forskjellen på å arbeide for å endre tingenes tilstand, og det å være en protestbevegelse mot de etablerte partiene. Dette skillet kan man argumentere for at mangler hos Heidar og Saglie (2002). SIAN kan defineres som en ren protestbevegelse da hele målet er å motsette seg de etablerte politiske partiene, og spre informasjon om «det egentlige» Islam. Gode (3) og (4) er tilnærmet likt det Klandermans og Mayer kaller instrumentelle goder, som enten går ut på det å fremme sin egen karriere eller delta i politiske prosesser som kan lede til endringer. Ideologiske gleder (5) vil jeg argumentere for er mer identitetsorienterte fordi gleden man får ligger i det sosiale samværet med de man anser som del av sin inn-gruppe, fremfor det ideologiske i det man eventuelt diskuterer. Samtidig mangler kanskje Kosaria-Pedersen en mer rendyrket sosial motivasjon i

form av gleden ved å tilhøre en gruppe som denne motivasjonen er ment å dekke. Det er uansett viktig å huske på at det i praksis er glidende overganger mellom de ulike motivasjonene, også fra forskjellige rammeverk. En av styrkene ved rammeverket til Kosaria-Pedersen er at hun får eksplisitt trukket frem det å gjøre sin plikt, altruisme, som en egen motivasjon (6). Hvis du har en følelse av at landet ditt forvitres på grunn av Islam – og det er kun et fåtall som anerkjenner dette – vil pliktfølelsen kunne være sterk hos mange. Følelsesmessig tilknytning til lederen eller partiet/organisasjonen (7) kan også være relevant for ytre høyre-bevegelser da bevegelsene ofte er identifiserte med en karismatisk leder (Mudde 2019: 72). Den siste motivasjonen (8), sosiale normer, hvor det er forventet av miljøet rundt deg at du melder deg inn, vil være mindre relevant for en nettbasert gruppe som SIAN.

De to teoriene vi har sett på ovenfor er viktige for å forstå hvilken type litteratur Klandermans og Mayer har basert sitt rammeverk på, samtidig som de tilbyr flere, og mer spesifikke, beskrivelser av motivasjoner for å forstå motivasjonen til SIANs medlemmer.

Instrumentalitet, identitet og ideologi

Klandermans og Mayer har utviklet et rammeverk hvor motivasjoner for deltakelse deles i tre: Man er enten med for å endre tingenes tilstand (instrumentalitet), for å tilhøre en gruppe (identitet), eller for å gi mening til sin tilværelse og utrykke sin mening (ideologi) (2006: 7). For å gi noen praktiske eksempler på tredelingen: Abdel er medlem av AP for å være med på å endre skattepolitikken i Norge, Kristine er medlem av FpU på grunn av vennene hun har i organisasjonen og de sosiale arrangementene hun kan være med på, og Rune er medlem av Rødt som en protest mot kapitalismen. (1) Instrumentalitet baserer seg på teori fra økonomifaget og rational choice-perspektivet, og går ut på at det er rasjonelt å være med i en bevegelse fordi man har en forventning om at man kan påvirke forholdene rundt seg. Man er misfornøyd med tingenes tilstand, men det er forventingen om at man faktisk kan endre noe som motiverer aktivismen, ikke misnøyen i seg selv. Det kan også være mer selektivt rasjonelt i form av at man kan oppnå gevinster for en selv som verv eller nettverk. Det er en avveining mellom kostnader (gå i møter, betale årsavgift etc.) og gevinster (påvirke politikktutvikling, styrke CV-en med et verv). (2) Identitet har sin bakgrunn i sosial-psykologi og sosiologi og handler om verdien av å tilhøre en gruppe. Identitetsvariabelen inneholder hovedsakelig to elementer: det danner en inn-gruppe man identifiserer seg med, og en ut-gruppe man distanserer seg fra (ibid: 9). Samholdet kan ytterligere forsterkes av at inn-

gruppen opplever en felles urettferdighet (innvandrere/muslimer og Islam), forårsaket av en ut-gruppe (de etablerte partiene/venstresiden og det globale Islam). Medlemmer får gjerne sympati i gruppen de identifiserer seg med, og et felles prosjekt å jobbe mot. Det utvikles gjerne lojalitet ovenfor gruppen og/eller gruppens leder. (3) Ideologi-motivasjonen er en forklaringsfaktor i større grad forankret i statsvitenskap, men også i psykologi. Folk er ideologisk motiverte når de er med i en organisasjon for å få uttrykt sine verdier og meninger. Organisasjonen har gjerne - og kanskje særlig på ytre høyre – sin egen kultur og virkelighetsforståelse om urettferdigheten i samfunnet forklart gjennom eget språk og humor. Det gir også en mulighet for å jobbe for det man tror på, en form for selv-realisering, uavhengig om man faktisk får politiske gjennomslag (ibid: 10).

Denne tredelingen kan fungere som en samlebetegnelse av motivasjoner for andre teoretiske rammeverk fordi det måler mer underliggende motivasjoner for politisk aktivisme. For eksempel er ideologisk motivasjon en underliggende faktor for protestbevegelser uten noen realistisk mulighet for politisk gjennomslag, som motivasjon nummer to hos Kosaria-Pedersen: kollektivt negativt gode (2017). Identitetsorienterte motivasjoner er en underliggende faktor for de som blir med i partier på grunn av sitt politiske eller sosiale miljø (Heidar og Saglie: 2002), man ønsker å være med de som man anser som en del av sin inn-gruppe. Instrumentalitet er faktoren som både forklarer ønsket om å få gjennom sin egen politikk, tilsvarende Heidar og Saglies «politikk» (2002), og ønske om å fremme sin egen karriere eller bygge nettverk gjennom sitt politiske medlemskap, tilsvarende Heidar og Saglies «materielle årsaker» og Kosaria-Pedersens motivasjon nummer tre, selektive goder. Rammeverkene til Heidar og Saglie (2002) og Kosaria-Pedersen (2017) er likevel viktige for å forstå hva rammeverket til Klandermans og Mayer er basert på. Det gir også flere underkategorier til tredelingen av instrumentalitet, identitet og ideologi, og dermed flere strenger å spille på i analysen.

Det er også viktig å legge merke til at kategoriene, instrumentalitet, identitet og ideologi ikke er gjensidig utelukkende (2006: 6). Medlemmer kan være motivert av alle tre, av to, eller av kun én av motivasjonene. Medlemmer kan også være motivert av de forskjellige motivasjonene samtidig, og i ulik i grad. Det kan også være forskjeller i hva man er motivert av ved innmeldelse, og hva som motiverer en til å bli værende i organisasjonen etter å ha vært medlem en stund. For eksempel kan identitetsorienterte motivasjoner forsterkes etter å ha vært medlem en stund, blant annet fordi stigmatiseringen gruppen opplever virker samlende

for medlemmene som dermed identifiserer seg sterkere med gruppen. Dette fant man blant annet var tilfellet for fasiske aktivister i Italia (Milesi m.fl. 2006: 91).

Hvilke hypoteser kan vi utlede fra teorien?

Analysedelen er strukturert som følger: (1) hvordan meldte de seg inn, (2) hvorfor meldte de seg inn, (3) hvordan er det å være medlem og (4) hva får de ut av medlemskapet. Teoriene trukket frem i dette kapitlet er først og fremst ment for å kartlegge og måle motivasjoner, men de gir også grunnlag for å danne noen hypoteser. For det første kan vi forvente at ideologiske og identitetsorienterte motivasjoner vil være viktigst for SIAN-medlemmer siden det er få instrumentelle gleder ved medlemskap i en anti-islamsk organisasjon. Selv om man tradisjonelt tilskriver identitetsorienterte motivasjoner til grupper som har mer fysisk samvær, blir det interessant å se hvor dypt identitet stikker hos en organisasjon som man regner med er mest aktive på nett. Er følelsen av tilhørighet til sin inn-gruppe avhengig av mer fysisk samvær og gateaktivisme? Vi kan forvente at medlemmene vil være sterkt ideologisk motiverte siden anti-Islam og anti-immigrasjonsholdninger er noe som vekker sterke følelser hos aktivister. I tillegg er medlemskap i SIAN et taps-prosjekt i en ren kost-nytte analyse: Man bruker tid og penger i en gruppe uten politiske gjennomslag, hvor man samtidig risikerer stigmatisering og diskriminering.

Mer spesifikt for de ulike delene av analysen kan vi forvente at de fleste oppdager SIAN selv, og melder seg inn i organisasjonen på egenhånd. Selv om teori og tidligere forskning på både ytre høyre-grupper og etablerte politiske partier viser til at sosiale mekanismer kan være sentrale i rekruttering, vil dette mest sannsynlig spille en mindre rolle for en mer nett-basert gruppe som SIAN (de Witte 2006; Heidar m.fl. 2017). Når vi spør om hva som var den viktigste grunnen til at de meldte seg inn i organisasjonen kan vi forvente at grunnen som regel vil være en form for motstand mot Islam. På grunn av at dette er relativt forutsigbart har vi i analysen av svarene sett på hvor mange som referer til Norge i svaret sitt. Tidligere studier har vist at dette kan reflektere en dypere ideologisk motivasjon enn å kun være motstandere av Islam og muslimer (Sandberg og Berntzen 2014: 746; Klandermans og Mayer 2006: 272). Når vi ser på hva de får ut av medlemskapet kan vi forvente at de hovedsakelig får ideologiske gleder, men også noen identitetsorienterte, men tilnærmet ingen instrumentelle. Vi regner også med at flere vil ha opplevd negative reaksjoner på medlemskapet sitt, særlig det å bli kalt rasist eller høyreekstrem.

Resultater: Hvordan ble de med?

Medlemskap i politiske organisasjoner har ofte sosiale aspekter ved innmeldelse. Særlig for ytre høyre-organisasjoner som er aktive i gatene og tilbringer mye tid sammen kan rekrutteringen ofte foregå gjennom bekjentskap (Mudde 2019: 77; Bjørge m.fl. 2018; Meadcroft og Marrow 2016; De Witte 2006). Vi ser derimot at SIAN-medlemmer stort sett oppdager SIAN selv, og melder seg inn på egenhånd.

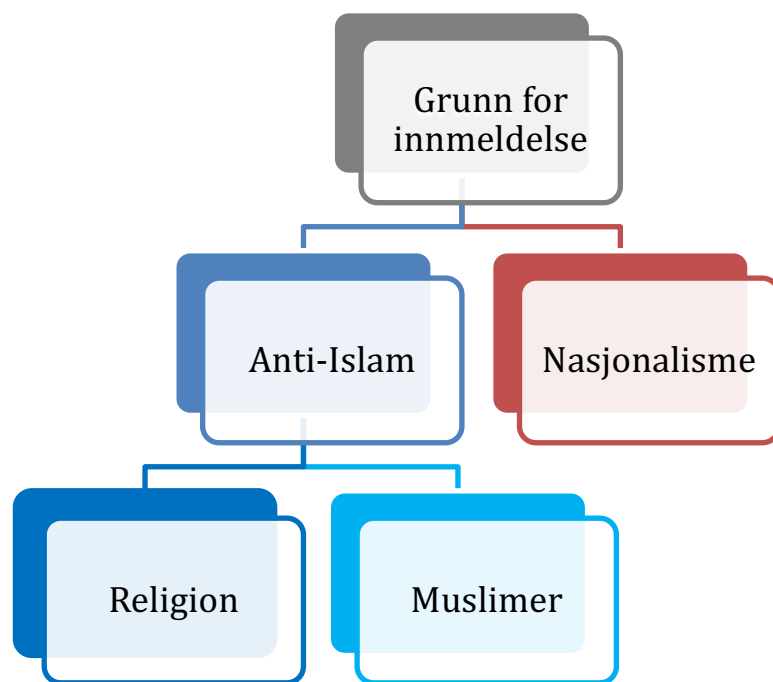
Dataene fra spørreundersøkelsen viser at kun 10 % hørte om SIAN via noen de kjente (venn/kollega/familie/kjæreste/ektefelle), mens godt over halvparten (66%) hørte om SIAN på egenhånd, fordelt på: 27 % gjennom sosiale medier, 23 % gjennom et etablert nyhetsmedia (NRK, VG, etc.) og 16 % gjennom alternative nyhetsmedier (Resett og Document.no). 23 % oppga «annet» eller «husker ikke». På spørsmålet om medlemmene tok kontakt selv eller ble meldt inn av noen andre svarte 97 % førstnevnte, mens 2 % ble spurt av noen andre å bli med, og 1 % husker ikke. I disse to spørsmålene er det viktig å ha med alternativet «husker ikke» da det er vanskelig å huske så konkrete ting fra potensielt flere år tilbake i tid. Dette gjør også at vi kan stole mer på svarene til de som har oppgitt noe annet enn «husker ikke». Resultatene bekrefter altså hypotesen om at SIAN-medlemmer stort sett opptager SIAN selv, og melder seg inn på egenhånd. Resultatene indikerer også at eksponeringen SIAN får i medier kan være en sentral plattform for å rekruttere nye medlemmer da 39 % hørte om SIAN gjennom et etablert eller et alternativt nyhetsmedium.

Hvorfor meldte de seg inn?

Vi visste på forhånd at SIAN er en nettbasert organisasjon, hvor få medlemmer møter opp på demonstrasjoner, og at det er mye hemmelighet rundt medlemskap. Derfor valgte vi å stille et åpent spørsmål om hvorfor de i sin tid meldte seg inn. Dette er en annen strategi enn det vi anvender for å måle hvilke grunner som er de viktigste til at de medlemmer i dag, hvor vi måler de tre motivasjonene, instrumentalitet, identitet og ideologi, gjennom seks svaralternativer. Vi så i forrige del at de aller fleste opptager SIAN selv, og tilnærmet alle melder seg inn i SIAN på egenhånd. Det betyr at det sannsynligvis er svært få sosiale motiver for innmeldelse, og vi ser heller ikke for oss at det finnes noe særlig instrumentelle motivasjoner for medlemskap – SIAN-medlemskap er som regel ikke karrierefremmende, og heller ikke et naturlig sted å knytte kontakter og nettverk. Ved å stille et åpent spørsmål kan vi gå dypere inn i hva som var den viktigste grunnen til at de meldte seg inn, fremfor de ulike grunnene til at de meldte seg inn.

Spørsmålet var formulert som: «husker du hva som i sin tid var den viktigste grunnen til at du meldte deg inn i SIAN?». Det var 174 av 184 som svarte, og kun én respondent som oppga at han/hun ikke husket hva den viktigste grunnen var. Det vil si at det var 173 meningsfulle svar. Det var mange ulike svar som ble gitt, og det finnes flere strategier for å studere forskjellene og nyansene. Det første som er verdt å legge merke til er at alle oppgir en sak som den viktigste grunnen til at de meldte seg inn. Sakene strekker seg fra hele avsnitt om forskjellige bøker skrevet om Islam, og hvilke kulturelle og økonomiske konsekvenser Islam har for Norge, mens andre nevner kun innvandrere eller muslimer som grunnen til at de meldte seg inn. Noen uttrykker også mer prinsipiell motstand mot Islam – ofte relatert til kvinneundertrykkelse og ytringsfrihet. Heterogeniteten i diskursen er også noe som preger diskursen mer generelt i de anti-islamske bevegelsene i Norge (Berntzen og Sandberg 2014: 746).

Noen av de mest interessante forskjellene i svarene ligger i hvorvidt medlemmene kun er motstandere av Islam eller om det også ligger en dypere, mer nasjonalistisk, motivasjon. Forskjellen på de som kun er motstandere av Islam og muslimer, eller om de er motstandere av Islam og muslimer som en del av en mer sammensatt ideologi om at Islam er en trussel mot deres forståelse av Norges kultur, økonomi og styresett (Berntzen og Sandberg 2014). I studien til Klandermans og Mayer fant de også en dypere og mer nasjonalistisk motivasjon blant aktivistene de studerte (2006: 272).. Denne mer nasjonalistiske orienteringen skiller seg fra de mer tradisjonelle oppfatningene av ytre høyre-grupper med unge, marginaliserte menn som først og fremst er mer diffust motstandere av minoriteter enn forkjempere av sin egen nasjon og kultur (Bjørge m.fl. 2018: 30; Meadcroft og Marrow 2016). Det kan også reflektere en altruistisk motivasjon om å gjøre sin plikt som vi også kan finne hos andre politiske aktivister (Kosaria-Pedersen 2017). For å studere disse forskjellene kan vi lage følgende kategorisering.

Figur 4.1. Kategorisering av ulike grunner til innmeldelse.

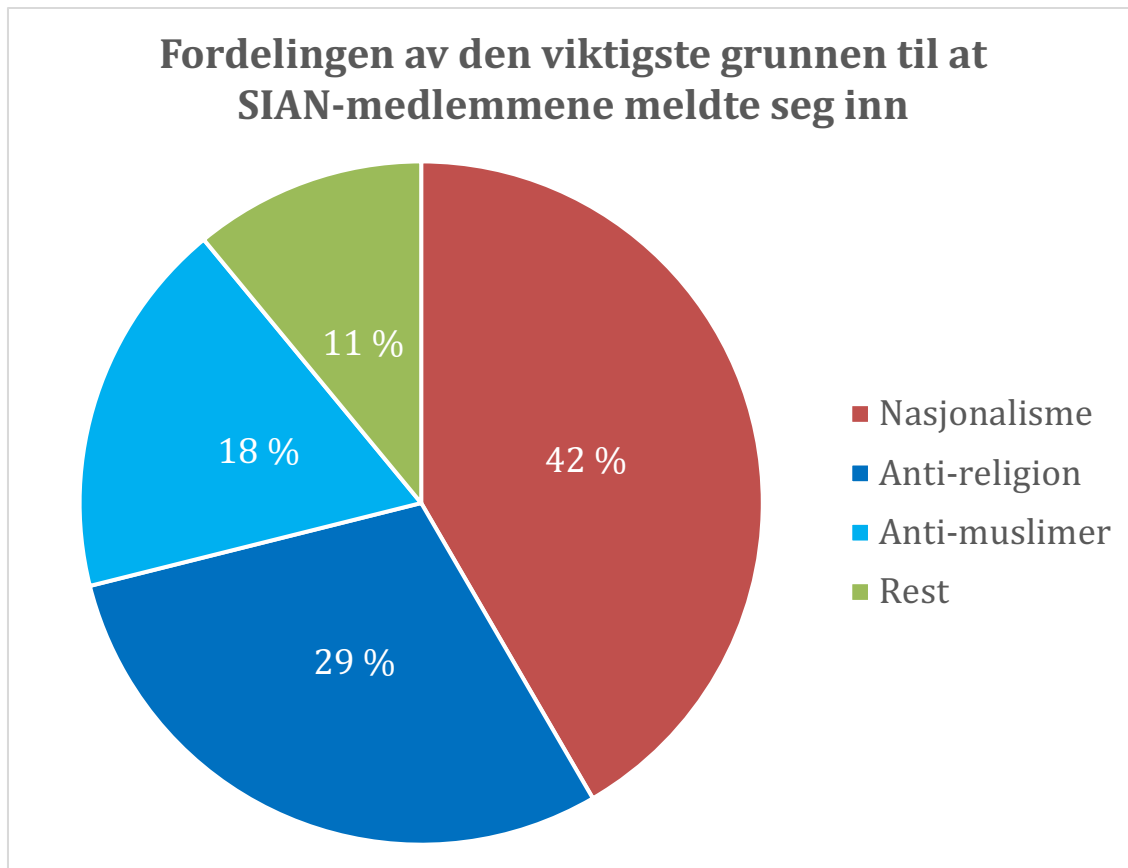
Figur 4.1 ovenfor illustrer de tre ulike kategoriene svarene kan kodes innenfor: anti-Islam-religion, anti-Islam-muslimer og nasjonalisme. Det er viktig å understreke her at kodingen her er ment å illustrere tendenser i diskursen på det SIAN-medlemmene oppgir som den viktigste grunnen til at de melder seg inn. Det betyr at det finnes overlapp mellom kategoriene, og det kan være flere saker medlemmene er opptatt av, men det er likevel interessant å kategorisere hvilke saker medlemmene oppgir som viktigst. Dette reflekterer det som inspirerte dem til å bli medlemmer.

Det første skillet går mellom nasjonalisme og anti-Islam. Her følger jeg en streng kategorisering hvor ethvert svar som nevner Norge eller referer til Norge vil bli kategorisert innenfor nasjonalisme. Tanken er at denne strategien vil illustrere en tendens blant medlemmene om at det finnes en dypere ideologisk motivasjon bak innmeldelse utover en ren motstand mot Islam. Svar som inneholder nasjonalisme kan være rendyrkede: «Ønsker å bidra til at norsk kultur, norske verdier og tankesett ikke påvirkes negativt av Islam». Det kan også inneholde motstand mot Islam eller muslimer i tillegg til å nevne Norge – da vil den også kategoriseres som nasjonalistisk: «Økt kriminalitet i innvandremiljøer. Liten vilje eller evne til å respektere norske verdier. Tilfører liten eller ingen verdi til det norske samfunnet. Innvandrere flest har ingen utdanning/kompetanse som Norge trenger.».

Det andre skillet er innad i gruppen av de som ikke nevner Norge direkte eller indirekte, men er motstandere av Islam eller muslimer/innvandrere. Motstandere av religionen trekker ofte frem kvinneundertrykkelse eller ytringsfrihet som den viktigste grunnen til at de meldte seg inn: «Jeg liker ikke Islam som religion. Spesielt hva angår synet på kvinner og deres oppfattelse av blasfemi». Det er også noen som skriver lengre om hvordan de har satt seg inn i religionen Islam, og hvorfor flere burde være motstandere av religionen:

«Islam var som for de fleste fremmed for meg for 7-8 år siden... så jeg ble nyskjerrig.. jeg leste først en bok, så en til, og så flere og flere, ... og etterhvert ble jeg bedre kjent med profeten Muhammeds liv, gjerninger, historie og hans totalitære Islam... og ikke minst skildringene av Muhammed fra de første arabiske historikere Ibn Ishaqs, al-Tabeis og al-Waqidis (Grundig utredet og formidlet av Halvor Tjønn). Da jeg ble oppmerksom på at SIAN ønsker å bringe kritiske spørsmål rundt Islam inn i den offentlige debatten, ønsket jeg å støtte opp om dette og meldte meg som medlem, basert på at jeg selv stiller meg mange av de samme spørsmålene, og føler at det er viktig at politikere og resten av befolkningen utfordres til å bli kjent med Islam og å ta stilling til konsekvensene av inntreden av Islam i det offentlige rom.»

De som hovedsakelig er motstandere av muslimer og innvandrere fatter seg gjerne i korthet som: «muslimproblemet» eller «massiv innvandring», mens andre trekker også frem kriminalitet og egne opplevelser med muslimer eller innvandrere: «Jeg er redd hatet fra muslimer og har selv opplevd det. De lyver, stjeler og er kriminelle.». Én skriver enkelt nok: «Empiriske årsaker. Faktabasert». Fordelingen mellom de ulike kategoriene illustreres i figur 4.2.

Figur 4.2. Prosentvis fordeling av den viktigste grunnen til at medlemmene meldte seg inn i sin tid, N=173.

Vi ser at nesten halvparten av respondentene referer til Norge i den viktigste grunnen til at de meldte seg inn. Deretter er det flest som trekker frem mer prinsipiell motstand mot religionen Islam med 29 %, ofte grunnet i ytringsfrihet og likestilling. Så finner vi motstand mot muslimer og/eller innvandrere på 18 %. Til sammen var det 42 % som oppga motstand mot Islam uten å nevne eller referere til Norge – like mange som har nevnt Norge i svaret sitt. Den siste kategorien er en restkategori som dekker svar som ikke passet inn i de tre øvrige kategoriene. Her refererte de gjerne til en spesifikk hendelse: «meldte meg inn i protest mot anti-rasistenes oppførsel under en SIAN-stand høsten 2019.», eller fordi de vil støtte SIAN i deres arbeid: «legitimere SIAN sitt politiske arbeide.».

Selv om det ofte er mer ved grunnen til at de meldte seg inn enn det medlemmene oppgir, og enkelt svar gjerne inneholder flere elementer (for eksempel var mange av de «nasjonalistiske» svarene også opptatt av muslimer/innvandrere), er en av de mer interessante nyansene hvor mange medlemmene som referer til Norge i den viktigste grunnen til at de meldte seg inn. Fordelingen indikerer at rundt halvparten av SIAN-medlemmene ikke bare er opptatt av å

være motstandere av Islam som religionen, eller av muslimer og innvandrere, men også av å beskytte Norge mot trusselen fra det de anser som fremmed og negativt.

Når meldte de seg inn?

For å kaste lys over hvorfor medlemmene i sin tid meldte seg inn har vi også sett på tidspunktet de meldte seg inn. Vi holdt spørsmålet om når medlemmene meldte seg inn åpent slik at medlemmene ikke skulle la være å svare hvis de var usikre. Hvis vi regner med at de som skrev «husker ikke» meldte seg inn før 2015, så meldte 31 % seg inn før 2015 og dermed 69 % i 2015 og senere (N=175). Det er flere grunner til at jeg har valgt å se på innmelding etter 2014. For det første har alle årene fra 2015 og oppover høyere innmeldingstall enn årene før, som viser en økende popularitet for organisasjonen. På en annen side kan det også indikere høy gjennomstrømning av medlemmer. For det andre korrelerer det med flyktningkrisen under borgerkrigen i Syria som også tidligere forskning har pekt på at skaper oppsving i ytre høyre- og anti-islamske gruppers popularitet (Mudde 2019; Kallis 2018). For det tredje korrelerer det også med veksten SIAN har hatt på Facebook siden 2014, som også kobles til flyktningkrisen (Haanshus og Jupskås 2017). Det viser også at Koranbrenningen i november 2019 kan ha vært viktig for den senere SIAN-innmeldingen siden hele 29 % meldte seg inn i 2019. Dette er over dobbelt så høyt som det nest høyeste innmeldingsåret 2016 hvor 13 % har oppgitt at de meldte seg inn. Det er forøvrig viktig å legge merke til at Koranbrenningen fant sted i november, som betyr at mange kan ha meldt seg inn på et tidligere tidspunkt i 2019. Men det er også fem som eksplisitt oppgir dette som en grunn til at de meldte seg inn i organisasjonen (svarene på spørsmålet fra forrige del): «Situasjonen som oppsto etter brenningen av Koranen i Kristiansand sist høst. Forkastelig opptreden av politi og offentlighet bl.a unnskyldninger til Pakistan (!) Ynkkelig og farlig.». Det er sannsynlig at koranbrenningen var en utløsende faktor for medlemskap hos flere.

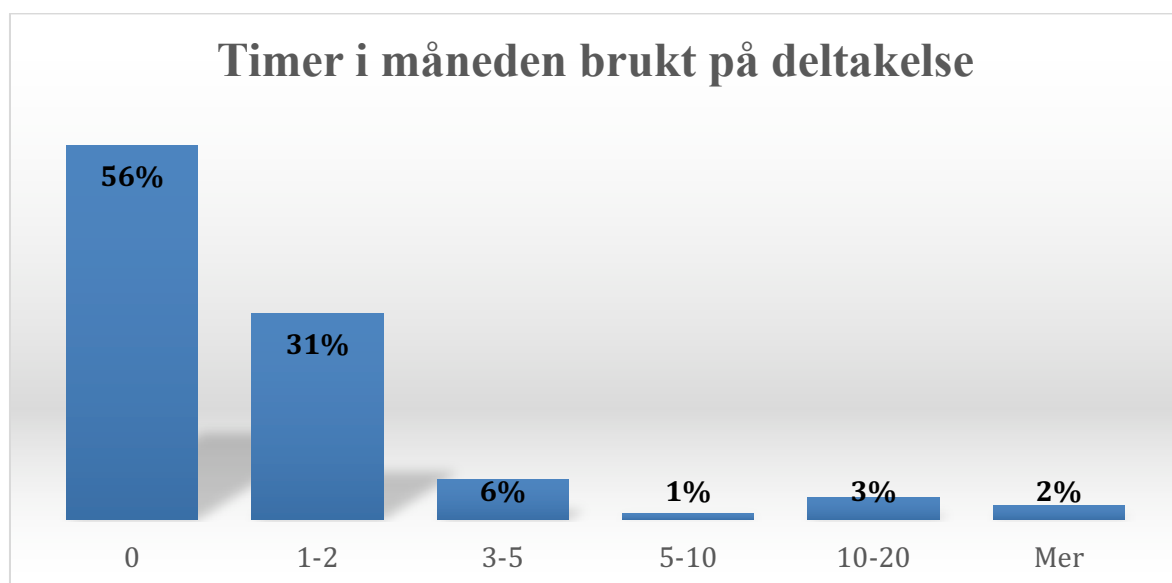
Vi ser her at både strukturelle forhold som flyktningkrise og spesifikke hendelser som Koranbrenning kan bidra til å gi økt oppslutning. Det kan også reflektere den økte populariteten anti-islamske bevegelser har opplevd siden flyktningkrisen, som ytterligere øker behovet for oppdatert empiri på anti-islamske bevegelser. I neste del skal vi se hvordan det er å være medlem, før vi bruker dette som kontekst til å studere hva medlemmene selv oppgir som de viktigste grunnene til at de er medlemmer i dag.

Hvordan er det å være medlem?

I denne delen tar vi for oss hvor mye tid medlemmene bruker på deltakelse, hva de bruker tid på, og deres forhold til SIAN sin Facebook-gruppe. SIAN har hatt stor vekst på Facebook de siste årene. Facebook har blitt beskrevet som en viktig plattform for rekruttering og interaksjon (Haanshus og Jupskås 2017; Bjørge m.fl. 2018: 152).

Mest passive, og noen aktive medlemmer

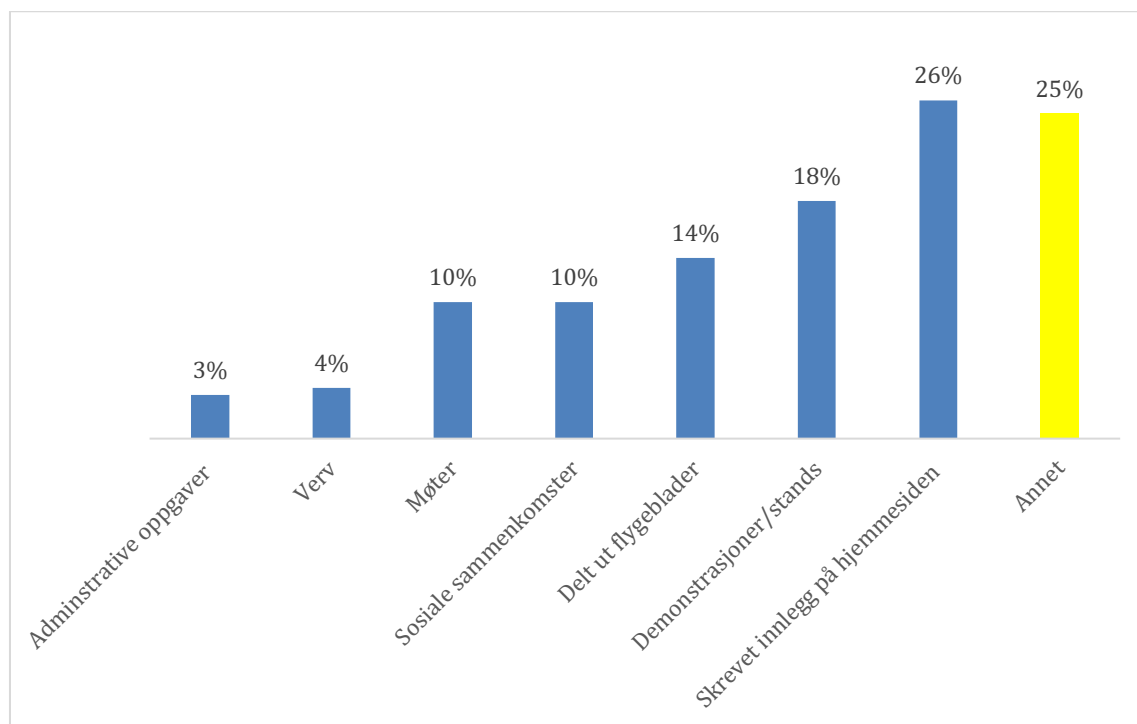
Over halvparten (56 %) av medlemmene bruker null timer i måneden på deltakelse i organisasjonen, og 87 % bruker 0-2 timer i måneden på deltakelse, se figur 4.3.

Figur 4.3. Prosentfordeling av medlemmer basert på antall timer i måneden brukt på deltakelse (N=178).

Det er verdt å merke seg her at deltakelse i denne sammenhengen ikke inkluderer timer brukt på Facebook, da Facebookgruppen ikke er en formell del av SIAN. Deltakelse referer til aktiviteter som sosiale sammenkomster, demonstrasjoner, administrative oppgaver, verv osv. Se gjerne mer fullstendig liste i figur 4.4. Videre bruker 31 % 1-2 timer i måneden på deltakelse. Deretter kommer en mindre gruppe på 7 % som bruker mellom 3 og 10 timer i måneden på deltakelse. Til slutt er det en gruppe på 6 % som bruker mellom 10-20 timer eller mer på deltakelse i måneden. Dette tyder på at det er en kjerne i SIAN, kanskje ledelsen, som bruker mye mer tid enn de andre medlemmene. Dette er ikke noen stor overraskelse da SIAN til vanlig har mange arbeidsoppgaver og flere i ledelsen har vært gjennom rettsaker i 2019 i forbindelse med SIAN-arbeid. Den store majoriteten, rundt 87 %, bruker 0-2 timer i måneden på deltakelse i den offisielle organisasjonen. Dette stemmer overens med hypotesen om at

flere av SIAN-medlemmene gjerne er litt eldre folk som er mest aktive på nett. Dette kan også være en del av norsk kultur for politisk deltakelse og kan beskrives som det Heidar og Saglie kaller «passiv støtte», de som gjerne vil støtte organisasjonen uten å bruke for mye tid og ressurser (2002). Figur 4.4 viser hvilke aktiviteter medlemmene har vært med på i løpet av det siste året (februar 2019 til februar 2020), når de først er aktive.

Figur 4.4. Prosentandel av medlemmer som har deltatt på ulike måter i SIAN.

Hvis vi i første omgang ser på hvor mange som har krysset av på noe (det er mulig å sette så mange kryss man vil) så får vi 63 %. Dette tallet er nok upresist fordi det er sannsynlig at «skrevet innlegg på hjemmesiden» ikke egentlig er en aktivitet som inngår i deltakelse i organisasjonen. Denne kategorien er ment å reflektere det å skrive innlegg på hjemmesiden SIAN.no. I realiteten er det kun Lars Thorsen som har gjort dette det siste året (SIAN.no). Respondentene har mest sannsynlig tolket kategorien som det å skrive innlegg i Facebookgruppen. Hvis vi endrer premissene slik at det å skrive innlegg på hjemmesiden ikke kvalifiserer som deltakelse får vi at rundt halvparten (48 %) har deltatt i en eller annen form i løpet av det siste året. Dette er ikke overraskende da over halvparten av medlemmene bruker i snitt 0 timer i måneden på deltakelse, og styrker samtidig hypotesen om at mange medlemmene er med for å vise «passiv støtte». Dette er heller ikke uvanlig for norske partimedlemmer da 37 % i gjennomsnitt ikke deltar på partiarrangementer i løpet av et år, i tillegg til at 15 % oppgir at de meldte seg inn i partiet for å vise passiv støtte (Heidar m.fl.

2017: 11,12). Hos FrPs medlemmer er tallet enda høyere (44 %). I tillegg er SIAN en protestbevegelse med informasjonsspredning gjennom nett, demonstrasjoner og flygeblader som virkemiddel. Det er derfor sannsynligvis ikke et mål for SIAN at medlemmene skal bruke mye tid på deltakelse, men heller dele ut flygeblader og delta på demonstrasjoner/stands når SIAN kommer til deres del av landet. En mer passiv deltakelsesform tiltrekker muligens flere medlemmer.

Blant de andre kategoriene ser vi at det er en del som har deltatt på demonstrasjoner/stands (18 %) og delt ut flygeblader (14 %). Det er også rundt 10 % som har deltatt på møter og sosiale sammenkomster. 5 av 19 respondenter har krysset av på «sosiale sammenkomster» uten å krysse av på «møter» eller «demonstrasjoner/stands». Muligens kan dette indikere at SIAN arrangerer selskaper eller lignende, eller – og kanskje mer sannsynlig – at kjernen/ledelsen av SIAN møtes oftere til sosiale sammenkomster.

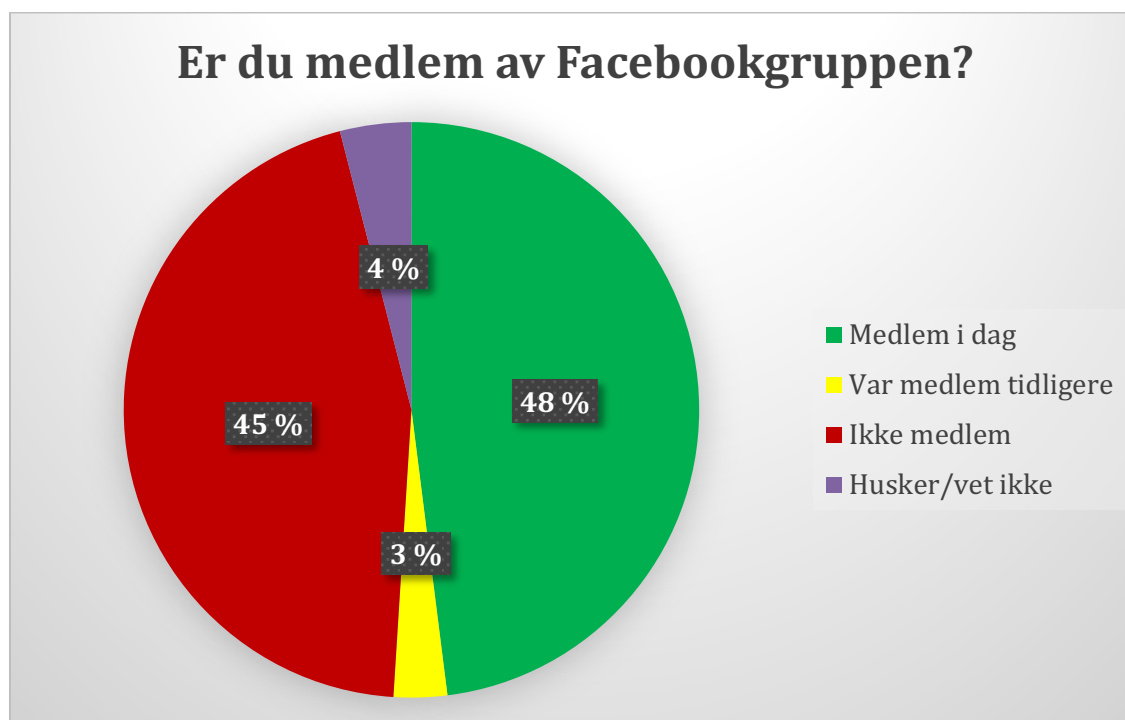
Det er ikke godt å si hva medlemmene sikter til når de krysser av «annet». Muligens reflekterer dette aktivitet på Facebook. Selv om dette oppleves som deltakelse i SIAN, er ledelsen i SIAN klare på at Facebookgruppen ikke reflekterer medlemmene i SIAN. I neste del ser vi nærmere på medlemmenes forhold til Facebookgruppen.

Samlet sett så viser resultatene at de aller fleste bruker lite tid på deltakelse (87 % bruker 0-2 timer i måneden), mens det er en mindre kjerne som bruker mye tid. I tillegg er rundt halvparten av medlemmene «passive medlemmer», mens den andre halvparten har deltatt på forskjellige måter i løpet av det siste året. Dette kan imidlertid betraktes som naturlig at medlemmene ikke bruker mye tid på deltakelse siden SIAN er en protestbevegelse med informasjonsspredning som middel.

Facebook

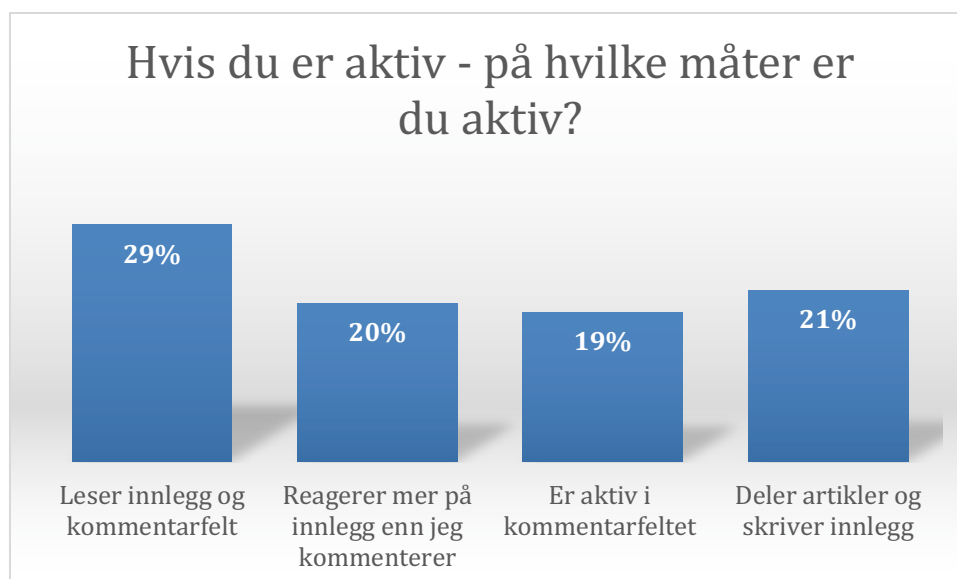
Ytre høyre og anti-islamske gruppers aktivitet på sosiale medier, og spesielt på Facebook, er betraktet som en viktig del av gruppenes virksomhet, både for rekruttering, informasjonsspredning og interaksjon med medlemmer og sympatisører (Bjørge m.fl. 2018: 152). Det er imidlertid viktig å skille mellom de som er med i Facebookgrupper og de som er betalende medlemmer av organisasjoner. I mailutveksling med ledelsen i SIAN gjorde de det klart at de som var medlemmer av Facebookgruppen til SIAN, ikke reflekterer eller representerer SIAN eller de betalende medlemmene i SIAN. Det er likevel interessant å se

hva slags forhold de betalende medlemmene av SIAN har til Facebookgruppen. Rundt halvparten (48%) av medlemmene oppgir at de er medlem av Facebookgruppen, 45 % oppgir at de ikke er medlem av Facebookgruppen, 3 % oppgir at de var det tidligere og 4 % oppgir «vet ikke/husker ikke», se figur 4.5. Man kunne nesten forvente at enda flere var medlemmer av Facebookgruppen gitt at dette blir vektlagt som en viktig plattform for SIAN og for andre ytre høyre-organisasjoner i Norge (ibid).

Figur 4.5. Prosentvis fordeling av medlemskap i SIANs offisielle Facebookgruppe blant medlemmene i SIAN (N=183).

Av de som er eller var medlem av Facebookgruppen oppgir 61 % at de var medlemmer av Facebookgruppen før de ble betalende medlemmer i SIAN. Totalt var 30 % av medlemmene med i Facebookgruppen til SIAN før de ble betalende medlemmer. Dermed fremstår Facebook ikke som en så viktig rekrutteringsplattform som det man har trodd tidligere (ibid). Én fjerdedel av de som er eller har vært medlemmer på Facebook (26 %) var ikke medlemmer på Facebook før de ble betalende medlemmer i SIAN, og 13 % husker ikke. De som oppga at de var medlem i Facebookgruppen i dag fikk også spørsmål om på hvilke måter de var aktive. Resultatene vises i figur 4.6.

Figur 4.6. Prosentfordeling av de som er medlemmer av Facebookgruppen til SIAN, basert på hvilke måter de er aktive på.

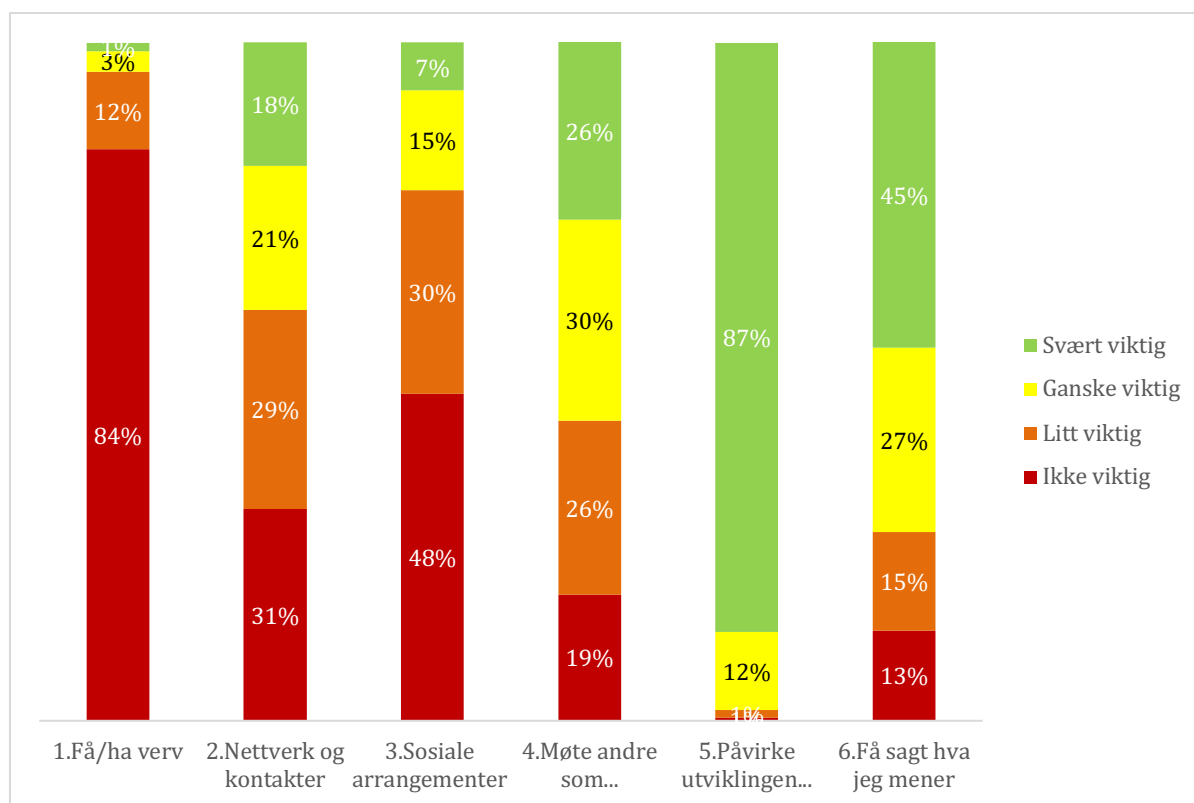
Alternativene beskriver økende grad av typer aktivitet fra venstre mot høyre, og respondentene kunne krysse av så mange alternativer de ville. Vi ser at nesten en tredjedel av de som er med i Facebookgruppen leser innlegg og kommentarfelt på Facebook, mens en femtedel reagerer på innlegg, kommenterer og deler selv artikler og skriver innlegg. De som er aktive på Facebook er ikke kun passive lesere, men mange av dem aktive i kommentarfeltene og skriver innlegg selv.

I sum ser vi at ca. halvparten av SIAN-medlemmene også er med i SIANs offisielle Facebookgruppe. De som først er aktive på Facebook er synlige og proaktive i aktiviteten sin. Dette kan altså være en viktig plattform hvor medlemmene finner ideologiske motivasjoner for medlemskap gjennom å være aktive på Facebook og få uttrykt meningene sine. Selv om Facebook fremstår som en ganske viktig rekrutteringsplattform blir 70 % av betalende medlemmer uten å være medlemmer i Facebookgruppen først. Hadde flere vært medlemmer av Facebookgruppen før de ble betalende medlemmer kunne man spekulert i om aktivitet på Facebook la til rette for identitetsorienterte motivasjoner for innmeldelse gjennom å bygge opp tilhørighet til SIAN. Tidligere i analysen så vi dessuten at 27 % hørte om SIAN gjennom sosiale medier, men det var enda flere (39 %) som hørte om SIAN gjennom etablerte (NRK o.l.) eller alternative (Resett o.l.) nyhetsmedier. Altså er eksponering i medier en potensielt viktig kilde til rekruttering.

Hva får de ut av medlemskapet?

Så langt har vi sett at de aller fleste medlemmene ikke bruker noe særlig tid på deltakelse, og når de først er aktive er det som regel gjennom demonstrasjoner/stands eller ved å dele ut flygeblader. Rundt halvparten er også medlemmer på Facebook, hvor flere av dem er aktive gjennom å lese innlegg, kommentere, og skrive innlegg og dele artikler selv. Med dette som kontekst skal vi se på hvordan SIAN-medlemmene rangerer ulike grunner til at de er medlemmer.

Vi stilte spørsmålet «Hvor viktige er følgende grunner til at du er medlem i SIAN?» med seks lukkede svaralternativer for å måle og sammenlikne ulike grunner til at de er medlemmer i dag. Det var en viktig avveining hvorvidt noen av spørsmålene i spørreundersøken skulle være åpne eller lukkede. Da vi undersøkte hvorfor de meldte seg inn i sin tid virket det mer hensiktsmessig med et åpent spørsmål fordi medlemmene selv skulle trekke frem den viktigste grunnen til at de meldte seg inn med sine egne ord og referanseramme. I tillegg kan man argumentere for at det er mer interessant å gå i dybden på den viktigste grunnen, siden vi på forhånd kunne forvente at det ville være få identitetsorienterte eller instrumentelle motivasjoner for innmeldelse. Fordi medlemmer ofte utvikler flere av disse motivasjonene etter å ha vært medlem en stund er det mer relevant å gi dem svaralternativer for å måle disse motivasjonene opp mot hverandre. Det gir også mulighet til å rangere de ulike i grunnene i større grad enn ved et åpent spørsmål. Svaralternativene og prosentfordelingen av resultatene presenteres i figur 4.7.

Figur 4.7. Illustrasjon av fordelingen av svar på spørsmålet «Hvor viktige er følgende grunner til at du er medlem i SIAN?» (N=165-182).

De seks svaralternativene er parvis fordelt for å måle de tre ulike motivasjonene: instrumentalitet 1-2 (materielle goder), identitet 3-4 (felleskap og tilhørighet) og ideologi 5-6 (gi mening til sin tilværelse). I selve spørreskjemaet er de presentert i en tilfeldig rekkefølge for å unngå ordningseffekter.

Vi ser at de ideologiske motivasjonene er viktigst hvor 87 % av respondentene vurderer «å påvirke utviklingen i landet mitt» som svært viktig, 12 % vurderer det som ganske viktig og under 2 % som litt eller ikke viktig. Dette svaralternativet er formulert slik at man kan jobbe for det man tror på uten å måtte oppnå håndfaste eller reelle endringer. Vi ser også at «få sagt hva jeg mener» er viktig da hhv. 45 % og 27 % vurderte det som svært og ganske viktig. Til forskjell fra å «påvirke utviklingen i landet mitt» innebærer dette mer enn å være et passivt medlem som betaler kontingent og er innom hjemmesiden i ny og ne. Det beskriver et grunnleggende behov for å uttrykke sine meninger. Spørsmålet er da hvor de føler at de får uttrykt sine meninger. Det kan være Facebook, men det er kun halvparten av medlemmene som også er medlemmer av Facebookgruppen, og det var totalt 67 % som mente at det å få sagt hva de mener er svært eller ganske viktig. Muligens referer de til anledninger hvor de får truffet andre SIAN-medlemmer eller til kommentarfeltet på hjemmesiden til SIAN.no.

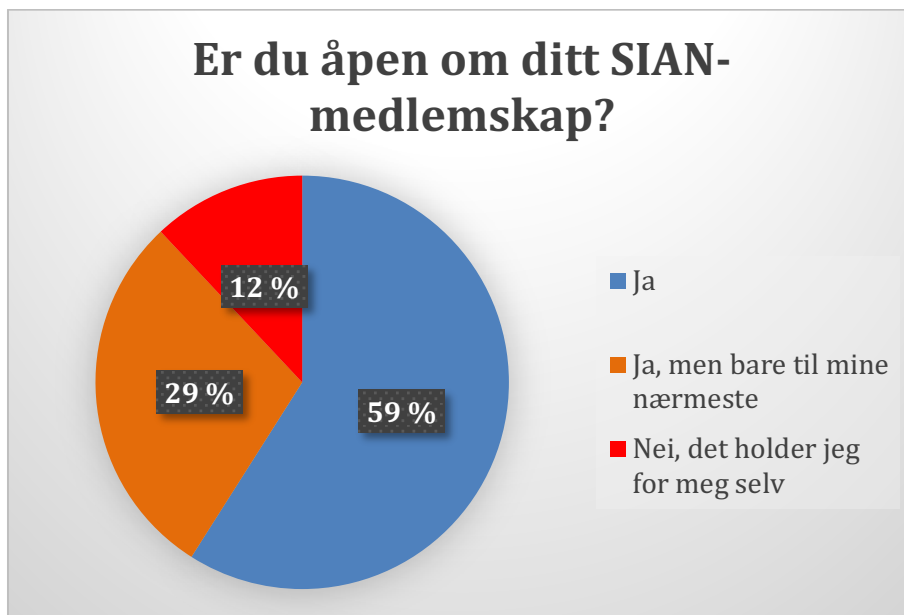
Spørsmålet gir også utrykk for noe mer abstrakt enn å bokstavelig talt utrykke sine meninger om Islam, muslimer og innvandring hver dag. Det referer til at man har et sted hvor man opplever at man kan få sagt sin mening uten stigmatisering og en følelse av utenforskap. Kanskje kan bare det å være medlem være et utrykk for hva man mener ovenfor seg selv og eventuelt de man deler det med.

Det å ha eller få verv er ikke en grunn til at de aller fleste er medlemmer i dag. Det er derimot mer overraskende at det er flere som vurderer den andre instrumentelle motivasjonen, «kontakter og nettverk» som viktig. Rundt 40 % vurderer det som svært eller ganske viktig, mens rundt 60 % vurderer det som litt, eller ikke viktig. Dette kan både tyde på at det viktig for medlemmer å ha folk de kjenner, og kanskje stoler på, hvis de trenger hjelp eller en tjeneste. Hvis vi ser på de identitetsorienterte grunnene er det kun 15 %, og 7 % som vurderer sosiale arrangementer som henholdsvis ganske og svært viktige, mens halvparten (48 %) anser det som ikke viktig, og 30 % anser det som litt viktig.. Dette er ikke overraskende siden kun 10 % oppgir å ha deltatt på sosiale arrangementer i løpet av det siste året, og mest sannsynlig blir det heller ikke arrangert sosiale begivenheter utover demonstrasjoner og årsmøter for den bredere medlemsmassen. Den andre identitetsorienterte motivasjonen «møte andre som mener det samme som meg», fremstår som viktigere: Én fjerdedel (26 %) anser det som svært viktig og over halvparten som ganske eller svært viktig (56 %). Dette alternativet er inspirert av Kosaria-Pedersen sin motivasjon «diskutere politikk med likesinnede» og beskriver gleden over å møte andre man identifiserer seg med (2017: 78). Selv om det ikke er spesifisert er det rimelig å anta at «møte» blir tolket som å inkludere kontakt over nett. Sammenliknet med «sosiale arrangementer», bidrar det å møte likesinnede i større grad til å bekrefte sin egen identitet gjennom interaksjon med sin inn-gruppe. Dette beskriver også SIAN som en mer ideologisk gruppe enn de tradisjonelle nynazistiske gruppene hvor sosiale motivasjoner var de viktigste (Perry og Scrivens 2018: 828; Bjørge m.fl. 2018: 30).

I sum samsvarte de viktigste grunnene til at de er medlemmer i dag i stor grad med hypotesene. De ideologiske motivasjonene var tydelig viktigst, deretter følelsen av felleskap med de man betrakter som sin inn-gruppe, mens det var flere enn forventet som vektla kontakter og nettverk. I neste del skal vi se på de mer negative sidene ved medlemskap i SIAN: stigmatisering, diskriminering og åpenhet (eller hemmelighold) rundt medlemskap.

Stigmatisering: Stemplet som rasist

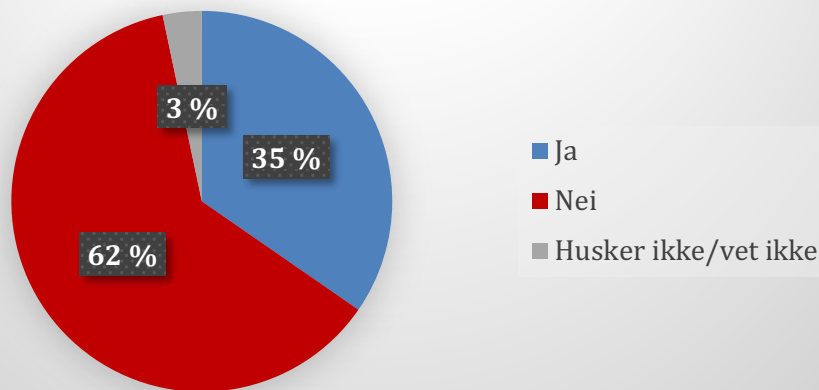
Det fremgår av spørreundersøkelsen at det er flere som har opplevd, og frykter, diskriminering og stigmatisering på grunn av medlemskapet i SIAN. Her forstås diskriminering som negativ forskjellsbehandling på grunn av verdisyn, mens stigmatisering kan defineres som negative reaksjoner. Litt over halvparten (59 %) er åpne om sitt SIAN-medlemskap, mens litt mer enn én fjerdedel (29 %) er kun åpne om medlemskapet med sine nærmeste, og 12 % holder medlemskapet skjult, se figur 4.8.

Figur 4.8. Prosentvis fordeling av svar på grad av åpenhet rundt medlemskap, (N=184).

Videre har én tredjedel opplevd negative reaksjoner fra de rundt seg på grunn av sitt medlemskap i SIAN. Til gjengjeld har nesten to tredjedeler (62 %) ikke opplevd negative reaksjoner, mens 3 % husker ikke/vet ikke, se figur 4.9.

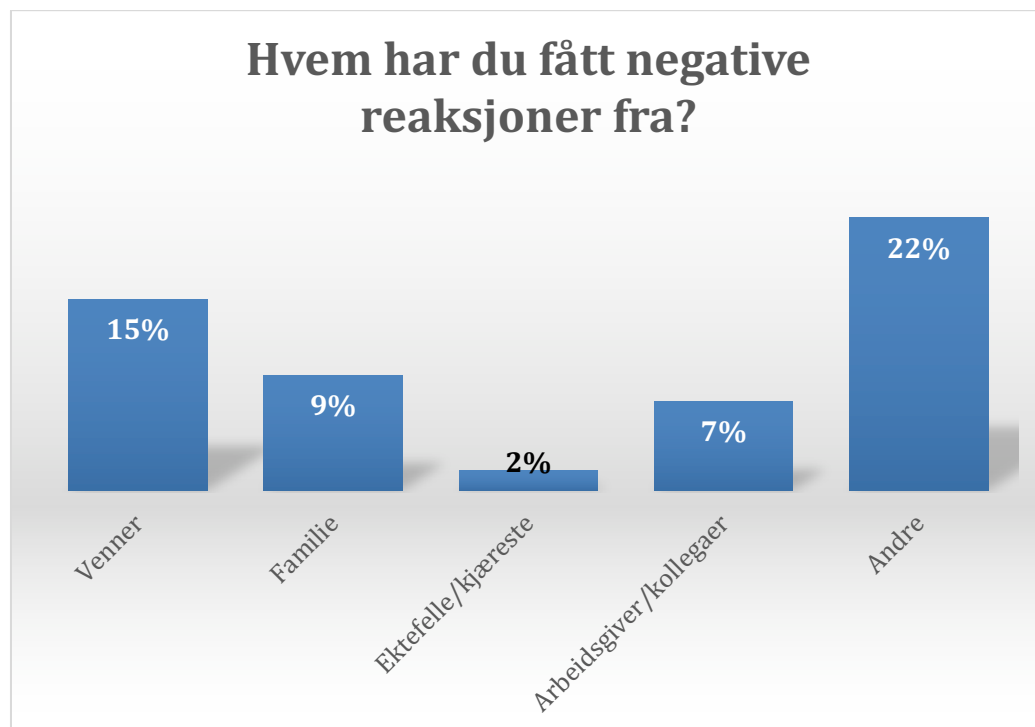
Har du fått negative reaksjoner på grunn av ditt medlemskap i SIAN?

Figur 4.9. Prosentvis fordeling av svar på spørsmål om negative reaksjoner, (N=184).

Man kan tenke seg at flere hadde opplevd negative reaksjoner på medlemskapet dersom flere også var åpne om medlemskapet sitt. På spørsmål om hvem de eventuelt har fått negative reaksjoner fra oppgir 15 % venner, 9 % familie, 7 % arbeidsgiver/kollegaer og kun 2 % ektefelle/kjæreste. 22 % oppgir også «andre», se figur 4.10. Dette kan muligens være motdemonstranter, men disse er mindre relevante da vi ser etter negative reaksjoner fra mennesker som er nærmere. Folk de selv kjenner.

Hvem har du fått negative reaksjoner fra?

Figur 4.10. Prosentandel av medlemmene som har opplevd negative reaksjoner fra ulike hold.

Samlet ser vi altså er at det er litt under halvparten (41 %) som holder medlemskapet sitt skjult eller kun er åpne overfor sine nærmeste, mens én tredjedel har opplevd negative reaksjoner på grunn av sitt medlemskap. Vi ba de medlemmene som hadde opplevd negative reaksjoner om å beskrive den situasjonen som opplevdes som verst. Det gjennomgående teamet i svarene er beskyldninger om å være rasist, høyreekstrem og/ islamofob: «Å bli beskyldt for å være «rasist» eller «høyre-ekstrem» av folk som står deg nær – og som burde vite bedre...!» «Stemplet som rasist». Det var også noen som beskrev diskriminering i jobbsammenheng: «Jeg fikk ikke fornyet arbeidskontrakten min pga av at hva jeg mener. (...)». Noen opplevde trusler og vold: «Vold fra muslimer og kommunister», «Og må ha forsvarsspray klar når jeg deler ut lovlige flygeblade(r)». Det er også flere som trekker frem at Siv Jensen uttrykte at medlemskap i SIAN ikke er forenlig med medlemskap i FrP: «At Frp ikke ville ha meg som medlem».

Det er også en del som skriver om generelle forhold i stedet for spesifikke situasjoner som de har opplevd. De generelle forholdene handler gjerne om nordmenns «feighet» og/eller «blindhet» i møte med Islam, eller at landet fylles opp med muslimer eller «lykkejegere». I tabell 4.2 gis en oversikt over antallet av de ulike negative reaksjonene som ble nevnt. Det er mulig å bli telt i flere av kategoriene, men jeg fant bare ett tilfelle av dette.

Stigmatisering	8
Diskriminering/utestengelse	7
Trusler	4
Vold	2

Tabell 4.2. Oversikt over hva slags type negative reaksjoner som opplevdes som verst for medlemmene.

Vi ser at det er flest som har trukket frem stigmatisering og diskriminering, men det er også en del som har vist til at de har opplevd trusler og vold. Samlet sett ser vi at for mange er det kostnader ved å være medlem i SIAN, og hvorfor det er forståelig at medlemmene er bekymret for at identiteten deres skal bli kjent.

Når vi samler trådene fra dette kapittelet har vi sett at de aller fleste oppdager SIAN selv, og tilnærmet alle melder seg inn på egenhånd. Litt under halvparten referer direkte eller indirekte til Norge når de oppgir den viktigste grunnen til at de meldte seg inn. Dette indikerer at det ligger noe mer enn kun rendyrket motstand mot Islam og muslimer for mange av SIAN-

medlemmene. De fleste meldte seg inn etter 2014, som kan ha en sammenheng med anti-islamske gruppers popularitet etter flyktningskrisen. De aller fleste bruker lite tid på deltakelse, og rundt halvparten har heller ikke deltatt det siste året utover å betale medlemskapskontingenten sin. Det er for øvrig ikke så rart at de fleste ikke bruker mye tid og resurser på organisasjonen da dette er en normal form for politisk aktivisme, også blant partimedlemmer, og det er heller ikke et mål fra ledelsen sin side at medlemmene skal måtte bruke mye tid på deltakelse. Når vi ser på grunner til at de er medlemmer i dag fremgår det at de er sterkt ideologisk motiverte, særlig av muligheten til å kunne påvirke utviklingen i Norge. De er også motivert av identitet. Hvor over halvparten vurderer det å møte andre som en selv som en svært eller ganske viktig grunn til at de er med. Facebook er muligens en plattform hvor de får uttrykt meningene sine og får ha interaksjon med likesinnede. Rundt halvparten av medlemmene er med i Facebookgruppen, og rundt 30 % var medlemmer av Facebookgruppen til SIAN før de blir medlemmer av organisasjonen. Selv om vi ikke forventet at det skulle være noe særlig instrumentelle motivasjoner for medlemskap oppga litt under halvparten at kontakter og nettverk var en svært eller ganske viktig grunn til at de er medlemmer i SIAN.

5. Hva mener de?

I dette kapitlet skal vi se på SIAN-medlemmenes politiske holdninger og tillit til politiske og demokratiske institusjoner i Norge. I kapitlets første del diskuterer vi hvilke ideologiske elementer som er sentrale for dagens ytre høyre i vesten. Til forskjell fra forrige kapittel hvor vi så på ideologiske motiver for aktivisme, ser vi her på hvordan ideologi kan prege holdninger. Det argumenteres for at ideologien i dagens ytre høyre preges av anti-islamske holdninger, i tillegg til: nativism, autoritarisme og anti-system-holdninger. Andre vil argumentere for at populisme er en nøkkelholdning, men som vi kommer nærmere inn på lengre ned er populisme for abstrakt til å ha et godt mål på. Derfor ser vi heller etter et sentralt populistisk trekk, anti-system-holdninger, målt ved tillit til seks norske politiske og demokratiske institusjoner. Teoridelen vil avsluttes med hvilke hypoteser vi kan generere fra teorien. I kapitlets andre del sammenlikner vi resultatene med hypotesene med. Vi skal se på: stemmegivning, plassering på høyre-venstre-aksen, hvilke saker medlemmene bryr seg om og tillit til politiske og demokratiske institusjoner i Norge.

Ideologien i ytre høyre

Det er ingen enighet i litteraturen om hva som definerer ideologien til ytre høyre (Mudde 2019: 6). Allerede i innledningen så vi at ytre høyre i seg selv kan defineres som en samlebetegnelse på det ekstreme og det radikale høyre. Forskjellen på de ekstreme og de radikale ligger i deres forhold til demokratiet. Mens de ekstreme avviser hele demokratiet, avviser de radikale kun elementer av det liberale demokratiet som rettigheter til religiøse eller etniske minoriteter. Det har også vært mange ulike definisjoner på ideologien i ytre høyre. Mudde forsøkte å samle noen tråder i 1995 da han studerte hvilke elementer som oftest ble nevnt i et utvalgt knippe definisjoner av høyreekstremisme. Han kom frem til fem kjerneelementer: rasisme, xenofobi, nasjonalisme, anti-demokrati og sterk stat (Carter 2018). Carter brukte samme metode litt over 20 år senere og kom frem til at det fortsatt var de fem som oftest ble nevnt i et oppdatert knippe med litteratur (2018). Hun foreslo også en mer minimalistisk definisjon hvor hun *kun* inkluderte autoritarisme, anti-demokrati og ekskluderende nasjonalisme (ibid: 174).

Selv om elementene nevnt i forrige avsnitt varierer mellom partier, organisasjoner, løst sammensatte grupper og individer, har anti-islamsk ideologi vært definerende for ytre høyre siden 80-tallet (Kallis 2018). Islamofobi begynte å vokse frem på 70- og 80-tallet, men skjøt virkelig fart etter 9/11 og påfølgende terrorangrep, finanskrisen 2008/9 og flyktningkrisen i

2015. Disse hendelsene har hjulpet ytre høyre med å kommunisere et nullsumspill hvor man enten må bekjempe Islam og/eller innvandreres tilstedeværelse i vestlige land eller la det gå på bekostning av nasjonens kulturelle, økonomiske, sosiale og intellektuelle forfall, og i verste fall eksistens (ibid: 47).

Dette nullsumspillet kan beskrives som et tilfelle av det Tamir Bar-On kaller ”ethnic nationalism”, som han mener er grunnsteinen i ideologien til ytre høyre (2018). Bar-On definerer etnisk nasjonalisme som et ønske om autonome, unikt kulturelle, nasjonale stater med et homogent folk basert på hudfarge eller religion, hvor minoriteter som jøder eller muslimer ikke er velkomne (2018: 21). Han mener rasisme, xenofobi, anti-demokrati og sterk stat (Muddes fem definerende elementer for ytre høyre) brukes av ytre høyre for å fremme en ekskluderende forståelse av nasjonalstaten, derav den ideologiske grunnsteinen (ibid: 25). Bar-On sin forståelse av etnisk nasjonalisme er det samme som Mudde kaller «nativism», en forståelse av at nasjonalstaten kun skal bestå av innbyggere som tilhører nasjonalstaten. Mudde mener for øvrig at «nativism» er det viktigste trekket i det moderne populistiske ytre høyre (Mudde 2007: 18-24, i Bar-On 2018: 25). I det som følger skal vi se nærmere på det Mudde beskriver som tre nøkkel-karakteristikker i dagens ytre høyre: (1) nativisme, (2) autoritarisme og (3) populisme (Mudde 2019: 23).

Nativisme, autoritarisme og populismens anti-system holdninger

Vi begynte kapittelet med å definere ytre høyre som en samlebetegnelse for det ekstreme og det radikale høyre, og så på hvilke elementer som utgjør kjernen i ytre høyre-bevegelser i dag. En kan argumentere for at dette er anti-islamske holdninger i tillegg til nativisme, autoritarisme og systemkritiske holdninger. At SIAN er anti-islamske er det liten tvil om, men det er interessant å se om de også er nativistiske, autoritære og besitter det populistiske trekket anti-system holdninger. Det er vanskelig å finne gode mål på populisme da det er et abstrakt konsept som favner mange forskjellige grupper og bevegelser på både høyre- og venstresiden. Fordi vi ikke har noen gode mål på populisme har vi istedenfor studert et sentralt populistisk trekk ved det moderne ytre høyre og anti-islamske bevegelser: anti-system holdninger, målt ved tillit til politiske og demokratiske institusjoner i Norge (Mudde 2019: 30). Vi begynner med en beskrivelse av nativisme, autoritarisme, og populisme – med en utvidet diskusjon om hvordan anti-system-holdninger uttrykkes ved manglende tillit til politiske og demokratiske institusjoner.

Nativisme, eller «nativism», er en kombinasjon av nasjonalisme (kjærlighet til nasjonalstaten og dens kultur) og xenofobi (frykten for det ukjente) (Mudde 2019: 27). Ideologien sier at nasjonen skal kun bestå av de som tilhører landet (natives) og at utenforstående (non-natives) er grunnleggende sett en trussel – kulturelt, sosialt, politisk og sikkerhetsmessig – mot den homogene staten. Hva som kvalifiserer for å tilhøre nasjonalstaten har variert over tid og fra sted til sted, men «Islamofobi» – en irrasjonell frykt for Islam hvor man betrakter nær alle muslimer som islamister – har vært definerende for den fjerde bølgen (2000 og utover) av ytre høyre. Blant anti-islamske bevegelser varierer det i hvilken grad muslimer kan få være en del av staten. Noen argumenterer for at muslimer kan assimileres, mens andre mener at enhver muslim er inkompatibel med norske verdier og levemåte og må derfor sendes ut av landet. Det er uansett denne oppdelingen av to grupper, de som tilhører staten, og de som ikke tilhører staten, som er kjernen i nativisme. Mudde mener nativisme kan best oppsummeres med et populært slagord blant ytre høyre i Tyskland på tidlig 90-tallet «Germany for the Germans, Foreigners Out!» (sitat i Mudde 2019: 25).

Autoritarisme kan tolkes på forskjellige måter, men Mudde bruker det for å beskrive et ønske om et strengt samfunn hvor det å bryte lover burde sanksjoneres strengt (Mudde 2019: 26). Han tolker det også som at problemer i samfunnet gjerne kan løses med innlæring av tradisjonelle kristne holdninger og verdier, men dette er mer relevant for ytre høyre-grupper i USA hvor ytre høyres kobling til kristendom er tettere (ibid: 34).

Mudde og Kaltwasser definerer populisme som en tynn ideologi som handler om to homogene grupper, det oppriktige «folket» mot den korruperte «eliten» (Mudde og Kaltwasser 2017: 30; Mudde 2019: 14-15). Med denne definisjonen som premiss er manglende tillit en sentral del av holdningene til populistiske bevegelser. Dette overlapper med ytre høyres anti-system holdninger, hvor det ekstreme høyre avviser demokratiet, mens det radikale høyre ønsker reformer av det liberale demokratiet (Mudde 2019: 30). For anti-islamske grupper kan kritikken inneholde et konspirasjonsteoretisk element hvor nasjonale institusjoner samarbeider med hverandre, og ofte med styresmakter i «muslimske» land for å islamisere landet, og Europa. Denne teorien har fått navnet Eurabia-teorien. Kritikken trenger likevel ikke å være så konspirasjonsteoretisk. Ovenfor politikere og regjering kan også mistilliten komme av deres «naive» syn på innvandring og hvilke konsekvenser innvandringen vil ha. Anti-islamske bevegelser har gjerne lav tillit til liberal-demokratiske institusjoner som etablerte medier og universiteter som de mener feilinformerer folket om innvandring, Islam

og muslimer. Skepsis vil også rettes mot rettsvesenet. Domstolene og politiet blir beskyldt for positivt å forskjellsbehandle innvandrere og/eller muslimer, dekke over kriminaliteten de begår, ikke tørre å håndtere dem og samtidig urettmessig gå etter (ytre høyre-) aktivister med hatytringsparagrafer.

I litteraturen er det funnet flere sammenhenger mellom manglende tillit og tilbøyeligheten til å stemme på ytre høyre-partier. Berning og Ziller finner blant annet at lav sosial tillit i forskjellige regioner i Nederland skapte negative holdninger til innvandrere som positivt påvirket tilbøyeligheten til å stemme på ytre høyre-partiet PVV (Partij voor de Vrijheid, eller Partiet for frihet) (2017). Söderlund og Kestilä-Kekkonen finner på sin side at nordmenn som stemte på FrP i 2001 hadde mindre tillit til politikere og institusjoner i Norge (2009: 166). Dette går imot en oppfatning i litteraturen om at parti-identifikasjon forsterker tilliten til politiske systemer, og samtidig støtter argumentet om at manglende tillit er noe som kan kjennetegne ytre høyre-velgere og -grupper.

Hypoteser

Vi kan forvente at de fleste medlemmene vil være relativt høyrevridde. SIAN definerer seg selv som en protestbevegelse uavhengig av partier. Men hvis vi antar at medlemmene har innvandringskritiske og kulturkonservative holdninger vil de mest sannsynlig plassere seg lengre ut på høyresiden. Medlemmene vil også mest sannsynlig plassere SIAN på høyresiden, men det er imidlertid interessant hvem de jevnt over plasserer lengst ut. Tolker de SIAN som en ren protestbevegelse mot innvandring, og plasserer dermed organisasjonen lengre ut til høyre enn det de plasserer seg selv? Siden innvandring er så tett forbundet med høyresiden?

I tråd med forventningen om plassering på høyresiden kan vi også forvente at flere vil stemme FrP og en del av de nye ytre høyre-partiene som Demokratene og Selvstendighetspartiet. Nativistiske holdninger kan gi utslag i at innvandring og EU/EØS vil være saker de er opptatt av siden EU og EØS-samarbeidet fasiliterer innvandring til Europa og Norge. Fordi autoritære holdninger er noe som preger ytre høyre kan vi også forvente å finne dette hos SIAN-medlemmene. En indikasjon på dette vil være hvis mange oppgir justispolitikk som en viktig sak. Til slutt kan vi utlede en hypotese om at det vil være lav tillit blant medlemmene til demokratiske og politiske institusjoner i Norge, basert på at dagens ytre høyre- og anti-islamske grupper preges av systemkritiske holdninger. Vi skal måle tilliten til regjering og

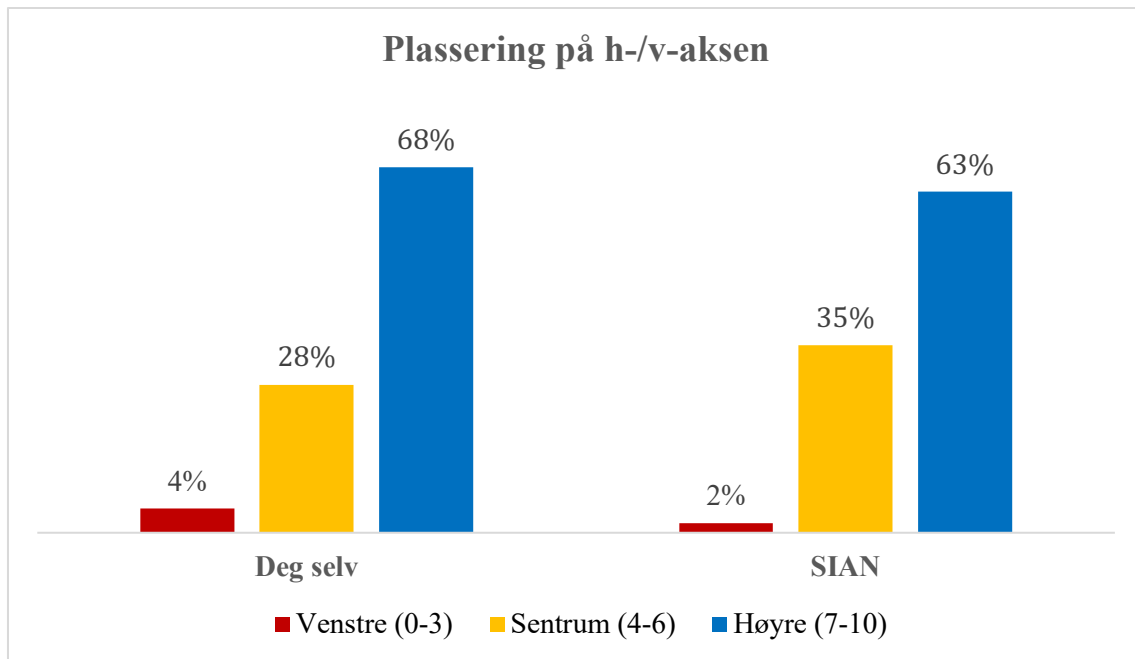
Storting (politiske institusjoner), etablerte medier og universiteter (liberal-demokratiske institusjoner) og politiet og domstolene (rettsvesenet). Det er vanskelig å formulere forventinger til hvilke institusjoner det vil være spesielt lav tillit til, men basert på det som skrives på hjemmesiden SIAN.no og i Facebookgruppen kan man forvente at det vil være spesielt lav tillit til de etablerte mediene og regjeringen.

Resultater: Plassering på H/V-aksen og stemmegivning

SIAN beskriver seg selv som en anti-islamsk protestbevegelse orientert mot én sak. SIAN beskriver også seg selv som en partiuavhengig bevegelse med medlemmer langs hele spekteret av partipolitikken (SIAN.no). For å kunne tegne et bilde av medlemmenes politiske holdninger har vi spurt medlemmene om å plassere seg selv og SIAN på en høyre-venstre-akse mellom 0 (venstre) og 10 (høyre) se tabell 5.1. Et viktig forbehold før vi ser på statistikken er at folk tolker høyre-venstre-aksen ulikt. For noen reflekterer høyre-/venstre-aksen kun økonomisk politikk, og særlig omfordeling og privatisering. En bredere forståelse inkluderer også det globale versus det nasjonale, og konservatisme versus liberalisme. Det er grunn til å tro at medlemmene kan være mer nasjonalt og konservativt orientert siden dette ofte er en naturlig forlengelse av anti-Islamske holdninger. For å øke svarprosenten har vi formulert spørsmålet som følger: «Mange mener venstre-/høyre-aksen er utdatert. Hvis du likevel skulle bruke en sånn akse, hvor vil du plassere deg og SIAN?». Selv om det er noen validitetsproblemer knyttet til dette spørsmålet gir det likevel en indikasjon på medlemmenes holdninger og hvordan de betrakter SIAN.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Deg selv	1,1%	0,6%	1,1%	1,7%	0,6%	15,7%	11,2%	18%	21,9%	11,8%	16,3%
SIAN	0,6%	0,6%	0%	1,1%	0,6%	20,5%	13,6%	15,9%	22,7%	13,1%	11,4%

Tabell 5.1. Plassering av seg selv og SIAN på venstre-høyre-aksen. Deg selv, N=178. SIAN, N=176.

Figur 5.1. Sammenslåing av de som har plassert seg selv på venstre-, sentrum og høyresiden av aksene, prosentvis fordeling.

Figur 5.1 viser at medlemmene jevnt over plasserer seg selv og SIAN relativt langt ut til høyre på aksene. Vi kan gruppere deler av skalaen slik at 0-3 kan defineres som venstresiden, 4-6 som sentrum, og 7-10 som høyresiden. Som det framgår av figur 5.1 plasserer godt over halvparten seg selv og SIAN på høyresiden, men også en god del i sentrum, og svært få på venstresiden. Hadde SIAN vært enda mer preget av å være en én-saks-organisasjon hadde det muligens vært enda flere som plasserte både seg selv og SIAN på høyresiden, nettopp fordi innvandring er så tydelig identifisert med høyresiden. Selv sier SIAN at de består av medlemmer langs hele parti-spekteret. Plasseringen her viser at selv om de fleste er ute på høyresiden, er mange også i sentrum.

Stemmegivningen til medlemmene reflekterer også at de stort sett befinner seg på høyresiden, se tabell 5.2. Her er det enda færre indikasjoner på at de befinner seg i sentrum. FrP er det mest populære partiet. 39 % ville stemt på FrP om det var stortingsvalg i morgen. 15 % ville stemt på Demokratene og 14 % på Selvstendighetspartiet. Begge partier fremstår som nasjonalistiske, kulturkonservative og kritiske til innvandring og EU/EØS (Demokratene.no; Selvstendighetspartiet.no). 10 % oppga at de ikke ville stemt på noen av partiene (selv om det var en relativt uttømmende liste), mens kun 6 % ville ikke stemt overhodet.

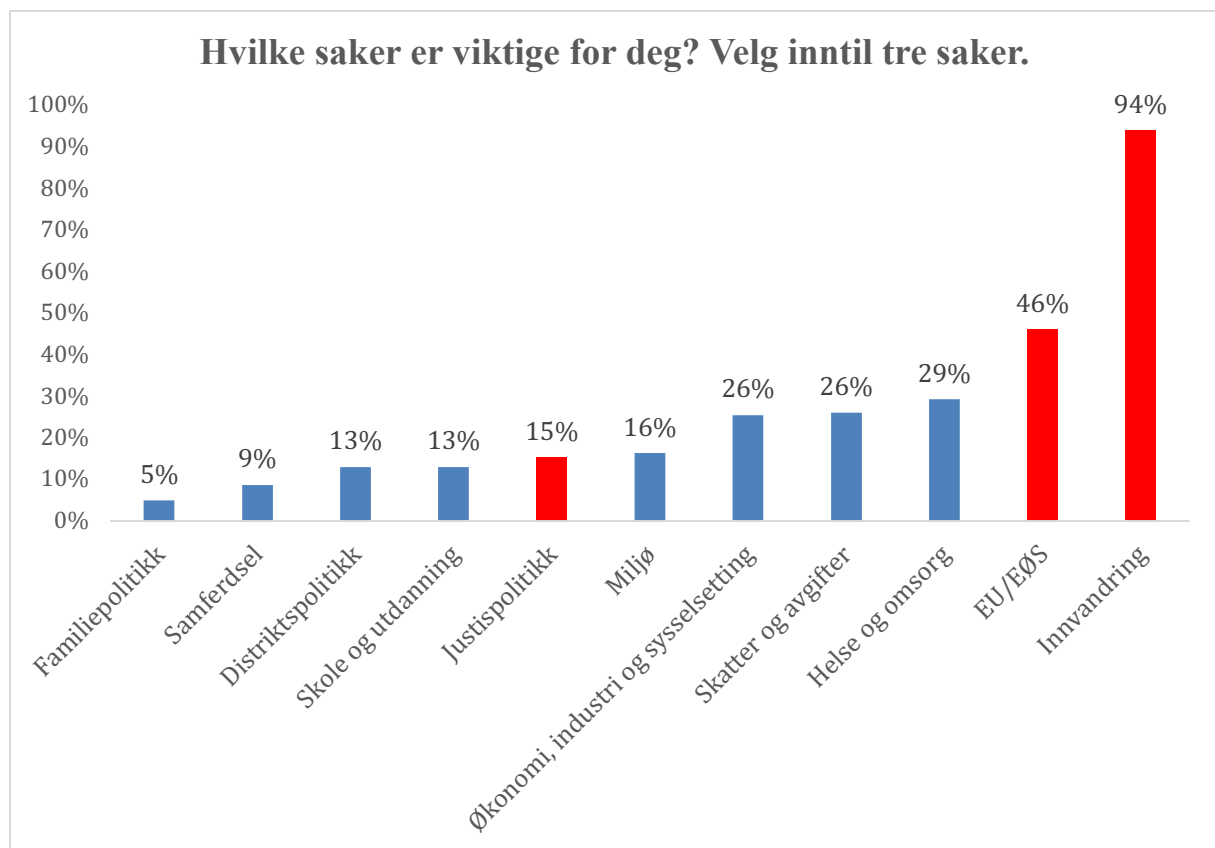
Svar	Antall	Prosent
Rødt	2	1,1 % ■
SV	0	0 %
Ap	0	0 %
MDG	0	0 %
KrF	1	0,5 %
Senterpartiet	12	6,6 % ■
Venstre	0	0 %
Høyre	2	1,1 % ■
FrP	72	39,3 % ■■■■■
Alliansen	6	3,3 % ■
Liberalistene	2	1,1 % ■
Demokratene	28	15,3 % ■■■
Selvstendighetspartiet	26	14,2 % ■■■
Bompengepartiet	2	1,1 % ■
Annet parti	19	10,4 % ■■■
Ville ikke stemt	11	6 % ■

Tabell 5.2. Svar og prosentfordeling av spørsmålet «Hvilket parti ville stemt du på om det var stortingsvalg i morgen?» N=182.

Utenom FrP er det svært lav oppslutning rundt de etablerte partiene. Senterpartiet kommer best ut med 7 %, mens Høyre og Rødt får kun 1 %, KrF 0,5 %, og ingen ville stemt på SV, Ap, MDG eller Venstre. En mulig forklaring på dette er at de etablerte partiene sitter i regjeringen og/eller på Stortinget. Disse kan oppfattes som ansvarlig for innvandringen til Norge de siste årene. Flere av partiene er del av venstresiden som ønsker mer innvandring. Støtten til Senterpartiet kan delvis forklares gjennom at distriktpolitikk har til tider vært svært engasjerende i Norge. Senterpartiet har også en mer proteksjonistisk og mindre EU-vennlig profil enn de fleste av de andre partiene. Det at noen ville stemt Rødt kan ses på som uteliggende fra trenden. Muligens er disse en del av det radikale venstre som er svært kritiske til religion (Bjørge m.fl. 2018). I sum ser vi at SIAN-medlemmene stort sett stemmer på partier langt ute på høyre-aksen, hvor rundt to tredjedeler stemmer på FrP, Demokratene eller Selvstendighetspartiet. Vi ser også at de stort sett stemmer på noe. Hvis en stor andel ikke ville stemt overhodet kunne det reflektere sterkere anti-demokratiske, grensende til revolusjonære holdninger.

Saker de er opptatt av

Vi har og spurt om hvilke saker SIAN-medlemmene er opptatt av. Utgangspunktet for kategoriseringen av sakene er hentet fra velgerundersøkelsen fra 2017 (Bergh og Karlsen 2017: 2). Det er imidlertid gjort noen sammenslåinger og enkelte kategorier er fjernet for å unngå at respondenten blir for utmattet. Vi har også inkludert justispolitikk som kan være særlig relevant for SIAN-medlemmer siden kriminalitet begått av innvandrere og/eller muslimer er en viktig sak for flere av dem. Dette kan også brukes som et mål på autoritære holdninger. Medlemmene fikk velge inntil tre saker. Resultatene ser vi i figur 5.2.

Figur 5.2. Prosentfordeling av saker valgt av SIAN-medlemmene.

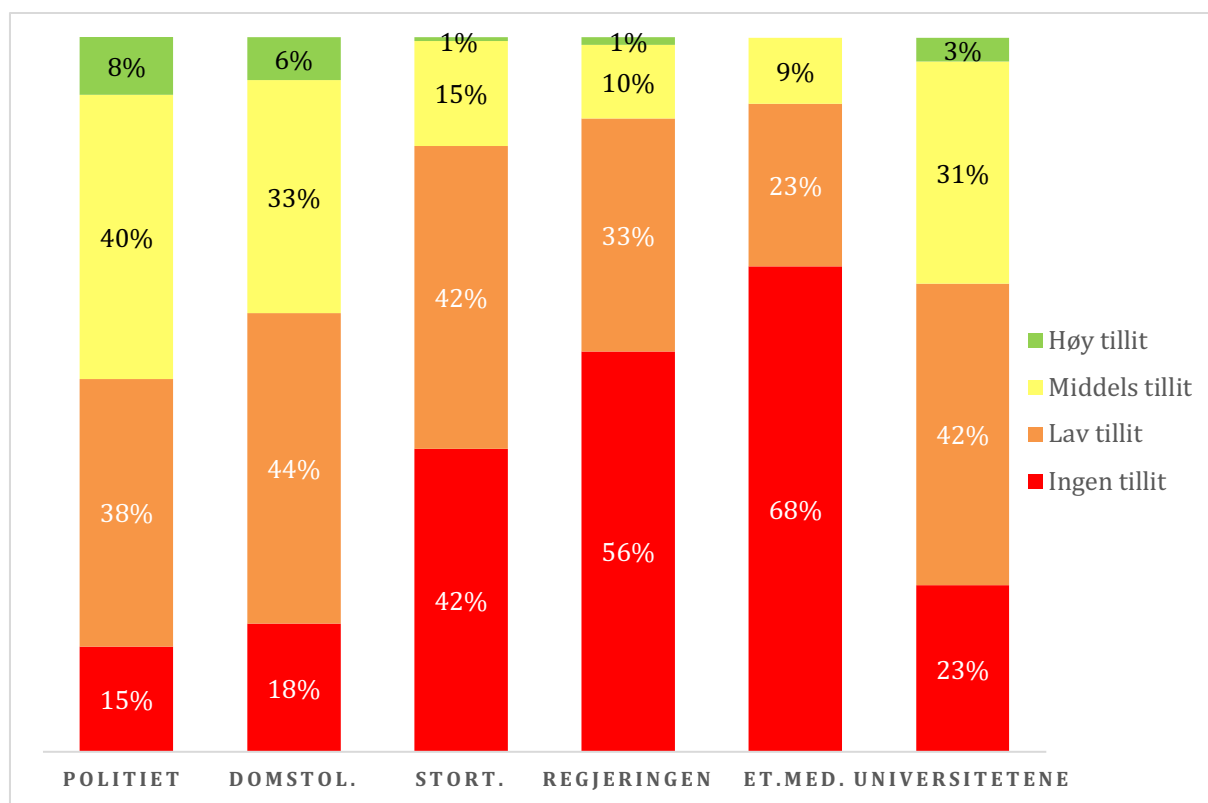
Vi ser at medlemmene er svært opptatte av innvandring (94 %). Dette er ikke overraskende, samtidig kunne en lavere prosent indikert at det er flere som er prinsipielt mot Islam, fremfor å ha mye imot muslimer eller innvandrere. Innvandring er også en viktig sak for nordmenn generelt da hver fjerde person hadde dette i tankene før stortingsvalget i 2017. For FrPs velgere var det 70 % (Bergh og Karlsen 2017). Det at nesten halvparten (47 %) av SIANs medlemmer også har EU/EØS som en viktig sak indikerer at det finnes en del nativistiske holdninger i gruppen. Etter dette dannes et relativt heterogent bilde av hvilke saker medlemmene er opptatt av. Den tredje viktigste saken er helse og omsorg (29 %).

Forklaringen ligger mest sannsynlig i at det er mangle eldre medlemmer i SIAN. Det er imidlertid noe overaskende at det ikke er flere som har justispolitikk (15 %) som en viktig sak med tanke på potensielle autoritære holdninger knyttet til strengere straffer. I tillegg til innvandring og EU/EØS er det tre andre saker som oftere blir valgt enn justispolitikk. Det er verdt å merke seg at saker med høy prosent kan ha vært tredjevalg, mens de sakene som fikk en liten prosent har tydeligere blitt valgt bort. Hele 95 % valgte tre saker. De som kun valgte én sak (3 %) valgte innvandring.

I sum er medlemmenes holdninger i stor grad i tråd med hypotesene vi la frem tidligere i kapitlet. De vurderer seg selv og SIAN som svært høyrevridde eller som et sted på høyresiden. De er derimot ikke så systemkritiske at de ikke stemmer i det hele tatt. De fleste stemmer, og stemmer høyrevridd. De er, ikke overraskende, svært opptatt av innvandring, relativt opptatt av EU/EØS, men ikke så opptatt av justispolitikk som antatt. I neste del ser vi hvor dypt systemkritiske holdninger stikker ved å se på tillit til politiske og demokratiske institusjoner i Norge.

Tillit til demokratiske og politiske institusjoner i Norge

For å se hvor dypt anti-system-holdninger stikker har vi spurt medlemmene om hvor mye tillit de har til seks utvalgte demokratiske og politiske institusjoner i Norge. Institusjonene er: politiet og domstolene (rettsvesen), regjering og Stortinget (politikere) og etablerte medier og universitetene (liberal-demokratiske institusjoner). Disse utgjør hjørnesteinene i det liberal-demokratiske systemet. De er også institusjoner som utøver forskjellige former for makt: lovgivende, utøvende og dømmende, hhv. Stortinget, regjeringen og domstolene. Hvis det er sterke anti-system holdninger blant medlemmene i SIAN burde det gi utslag i form av lav tillit til disse institusjonene. Det er valgt en skalering fra: ingen, lav, middels og høy tillit. Slik kan vi fange opp om det er noen som ikke har noen tillit til ulike institusjonene. Resultatene vises i figur 5.3.

Figur 5.3. Illustrasjon av den prosentvise fordelingen av grad av tillit til demokratiske og politiske institusjoner i Norge (N=180-184).

De etablerte mediene nyter minst tillit. Hele 68 % har ingen tillit til etablerte medier, 23 % har lav tillit, kun 9 % har middels tillit og ingen respondenter har høy tillit. Dette er ikke overaskende siden manglende til tillit de etablerte mediene har skapt en etterspørsel etter mer alternative medier som Resett og Document.no. Deretter er det regjeringen som nyter minst tillit. Over halvparten (56 %) har ingen tillit, 33 % har lav tillit, 10 % har middels tillit og 1 % har høy tillit. Det er lignende tall for Stortinget hvor 42 % har ingen tillit, 42 % har lav tillit, 15 % har middels tillit og 1 % har høy tillit. Det er ikke sikkert folk skiller så tydelig mellom regjeringen og Stortinget siden begge består av politikere. På en annen side kan regjeringen framstå med tydeligere ansvar for politikkkutforming og nyter kanskje derfor mindre tillit. Ca. en fjerdedel (23%) har ingen tillit til universitetene, mens nesten halvparten har lav tillit (42 %), en god del (31 %) har middels tillit mens 3 % har høy tillit. At godt over halvparten har ingen eller lav tillit er noe overaskende siden det generelt er høyt utdanningsnivå blant medlemmene. Kanskje få er utdannet innen samfunnsfag. Hadde flere vært det hadde de muligens hatt mer tillit til universitetenes forskning om innvandring og globalisering. Til slutt ser vi at politiet er de som nyter mest tillit. Litt over halvparten har ingen (15 %) eller lav (38 %) tillit, mens litt under halvparten har middels (40 %) eller høy tillit (8 %).

Resultatene styrker hypotesen. Blant SIANs medlemmer er det lav tillit, til og med flere som har ingen tillit, til politiske og demokratiske institusjoner i Norge. Dette er svært lavt med tanke på at nordmenn i utgangspunktet skårer høyt på tillit til politiske institusjoner sammenliknet med andre europeiske land (Kleven 2016). Tall fra den europeiske samfunnsundersøkelsen viser at på en skala fra én til ti, hvor ti er maksimal tillit, skårer nordmenn høyt. Nordmenn har i snitt litt over sju for politiet og rettsvesenet (over halvparten i SIAN har ingen eller lav tillit), godt over seks for Stortinget (84 % i SIAN har ingen eller lav tillit), og over fem for politikerne og partiene (i snitt har 87 % i SIAN lav eller ingen tillit til Stortinget og regjeringen). Men i likhet med SIAN, har nordmenn generelt høyere tillit til rettsvesenet (politi og domstol) enn politikerne (regjering og Storting). Denne rangeringen reflekterer også diskursen på nettsiden og Facebookgruppen til SIAN hvor det ut i fra mine observasjoner ser ut til at det er politikere og de etablerte mediene som får mest kritikk.

Fordi SIAN er anti-islamske kunne vi forvente at det ville være nativistiske, autoritære og anti-system-holdninger blant medlemmene. Vi ser at de har nativistiske holdninger siden innvandring var en sak de var svært opptatte av, og mange var opptatte av EU/EØS. De er også høyrevridde og litt under tre fjerdedeler stemmer enten FrP eller lengre til høyre. Selv om dette er interessante funn i seg selv, kan vi ikke automatisk koble stemmegivning og plassering på h-/v-aksen til nativistiske holdninger da disse kan indikere helt andre holdninger relatert til for eksempel skattepolitikk og eldreomsorg. Men det er verdt å merke seg at SIAN, og muligens andre anti-islamske grupper, mest sannsynlig ikke er bevegelser uavhengig av partipolitikk eller høyre-/venstre-aksen. Utenom innvandring og EU var saksinteressen relativt spredt, og de var ikke særlig opptatte av justispolitikk (15 %), noe som kan indikerer at det ikke nødvendigvis er så mye autoritære holdninger blant medlemmene. Til slutt ser vi at den lave tilliten til politiske og demokratiske institusjoner, tyder på at det finnes mye anti-system holdninger blant medlemmene i SIAN. Her skiller SIAN seg fra nordmenn generelt som har høy tillit til politiske og demokratiske institusjoner i Norge.

6. Konklusjon

Den tradisjonelle forståelsen av ytre høyre-aktivister tegner et bilde av unge, sinte, marginaliserte menn preget av litt diffus snarere enn velinformert motstand mot etniske og/eller religiøse minoriteter. Disse er gjerne mer motiverte av sosialt samvær og tilhørighet enn de er av ideologisk overbevisning (Mudde 2019: 77; Bjørge m.fl. 2018: 30; Meadcroft og Marrow 2016; Klandermans og Mayer 2006). Denne forståelsen stammer i hovedsak fra studier av nynazistiske bevegelser av den typen som er synlige gjennom aktivitet i gatene. Dette var også inntrykket man hadde av ytre høyre-aktivistene i Norge på 90- og 2000-tallet. Etter årtusenskiftet og 9/11 har anti-islamsk ideologi og grupper organisert rundt dette vært dominerende i ytre høyre miljøet. Medlemmene av de nyere anti-islamske gruppene har til dels lignet på tradisjonelle ytre høyre-aktivister, som EDL i England, mens andre bevegelser peker i retning av noe nytt, som Pegida i Tyskland hvor aktivistene er eldre, fra middelklassen og mer motiverte av ideologisk overbevisning. Hvor passer SIAN inn i denne forståelsen av aktivister på ytre høyre? Problemstillingen for denne oppgaven har vært: Hva er bakgrunnen for aktivismen hos medlemmene av SIAN? De underordnede problemstillingene har vært: hvem er de, hvorfor er de med, og hva mener de?

Det har også vært et mål å kunne tegne et så presist bilde som mulig av medlemmene i SIAN, siden det foreløpig ikke finnes representativ forskning på nettbaserte anti-islamske grupper i Norge. Heller ikke internasjonalt finnes det særlig mye (se avsnittet om tidligere forskning i innledningen). Et mest mulig helhetlig bilde av SIAN kan tjene som en del av utgangspunktet for lignende studier av andre anti-islamske eller ytre høyre-grupper, eller som et utgangspunkt for å gå i dybden på SIAN. Nedenfor skal jeg diskutere de viktigste funnene fra hver del, i lys av tidligere forskning.

Funnene fra «hvem er de» viser at medlemmene av SIAN er del av trenden mot en nyere type aktivister. Det er overraskende at de er såpass gamle, tre fjerdedeler er over 50 år, men det er enda mer overraskende at de er såpass ressurssterke og sosialt integrerte mål ved: jobb, inntekt, utdanning, sivilstatus og medlemskap i andre organisasjoner. Dette skiller seg fra det man har sett tidligere. Tradisjonelle ytre høyre-aktivister har vært yngre og marginaliserte menn, som vi har sett i Norge på 90- og 2000-tallet, men også i mer moderne tid ved EDL i England, og i ytre høyre-miljøer i Canada (Bjørge m.fl. 2018: 30; Treadwell og Garland 2011; Perry og Scrivens 2016). Den store majoriteten (85 %) av SIANs medlemmer er riktig nok menn. Det vi kaller de tradisjonelle gruppene er som regel lokale miljøer bestående av

unge menn som møtes jevnlig til demonstrasjoner og andre sosiale aktiviteter. I kontrast til dette er SIAN-medlemmer spredt utover i landet og er mer aktive på nett og sosiale medier. Demografien til SIAN-medlemmene ligner på de som møtte opp i Pegida-demonstrasjoner i Tyskland, hvor den største gruppen ble utgjort av eldre menn fra middelklassen (Dostal 2015).

«Hvorfor de er med» peker også i retning av noe nytt. Funnene indikerer at medlemmene ikke er spesielt motiverte av sosialt samvær eller tilhørighet i organisasjonen. De er mer motivert av å leve i tråd med det de tror på, både ved å kunne påvirke utviklingen i Norge og ved å kunne ha et miljø hvor de kan få sagt hva de mener. De er setter også pris på å kunne møte andre som mener det samme som dem, og det å ha kontakter og nettverk i organisasjonen. Dette står i kontrast til den tradisjonelle forståelsen av aktivister som først og fremst er motiverte av tilhørighet og sosialt samvær i organisasjonen. I EDL har man sett tette bånd til fotballmiljøer, og i kanadiske ytre høyre-miljøer har man sett at unge blir rekruttert gjennom musikk, venner og internett.

I motsetning til andre ytre høyre-grupper hører medlemmene om SIAN på egenhånd, og tilnærmet alle melder seg inn selv. Internett er likevel også noe som kan prege innmeldingen til SIAN, selv om det ikke er en av de viktigste årsakene til at de melder seg inn. Ca. én tredjedel av SIAN-medlemmer var først medlemmer i Facebookgruppen til SIAN før de ble betalende medlemmer, og rundt halvparten er medlemmer i dag. Facebook var også en viktig del av å samle folk til demonstrasjoner for Pegida i Tyskland. Andre anti-islamske grupper i Norge, som FMI, Pegida og NDL, bruker Facebook for rekruttering og interaksjon med medlemmer og sympatisører. Den viktigste grunnen til at SIAN-medlemmene meldte seg inn er i de aller fleste tilfeller saksorientert. Litt under halvparten av medlemmene til SIAN viser til mer enn vag motstand mot Islam eller muslimer som grunn til at de meldte seg inn. Dette indikerer en mer nasjonalistisk og ideologisk bevissthet enn det man har sett i andre grupper som EDL. Klandermans og Mayer fant på sin side at et flertall av aktivistene de hadde intervjuet på tvers av ulike europeiske land også var mer nasjonalistisk motiverte, enn de var rene motstander av minoriteter (2006: 271).

Funnene fra «hva de mener» (kapittel 5) er mer i tråd med forventningene enn hva tilfelle er for de øvrige to analyse-kapitlene. Medlemmene fremstår som tydelig nativistiske. Når det er sagt, det er litt overraskende at autoritære holdninger er såpass lite utbredt i medlemsmassen.

Mer som forventet har de svært lav tillit til demokratiske og politiske organisasjoner i Norge – særlig til etablerte medier og regjeringen. Denne lave tilliten er ikke noe SIAN legger skjul på hvis man ser på artikler skrevet på hjemmesiden og diskusjonen i kommentarfeltene der. Men SIAN beskriver også seg selv som en én-saks protestbevegelse med medlemmer som stemmer langs hele partiskalaen. Denne studien viser derimot noe annet, siden mer enn to tredjedeler plasserer seg selv mellom 7 og 10 på høyre-/venstre-aksen (0 er helt til venstre, og 10 helt mot høyre). I tillegg stemmer litt under tre fjerdedeler på FrP (40 %), Demokratene (15 %) eller Selvstendighetspartiet (14 %).

Nedenfor skal vi diskutere hvordan funnene kan bidra til forståelsen man har av SIAN og nyere ytre høyre-grupper i Norge. Deretter skal vi se på hvordan nedarvede holdninger og politisk interesse blant medlemmene kan ha påvirket deres vei til medlemskap i SIAN. Vi skal og kort diskutere hva resultatene kan fortelle oss om SIANs framtidsutsikter og gjennomslagsevne. Oppgaven avsluttes med en begrunnet oppfordring til mer direkte forskning på ytre høyre- og anti-islamske aktivister, og til oppfølgende forskning på SIAN.

SIAN som en del av den nye høyreekstremismen i Norge

Som tidligere poengtert mangler det empiriske data på anti-islamske bevegelser, særlig av de nyere som er mer aktive på nett. Det er likevel lagt frem en del antakelser om SIAN, og organisasjoner som SIAN. Bjørge med flere vektlegger tre utviklingstrekk ved det moderne ytre høyre i Norge siden 90- og tidlig 2000-tallet (2018: 30). Man antar for det første at den demografiske profilen har flyttet seg fra ungdommer og folk i 20-årene til at det nå er flere eldre som er aktivister. Resultatene fra denne studien styrker denne antakelsen i SIAN sitt tilfelle, i tillegg til å flytte forventinger vekk fra marginaliserte og hovedsakelig sosialt motiverte aktivister, til ressurssterke og ideologisk motiverte aktivister. Mudde gjør også noen antakelser om at medlemmer i nettbaserte ytre høyre-grupper gjerne er eldre og kommer fra middelklassen, selv om han medgir at det foreløpig mangler empiriske data på disse gruppene (2019: 77). Bjørge med flere viser også at fiendebildet har flyttet seg vekk fra jøder og over mot Islam og muslimer. Dette er SIAN et godt eksempel på, men det er også verdt å merke seg at det muligens også foreligger en mer sammensatt og nasjonalistisk ideologi hos medlemmene, sammenliknet med tidligere bevegelser. Den tredje utviklingen er at aktivismen har flyttet seg fra «gata til data» (ibid). På 90-tallet og tidlig 2000-tallet var det flere ytre høyre-aktivister ute i gatene og demonstrerte, men omtrent parallelt med veksten i sosiale medier har vi sett at det er flere som nå uttrykker sterke meninger bak tastaturet. Rundt

halvparten av SIAN-medlemmene er medlemmer av Facebookgruppen, og disse er gjerne aktive i kommentarfelt, i tillegg til å publisere og dele ting selv. Det er også verdt å merke seg at litt under én tredjedel var medlemmer av Facebookgruppen før de ble betalende medlemmer av SIAN. Nå ser det imidlertid ut som flere av ytre høyre-gruppene er mer aktive i gatene også (Kvittingen 2020). Denne trenden har SIAN bidratt til med sine 17 demonstrasjoner og stands i løpet av 2019, selv om det som regel ikke er så mange medlemmer som møter opp. I sum ser vi at resultatene både bekrefter utviklingstrekk som har manglet empirisk testing, i tillegg til å indikere at det finnes en ny type aktivister på ytre høyre som er mer ressurssterke og ideologiske motiverte enn det man har sett tidligere.

Både nytt og gammelt?

Politiske holdninger er gjerne nedarvede, ofte gjennom familie og oppvekst. Dette inkluderer innvandringskritiske og kulturkonservative holdninger. Klandermans og Mayer har blant annet vist at majoriteten av høyre-aktivistene de intervjuet fra Belgia, Frankrike, Tyskland og Italia vokste opp i konservative hjem (2006: 270). Blant SIANs medlemmer ser vi at én tredjedel av mødrene og nesten 40 % av fedrene stemmer et sted på høyresiden. Dette utgjør et klart flertall av dem som oppgir hva foreldrene stemmer. FrP var dessuten det mest populære partiet hos begge foreldre. Samtidig stemte 40 % av mødrene på et sentrumsparti, eller på venstresiden (stort sett Ap), mens mindre enn én tredjedel av fedrene stemte på et sentrumsparti eller et sted på venstresiden (også stort sett Ap). Denne forståelsen av at medlemskapet i SIAN er en videreføring av nedarvede holdninger kalles «continuity» eller kontinuitet (Klandermans og Mayer 2006: 270). «Converts», eller konvertitter, på sin side brukes for å beskrive de som har brutt med familiens politiske bakgrunn. I denne forståelsen består SIAN både av kontinuitetsorienterte medlemmer, men også av konvertitter.

I en annen variant av begrepet konvertitter er når det brukes for å beskrive det fenomenet at dette ytre høyre-medlemmer er aktive i moderate bevegelser før de konverterer til mer radikale bevegelser (Mudde 2019: 78). Hvis man definerer overgang fra FrP til SIAN som konvertering, kan potensielt flere av medlemmene i SIAN kalles konvertitter. Vi har sett over én tredjedel er, eller har vært medlemmer av politiske partier, samt at nesten halvparten ville stemt FrP om det var stortingsvalg i morgen. En mekanisme som kan ha bidratt til konverteringen, er normaliseringen av nativistiske holdninger med den fjerde bølgen av ytre høyre (2000-utover). På grunn av denne normaliseringen kan avstanden fra FrP til SIAN ha blitt mindre (Mudde 2019: 20). Samlet sett ser vi at SIAN-medlemmene kan både være preget

av nedarvede holdninger, i tillegg til å ha blitt skjøvet ut til det mer ytterliggående fra mer moderate miljøer.

Anti-Islam er kommet for å bli – hva med SIAN?

Selv om SIAN har hatt sine turbulente perioder, har de vært en av de mest stabile ytre høyre-gruppene i Norge de siste 20 årene. Det er sannsynligvis flere grunner til dette. De har nytt godt av den økende populariteten til anti-islamske bevegelser og ideologier de siste tjue årene. De er tilsynelatende godt organisert hvor terskelen for deltakelse har vært lav – mange betaler årskontingenten og er ellers passive medlemmer. Facebook har også vært en strategisk arena for vekst og interaksjon. Det at de vektlegger at de er en ikke-rasistisk organisasjon, men istedenfor kjemper for norske verdier, menneskerettigheter og likestilling er muligens også en mer levedyktig ideologi sammenliknet med andre ytre høyre-bevegelser i Norge, for eksempel Den nordiske motstandsbevegelsen. En annen fordel, sett med SIANs øyne, er at medlemmene fremstår som ressurssterke og ideologisk motiverte. I og med at medlemmene ikke er marginaliserte, men har gode yrker, inntekt, utdanning og erfaring fra andre organisasjoner, kan dette gjøre dem egnet til å drive organisasjonen på en god måte. Til forskjell fra ungdomsmiljøene fra 90- og 2000-tallet som var sosialt motiverte, men som senere falt av da de fikk arbeid, kjærester og barn, forblir den ideologiske motivasjonen viktig hos SIANs medlemmer, som lettere kan kombinere medlemskap med familie- og yrkesliv. Disse trekkene ved SIANs medlemmer, og særlig blant ledelsen, er muligens også noe av grunnen til at de fremstår som såpass kapable som de gjør. De arrangerer jevnlig demonstrasjoner og utdelinger av flygeblader over hele landet, og driver en aktiv hjemmeside og Facebookgruppe. Koranbrenningen i november 2019 viste seg også som et «gjennomslag» hvor polarisering og ytringsfrihet ble satt på dagsorden.

Årsaker til at SIAN etterhvert skulle bli mindre relevant eller dø ut, måtte enten være at saken, eller det gruppen tilbyr, blir mindre populært. I skrivende stund er de fleste landegrenser stengt på grunn av korona-krisen, men det er likevel rimelig å anta at anti-islamske ideologier og holdninger er kommet for å bli når vi ser på ytre høyres økende popularitet og den polariserte tiden vi befinner oss i. Det som derimot kan være problematisk for SIAN er at deler av medlemsmassen er godt voksne og eldre. I fremtiden vil de også måtte fange nye generasjoner. Dermed må de og muligens tilpasse tilbudet sitt for yngre rekrutter med tanke på at Facebook er mer populært blant de godt voksne og eldre. Aktivisme gjennom demonstrasjoner, stands og flygeblader virker uansett å være en relativt tidløs form for

aktivisme. Uten å forsøke å predikere for mye om en uforutsigbar fremtid, så virker det ikke som SIAN er i noen umiddelbar fare for å bli irrelevante eller dø ut.

Videre forskning

For å forstå fremveksten og aktiviteten i ytre høyre-grupper bør man ha kunnskap om hvem som er medlemmer, hvorfor de er med og hva de faktisk mener. Som Maura Conway skriver for å oppfordre til mer direkte forskning på aktivister: «Sometimes the only way to study people, is to study people» (2017: 88). Dette er et voksende forskningsfelt som jeg vil oppfordre andre til å bidra til. Både nasjonalt og internasjonalt er det et behov for kumulativ forskning på ytre høyre- og anti-islamske aktivister. Ved å gjøre lignende studier – gjerne med større antall respondenter – med den samme innfallsvinkelen kan man danne et grunnlag for mer komparativ forskning. Mer spesifikt for SIAN kan det gjøres oppfølgende forskning, for eksempel ved intervjuer. Her kan man dypere undersøke motivasjonen hos medlemmene, og finne ut mer om det er å være medlem med tanke på aktiviteter, deltakelse og stigmatisering.

Litteratur

- Allchorn, W. (2017). The making of anti-muslim protest: grassroots activism in the English defence league. *Social Movement Studies*, 16(2).
- Arzheimer, K. (2018). Explaining Electoral Support for the Radical Right. I: Jens Rydgen (red.), *The Oxford Handbook of The Radical Right*. (s.143-166). Oxford University Press.
- Arzheimer, K. (2012). Electoral Sociology: Who Votes for the Extreme Right and Why – and When?. I Uwe Backes og Patrick Moreau (Red.), *The Extreme Right in Europe. Current Trends and Perspectives* (s. 35-50). Göttingen: Vendenhoeck & Ruprecht.
- Axelsen, J. (2018). *Misklang, motstand og makten bak makten: En studie av konspirasjonsteoriernes utforming, innhold og rolle på ytre høyre fløy*. Masteroppgave i statsvitenskap UiO, Institutt for statsvitenskap vår 2018.
- Bangstad, S. (2016). Analysing the Discourses of Stopp Islamiseringen av Norge (Stop The Islamisation of Norway, sian). *Journal of Muslims in Europe*, (5)2.
- Bergh, J. og Karlsen, R. (2017). Drøyt 1 av 4 tenkte på innvandring da de stemte. *Statistisk Sentralbyrå*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/droyt-1-av-4-tenkte-pa-innvandring-da-de-stemte>
- Berning, C., Ziller, C. (2017). Social trust and radical right-wing populist party preferences. *Acta Polit* 52, 198–217. <https://doi.org/10.1057/ap.2015.28>.
- Berntzen, L.E. (2018). Pegida. *Store norske leksikon*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Pegida>.
- Blee, K.M. (2007). Ethnographies of the Rar Right. *Journal of Contemporary Ethnography*, 36(2), 119-128.
- Bjørge, T. (red) (2018). *Høyreekstremisme i Norge: Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*. Research report. Politihøgskolen.

Blair, E. A., Blair, J. og Czaja, R. F. (2014). *Designing Surveys. A Guide to Decisions and Procedures*. 3. utg. London: Sage Publications Inc.

Bryman, A. (2016). *Social Research Methods 5th Edition*. Oxford University Press: Oxford.

Cattelani, P., Milesi, P. og Crescenti, A. (2006). One Root, different branches Identity, injustice and schism. I Klandermans, B. og Mayer, N. (Red.), *Extreme right activists in Europe through the magnifying glass* (s. 204-224). New York: Routledge.

Carter, E. (2018). Right-wing extremism/radicalism: reconstructing the concept. *Journal of Political Ideologies*, 23(2), 157-182, DOI: 10.1080/13569317.2018.1451227.

Coffé, H. (2018) Gender and the Radical Right. I: Jens Rydgen (Red.), *The Oxford Handbook of The Radical Right*. (s.200-210). Oxford University Press.

Converse, J. M. og Presser, S.. (1986). *Survey Questions. Handcrafting the standardized questionnaire*, 63. Beverly Hills: Sage Publications.

Conway, M. (2017). Determining the Role of the Internet in Violent Extremism and Terrorism: Six Suggestions for Progressing Research. *Studies in Conflict & Terrorism*, (40)1, 77-98.

Demokratene (2020). *Vår politikk*. Tilgjengelig fra: <https://www.demokratene.no/var-politikk/>.

«Demokratene kommunevalg». (u.d.). NRK. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/valg/2019/resultat/nb/parti/DEM>

de Witte, H. (2006). Extreme right-wing activism in Flanders. I Klandermans, B. og Mayer, N. (Red.), *Extreme right activists in Europe through the magnifying glass* (s. 127-150). New York: Routledge.

Dostal, J.M. (2015). The Pegida Movement and German Political Culture: Is Right-Wing Populism Here to Stay?. *The Political Quarterly*, 86, 523-531.

Eatwell, Roger (2000). The Rebirth of the “Extreme right. Western Europe?”. *Parliamentary Affairs*, 53, 407-425.

Fink, A. (2003). How to Ask Survey Questions. 2nd edition Sage Publications. New Dehli: India.

”Få aktive medlemmer i politiske partier” (14.11.2017). *Statistisk sentralbyrå*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/fa-aktive-medlemmer-i-politiske-partier>

Gattinara, P.C. og Pirro, A.L.P. (2019). The far right as social Movement. *European Societies*, 21:4, 447-462, DOI: 10.1080/14616696.2018.1494301

Haanshus, B.P. og Jupskås, A.R.(2017). Høyreklikk! En analyse av ytre høyre på sosiale medier i Norge. *Idunn* (58).

Hagtvvet, B. (2012). Høyreekstremismens forvandlinger. I: Øystein, S., Hagtvvet, B. og Steine, B.A. (Red.), *Høyreekstremisme. Ideer og bevegelser i Europa*. (s.320-342).

Heidar, K., Kvernes, M.S., Jupskås, A.R., (2017). Partimedlemskapsundersøkelsen 2016. *Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, Mars 2017*. Tilgjengelig fra: <http://folk.uio.no/stvkh1/heidar/publikasjoner/NotatTilPartiene-final.pdf>

Heidar, K. og Saglie, J. (2002). *Hva skjer med partiene?* Gjøvik: Gyldendal Akademisk.

Hopland, S. (08.11.2018). Slik er inntekten der du bor. *E24*. Tilgjengelig fra: <https://e24.no/naeringsliv/i/xP9gzV/slik-er-inntekten-der-du-bor>

Jensen, S. (02.09.2019). Dette er snikislamisering. *VG*. Tilgjengelig fra: <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/vQbPVX/dette-er-snikislamisering>

Jupskås, A.R. (31.10.19). Høyreekstremisme. *Store norske leksikon*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/h%C3%B8yreekstremisme>.

Klandermans, B. og Mayer, N. (2006). *Extreme Right Activists in Europe Through the Magnifying Glass*. Routledge: New York.

Kleven, Ø. (2016). Nordmenn på tillitstoppen i Europa. *Statistisk sentralbyrå*. Tilgjengelig fra: https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/_attachment/269579?_ts=1555305a1f0

Knutsen, O. og Langsæther, P.E. (2015). Class Voting in Western Europe: Do Various Class Schemas Make a Difference?.

Kosiara-Pedersen, K. (2017). *Demokratiets ildsjæle. Partimedlemmer i Danmark*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Kvittingen, I. (16.01.2020). Ytre høyre provoserer oftere på gata enn før. *Forskning.no*. Tilgjengelig fra: <https://forskning.no/politikk-statsvitenskap-vold/ytre-hoyre-provoserer-oftere-pa-gata-enn-for/1620822>

Köhler, D. (2014). The Radical Online: Individual Radicalization Processes and the Role of the Internet. *Journal for deradicalization*. Winter 2014/15: 1.

Köhler, D. (2015). Radical Groups' Social Pressure Towards Defectors: The Case of Right-Wing Extremist Groups. *Perspectives on Terrorism*, 9:6.

Krekling, D.V. (14.03.2018). Her er 11 Listhaug-utspill som har satt fyr på Norge. *NRK*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/norge/her-er-11-listhaug-utspill-som-har-satt-fyr-pa-norge-1.13958713>.

Lafont, V. (2006). France: a two-centuries-old galaxy. I: Klandermans, B. og Mayer, N. (Red.), *Extreme right activists in Europe through the magnifying glass* (s. 93-126). New York: Routledge.

Meadowcroft, J. og Morrow, E.A. (2017). Violence, Self-Worth, Solidarity and Stigma: How a Dissident, Far-Right Group Solves the Collective Action Problem. *Political Studies*, 65(2), s. 373-390.

Mosley, L. (2013). *Interview Research in Political Science*. Ithaca and London: Cornell University Press.

Mudde, C. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Mudde, C. & Kaltwasser, C.R. (2015) Vox populi or vox masculini? *Populism and gender in Northern Europe and South America, Patterns of Prejudice*, 49:1-2, 16-36.

Mudde, C. (2016). The Study of Populist Radical Right Parties: Towards a Fourth Wave. *C-REX working paper*, series no. 1.

Mudde, C. (2016). Populist Radical Right Parties in Europe Today. *Transformations of Populism in Europe and the Americas: History and Recent Tendencies*. London: Bloomsbury Academic. 295–307. Bloomsbury Collections.

Mudde, C. (2017). Populism: An Ideational Approach. I Kaltwasser, C.R., Taggart, P., Espejo, P.O., og Ostiguy, P. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford Handbooks Online.

Mudde, C. (2019). *The Far Right Today*. Polity Press: Cambridge.

Perry, B. og Scrivens, R. (2016). Uneasy Alliances: A Look at the Right-Wing Extremist Movement in Canada. *Studies in Conflict & Terrorism*, 39:9, 819-841,

Rambøl, A-K.H. (2014). «Et politisk korrekt dogme» *Islamkritikeres sosiale forestilling om islamisering og en politisk korrekt offentlig sfære*. Masteroppgave i sosiologi UiB, Sosiologisk institutt høst 2014.

Sandrup, T., Weiss, N., Skiple, A., Hofoss, E. (2018). Radikalisering - En studie av mobilisering, forebygging og rehabilitering. *Forskningsfaglig rapport 1.2019. Forsvarets*

Forskningssinstitutt. Tilgjengelig fra: <https://publications.ffi.no/nb/item/asset/dspace:4207/18-01591.pdf>

Sandvik, S. (04.09.2015) Sjekk ulikheten i din kommune. *NRK*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/norge/sjekk-ulikheten-i-din-kommune-1.12518910>

Selvstendighetspartiet (2020). *Om oss*. Tilgjengelig fra: <https://selvstendighetspartiet.no/>

“SIAN-leder dømt til betinget fengsel for hatytringer” (08.11.19). *NTB*. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/opxyba/sian-leder-doemt-til-betinget-fengsel-for-hatytringer>

Söderlund, P. og Kestilä-Kekkonen, E. (2009). Dark Side of Party Identification? An Empirical Study of Political Trust among Radical Right-Wing Voters. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 19:2, 159-181.

Statistisk Sentralbyrå (2019). *Befolkningens utdanningsnivå*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/utniv/>

Statistisk Sentralbyrå (2019). *Fakta om befolkningen*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/befolkning/faktaside/befolkningen>

Statistisk Sentralbyrå (2020). *Lønn*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt>

Stopp Islamiseringen av Norge (2020). *Vedtekter*. Tilgjengelig fra: SIAN.no

Thommesen, L., Roalsø, M. og Andreassen, R.N. (2019). Over 20 Frp-kandidater har vært aktive i Facebook-gruppen til islamfiendtlige SIAN. *NRK*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/norge/over-20-frp-kandidater-har-vaert-aktive-i-facebook-gruppen-til-islamfiendtlige-sian-1.14681839>

Topdahl, R.C. (01.04.2012). Sian-medlem:- Halvparten er fra Rogaland. *Stavanger Aftenblad*. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/JBWnR/sian-medlem-halvparten-er-fra-rogaland>

Treadwell, J., og Garland, J. (2011). Masculinity, Marginalization and Violence A Case Study of the English Defence League. *The British Journal of Criminology* 51, 621–634.

van Stekelenburg J. og Klandermans B. (2017) Individuals in Movements: A Social Psychology of Contention. I Roggeband C. og Klandermans B. (Red.) *Handbook of Social Movements Across Disciplines*. Handbooks of Sociology and Social Research. Springer, Cham.

Veugelers, J. og Menard, G. (2018). The Non-Party Sector of the Radical Right. I: Jens Rydgen (red.), *The Oxford Handbook of The Radical Right*. (s.143-166). Oxford University Press.

Widfeldt, A. (2015). *Extreme Right Parties in Scandinavia*. Routledge: New York.

Appendiks

Spørsmål fra spørreundersøkelsen og hva de måler:

Hvem er SIANs medlemmer?	Spørsmål
Demografi	<ul style="list-style-type: none">• Hvilket tiår er du født i?• Hvilket kjønn tilhører du?• Hvor i landet bor du?• Hva beskriver stedet du bor best?
Sosialt	<ul style="list-style-type: none">• Hva er din sivilstatus?• Hva er din høyeste fullførte utdanning?• Hva jobber du som?• Ca. hvor mye tjente du i 2019 før skatt?• Er du for tiden, eller har du tidligere vært, medlem i andre frivillige organisasjoner?• Hva slags frivillig organisasjon?
Bakgrunn	<ul style="list-style-type: none">• Hva tror du moren/faren din vanligvis stemmer?• Hva er/var din mors/fars hovedyrke?
Hvorfor er de med?	
Hvordan ble du medlem?	<ul style="list-style-type: none">• Hvordan hørte du om SIAN?• Hvordan ble du medlem av SIAN?
Hvorfor ble du medlem?	<ul style="list-style-type: none">• Husker du hva som i sin tid var den viktigste grunnen til at du meldte deg inn i SIAN?• Hvor viktige er følgende grunner til at du er medlem i SIAN?• Hvilket år ble du medlem av SIAN?• Var du medlem i Facebook-gruppa før du ble betalende medlem i SIAN?
Hvordan er det å være medlem?	<ul style="list-style-type: none">• Er du åpen om ditt medlemskap i SIAN?• Har du i løpet av det siste året deltatt i SIAN på noen av måtene nedenfor?• Hvor mange timer i måneden tror du at du bruker i snitt på deltakelse?

	<ul style="list-style-type: none"> • Har du fått negative reaksjoner på grunn av ditt medlemskap i SIAN? • Hvem har du fått negative reaksjoner fra? • Vil du beskrive den situasjonen som opplevdes som verst? • Er du medlem av Facebook-gruppen til SIAN? • Hvis du er aktiv på Facebook - på hvilke måter er du aktiv?
Hva mener de?	
Politisk	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilket parti hadde du stemt om det var stortingsvalg i morgen? • Mange mener venstre-/høyre-aksen er utdatert. Hvis du likevel skulle bruke en sånn akse, hvor vil du plassere deg og SIAN? • Hvilke saker er viktige for deg?
Tillit	<ul style="list-style-type: none"> • Hvor mye tillit har du til følgende institusjoner i Norge?